פר' **פקודי-החודש** תשפ"ה לפ"ק | גליון תתתקפ"ט שנה כ"ט

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

אלה פקודי המשכן משכן העדות

בין עצים עבותים, ודרכים מפותלים ומסובכים, הלך האב לטייל עם בנו שלובי זרוע, והלכו לאיטם במנוחה והשקט, עד שטעו בין עצי היער בישימון דרך, ועיר מושב לא מצאו, המזון שבכליהם אזל, הרעב החל להציק להם ומחוסר ברירה הם החלו לאכול עשבים ושורשי עצים רכים, מזון זה הינו מאכל בהמה ואינו מתאים כלל לאדם, לכן אכילה זו גרמה להם לכאבים חזקים והם סבלו ממנה מאוד, אולם בגלל הרעב הם נאלצו לאכול את המזון היחיד שאותו הם מצאו, ואמנם מזון זה, למרות חוסר התאמתו לבני אדם והכאבים העזים שתקפו אותם, הציל את חייהם ממיתה לרעב.

ברבות הימים אמר הבן לאביו בשמחה גדולה שהוא אכל מהעשבים והם לא גרמו לו כאבים, בשמוע האב את דברי הבן, הוא הצטער מאוד ופרץ בבכי, הבן לא הבין כלל את צערו של אבא ושאל אותו על כך, ענה לו האב, כל עוד שהמזון של הבהמות לא התאים לנו ובלבנו ממנו, ידעתי שעדיין יש דבר המבדיל בינינו לבין חיות היער, ועדיין נותר לנו צלם אלוקים שבו נברא האדם, אולם עתה שההרגל גרם לכך שגם מאכלם של הבהמות לא תתעב נפשם, אני מתמלא צער על כך שבבדידותינו ביער אנו הולכים ומתרחקים מדמותם של בני האדם, ונמשל כבהמות נדמו.

והנמשל מובן, דהנה על הפסוק אלה פקודי המשכן משכן העדות דרשו חז"ל שיש בפסוק רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל, והנה בזמן שבית המקדש הי' קיים והשכינה הי' שורה בישראל היא זו שקירבה מאוד את עם ישראל לאביהם שבשמים, השכינה ששרתה בישראל הבדילה אותם מן הגוים והם חשו שהמה עם קדוש בני קל חי, עם העובד את ה' בבית המקדש ושכינת ה' חופפת עליו תמיד.

כאשר חרב בית המקדש הי' הצער על חורבנו גדול ביותר, לאורך כל הדורות הצער על החורבן והגלות וכן התקוה לבנין בית המקדש השלישי, שימשו כמחיצה המבדלת בין ישראל לעמים, גם בגלותם כאשר הם תעו בדרכים עקלקלות בארצות הגויים, חשו היהודים שמקומם אינו שם אלא גרים הם בארץ נכריה.

לדאבון לב עם ירידת הדורות נחלשו הגעגועים שלנו לבנין בת מקדשינו, וקטן הצער על החורבן הנורא ושוב אין אנו חשים כמעט את חסרונו, ועל ענין זה עצמו מן הראוי לקונן ולבכות שהרי צער זה הוא שהבדיל בינינו לבין האומות, ובזכות הציפיה לגאולה והצער על חורבן בית המקדש נזכה במהרה לראות בשוב ה' את שיבת ציון ובבנין בית תפארתינו ומלכינו בראשינו בב"א.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפילה ..... ג
דגש הפרים ~ לקיטת הפרים ..... ד
קדוש י"י"ר ..... ו
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ח
פרפראות להכלפה ~ דורש טוב ..... ט
שבח"י רפאל"ן ..... י
פינת קדת"ן ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיב כהלכה ..... כ
לשכת הסת"ם ..... כא
הילולא רבא ..... כג
נועם שבת"ן ..... ל
פשולחן פלכים ..... לו

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ:

להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו

052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211
Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בס"ד

אֲנָסוֹף נֹעַם שַׁבְּתִי

בשמחה וטוב לבב שמחים אנחנו להודיע לקהל
עדתינו אנשי שלומינו היקרים הע"י

אשר עטרת ראשינו הוד

כבוד קדושת
מרן רבינו הגה"ק
שליט"א

ישבות בעז"ה בקרב קהלתינו הק'

פה וויליאמסבורג יצ"ו

על

שבת קודש פרשת ויקרא

שבת הגדול מוקדם, ז' ניסן הבעל"ט

מה העדות והתוקים:

כ"ק מרן רבינו שליט"א
ידרוש בשב"ק אחצ"ה
דרשת שבת הגדול

פרטים וסדר השבת יבואו בעז"ה

הנהלת הקהלה

תְּשַׁבֵּת הַגָּדוֹל וְתִקְדּוֹשׁ הַזֶּה, כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הוּא

כדי שיעלו המעשים ריח ניחוח, צריך להתכלל בכלל"י

אלה פקודי המשכן וגו'. "יש להבין בפרשה זו שנאמר בפרטות בכל מעשה ומעשה שעשו במשכן וכלים, נאמר בכל אחד שעשו **'כאשר ציוה ה' את משה'**, דקשה למה לו לפרט בכל אחד, הוי ליה למימר באחרונה דרך כלל: ויעשו כאשר ציוה וגו'. אלא **התורה רמזה לנו רמז מוסר בכללות עבודת השם יתברך ועשיית המצוות**, הן שופר וסוכה ופסח ותפלין וכיוצא, **שיש בכל אחת עובדא** (מעשה) **ומילולא** (דיבור) **ורעותא שהיא המחשבה וכוונת המצוה והתפלה, היא רבה ונורא, ולא כל אדם, גם מבני עליה, יודעים חלק אחד מאלפי אלפים חלקים שכוונו אנשי כנסת הגדולה בכוונת התפלה, והוא הדין בכוונת המצוות**, ובאמת צורך גדול יש לכל אחד מישראל בכל אחד מן שלשה בחינות הנ"ל, כי מן מעשה המצוות נעשה לבוש לנשמה בגן עדן התחתון, ומן כוונת המצוות נעשה לבוש לנשמה בגן עדן העליון (עי' זוה"ק ח"א רכו, ב, וב"ניצוצי אורות" שם) **לכך עצה היעוצה, לכלול את עצמו וכוונתו הן בתפלה והן במצוה, או בכוונת אכילתו בחול, ומכל שכן בשבת בג' סעודות דשבת, ישתף כוונתו עם שאר שלומי אמוני ישראל, היודעין כוונת התפלה והמצוה, ועל סוד כוונת אנשי כנסת הגדולה, וכיוצא בזה. וזה סוד שכתב האר"י: קודם תפלה צריך לומר 'ואהבת לרעך כמוך', לקיים מצות עשה זו, כדי שיוכלל כוונת תפלתו עם היודעים לייחד מדות העליונות**, ודי בזה.

והנה עשיית המשכן היה הכוונה שיהיה מחשבתן על מלאכת המשכן העליון, וכמו שנאמר (פ, יז) **'חוקם המשכן'**, ודרשו (תנחומא נשא יח, ובזוה"ק פקודי דר"ט ע"א) כי בהקמת המשכן למטה הוקם למעלה, והיינו על ידי המחשבה והכוונה שעשו באברים הנגלים למטה בגשמיי, ומחשבתן היה ברוחניי לבנות משכן העליון שהוא סוד בריאת שמים וארץ וכל העולמות, ולאו כל מוחא סביל דא, **לכן בכל פעולה ופעולה של כלי המשכן אמרו בפירוש שאנו עושין על הכוונה שציוה ה' את משה** (ראה אוה"ח הק' לט, א ד"ה עוד) וזהו על דרך שאנו אומרים [קודם עשיית כל מצוה] **'ויהי נועם'** וכו' וכמו שכתוב בזוהר (ח"ב צג, ב).

בן פורת יוסף

(בהקדמה בשם הבעש"ט הק'. וע"ע בישמח משה פ' ויצא עה"פ וידר יעקב נדר ובהג"ה שם, ובשו"ת תורה לשמה סי' יז)

הגאוה והגדולה שיש בה צורך לעבודת חי עולמים

כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש וגו'. אפשר לומר על דרך מוסר, כי ידוע מה שכתבו המפרשים על פסוק **"חלקי ה' אמרתי לשמור דבריך"**, כי אם יחזיק האדם את עצמו לשפל, אזי מזה יוכל לבא התרשלות בעבודתו ית', כי יאמר מה אני שאבא אחרי המלך הגדול כזה להיות מרואי פני המלך, **לכן כנגד זה יגביה את עצמו כמו שהוא באמת חלק אלוקי בתוכו, וראוי לעבוד אותו ית'.** וזשה"כ: **'חלקי ה' אמרתי'**, פירוש שאני אומר שיש לי חלק ה', ואם כן יש לי במה להתגאות, ולזה אמר זה שאמרתי, הוא רק: **'לשמור דבריך'**, כדי שלא יבא לי התרשלות בעבודתו ית', אבל לא במילי דעלמא, וכמו ששמעתי מחכם וצדיק אחד שאמר: **'הגאוה והגדולה'** הכל הוא מותר אם הוא **'לחי העולמים'**, ע"כ. והנה ידוע דזהב מורה על גדלות וגבהות. וז"ש: **'כל הזהב'**, פירוש כל הגאות **'העשוי למלאכה'** דייקא, פירוש אם הגאות זו עשו, בשביל שיעשה מצוות ומעש"ט שנתהוה ממנה מלאכה למעלה, וז"ש: **'למלאכה'**, אז גם הגאוה היא **'בכל מלאכת הקודש'**, פירוש גם הגאוה היא נחשבת למצוה כנ"ל.

ברית אברם

בכח ההשתוקקות זוכין לכחות למעלה מהטבע

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו. איני יודע מה מלמדינו כל הפסוק. ונראה **דמלמדינו דעת איך הבא לטהר מסייעין אותו, וכל מה שהתשוקה מתרבה בעשיית המצוה, השם יתברך למשען לו לגמור המצוה, הגם שהוא כמעט מן הנמנע, חש"י עוזר לו.** ומשמיענו זה הפסוק, דמלאכת המשכן היה למן הנמנע למין האנושי שתעשה על ידו, וכבר ידעת שכמה וכמה ענינים היו דרך נס, כמו הבריחה התיכון וכיוצא (ב"ר פצ"ד ה). **רק לחיות גודל תשוקתם לקיים רצון יוצרם, עשו מה שהוא בחוקם וכוחם, והאמינו בה' ובטחו בישועתו, ועל ידי זה נגמרה העשייה.** וזהו שאמר: **'ותכל כל עבודת משכן'** וגו' 'ותכל' מלשון: **'כלתה נפשי'** (תהלים פד, ג), שכל עבודת המשכן היה בתשוקה רבה, ועל ידי כך: **'ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' כן עשו'.**

אגרא דכלה

קישור סוף הספר לתחילתו רומז כי שכינתו ית' בתוכנו

כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם. מה שהשי"ת השכין שכינתו במשכן, והמשכן הזה נסע עמהם בכל המסעות, הוא **רמז לדורות דבכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם** (מגילה כט.) וכמו שהיה בגלות מצרים שהשי"ת אמר ליעקב אבינו ע"ה (בראשית מו, ד) **'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה'**, וכתיב (לעיל א, א) **'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה'**, ואיתא בזוה"ק (ח"ב ב, ב) ד'שמות בני ישראל' קאי על משריין קדישין עלאין (מחנות קדושות עליונות) שירדו עם יעקב יחד עם השכינה מצרימה, עיי"ש. **וזהו שנעוץ סוף הספר לתחילתו** דאמר הכתוב: 'כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם' דייקא, אפילו מה שנסעו ישראל מגולה לגולה, וראיה לדבר ממה שאמר הכתוב: **'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה'** דקאי גם כן על משריין עילאין קדישין.

ערוגת הבושם

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות אליתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

השראת השכינה בזמן הזה אצל לומדי תורה, אך בתנאי שילמדו עכ"פ ממשה רבינו ע"ה מדת הענוה

אלה פקודי כו'. כי אמרו רבותינו ז"ל (ברכות ח.) **מיום שחרב בית המקדש אין לו לחקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. אמנם תנאי יש בדבר דהגם דהשכינה שורה בד' אמות של הלכה זהו דווקא אם ילמוד בנמיכות רוח וענוה אבל אם ח"ו פימו דברו בגאות אזי בדד ישב בלי משכן השכינה,** כאשר אמרו רז"ל (סוטה ה.) **אין אני והוא יכולין לדור** במחיצה אחת. ובזה פירשנו אמז"ל (תענית ז.). חרב על הבדים כו' (ירמיה נ, לו) שיושבים ועוסקים בתורה בד בבד. דכפשטי' הדברים תמוהים דהלא אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה הקב"ה קובע לו שכר. **אך הכוונה שיושבים ועוסקים בתורה בד בבד ביחידי בלי השראת שכינה. והוא מחמת כל קבל רוח יתירא ורמת רוחא דאית בהו** כו'.

והנה דרכי קניית הענוה רבים המה כאשר האריכו בזה חכמינו הק' וביחוד האחרונים בעל חובת הלבבות והק' בעל ראשית חכמה הלא בספרתם. אבל יש אדם אשר התגבר עליו יצרא דע"ז דגאות **ולא יועילו לו כל דרכי נועם קניית הענוה ובפרט לבעל תורה וכי ימצא דבר חידוש בתורה ויאמר ראה זה חדש הוא אשר לא היה לעולמים ומקום הונח לו להתגדר. ולא יאמר הלא ה' יתן חכמה ולא בינתי ושכלי הוא** ולא יזכור חסרונותיו המרובים עד כי המעט מהמעלה אשר יש בו בטל באלף אלפי רבבות החסרונות והשפלות. והנה גם לאיש הזה **מצאתי לו תקנה להחבריח מעליו הרוצח אשר יקום עליו להשיאו ליצרא דע"ז** והוא בהזכירו גודל תורת רבינו ואדונינו זה משה האיש אשר אפילו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש למד. וזהו בנגלות. וכל רז לא אנים ליה מ"ט שערי בינה. ואחר כל זאת **'והאיש משה עניו מכל אדם אשר על פני האדמה'. ואיך לא יחרד מזה לב איש כמונו היום אשר הוא כאזוב קיר נגד ארז הלבנון וכיתוש מול ענק נגד הדרת רבן ואורן של כל ישראל. ואיך יעלה על לבו לב טפש ונשחץ להיות בו שום התנשאות** כו', ואז **ע"י שילמד ענוה עכ"פ ממרבע"ה לא יתעב ה' תורתו וישכון באהלו השם** כדבריהם ז"ל שהזכרנו אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

וזהו התכת הכתוב ויאמר **'אלה פקודי המשכן',** רוצה לומר גם אלה שנחסרים מהמשכן וכמונו היום בגלות החל הזה. ויהיה פקודי מלשון (במדבר לא, מט) ולא נפקד ממנו איש. **עכ"ז יש להם משכן שהשכינה עמהם בד' אמות של הלכה.** וזהו **'משכן העדות',** על ידי התורה שנקראת עדות. ואמר **אשר פקד** כו'. וסיפר מחסדי ה', כי לא לזה בלבד אשר יבחר בדרך ענוה מצד עצמו ה' עמו. **אף גם לאיש אשר אין אלה לו שלא הוקטן ונחסר ונתמעט בעיניו כי אם על ידי משה** כמש"ל וזה אומרו **משכן העדות גם עם אשר פקד רק על ידי משה** והבן היטב נ"ל:

נועם מגדים

תפלה

גאולה האחרונה תלויה בכח התפילה

אלה פקודי המשכן וגו'. ע"ד דאי' שהמקדש ראשון נחרב בעון ביטול תורה וכו', ותיקון לביהמ"ק השני הוא ע"י תפלה כדאי' במדרש עה"פ **'פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפילתם תכתב זאת לדור אחרון' וגו'** (תהלים קב, יט) [ז"ל הפסיקתא דרב כהנא (כז אות ג) **'פנה אל תפילת הערער' ר' יצחק פתר קרייא בדורות הללו שאין להם לא מלך ולא נביא ולא אורים ולא תומים אלא תפילה זו בלבד, אמר דוד לפני הקב"ה רבון העולמים אף לא תבזה עליה 'תכתב זאת לדור אחרון'**] וצריך לזה התאמצות ג"כ בתפלה כדי שנזכה לתיקון בדק הבית מחדש גאולה העתידה. ועדיין השטן מרקד בינינו כי השמן לב העם לבל יעוררו את עצמם להתפלל בכוונה.

ונוכל לומר שזאת רמזה התורה בפסוק זה, **'אלה פקודי המשכן',** ו'פקודי' הוא לשון גאולה, כמ"ש (בראשית נ כה) **פקוד יפקוד אלקים אתכם.** ואמר הכתוב אשר אלה הענינים הם תיקון הבתי מקדשים שנתמשכנו ב' פעמים כנ"ל. המקדש ראשון **'משכן העדות',** שניתקן מחדש על ידי העדות שהיא התורה, וזאת היה תיקון למקדש ראשון. **'ואשר פקד על פי משה',** הפקידה העתידה להיות במהרה בימינו שתהיה על ידי משה כנ"ל (וכדאי' בזה"ק), הוא **'עבודת הלויים',** כי אין עבודה אלא תפלה (זוהר ח"ב דף קטו ע"ב). **'ביד איתמר',** כי איתמ"ר גימטריא קו"ל **תפל"ה, שהגאולה העתידה עיקרה תלוי רק בתפלה. וזהו ג"כ יש לרמז כי אל"ה פקודי"ו המשכ"ן גימטריא** ג"כ קו"ל **תפל"ה כנ"ל, שכעת צריך בעיקר להתאמץ בתפלה, ועל ידי זה נזכה לגאולה שלימה בב"א:**

אמרי נועם

כל שמו"ע של כל אחד מישראל היא קומה שלימה של משכן, והוא עיקר חיות ויהדות של ישראל עם הקודש

ובצלאל בן אורי בן חור וגו' כאשר צוה ה' את משה. כתב בבעה"ט כאשר צוה ה' את משה כתיב על כל דבר ודבר וגו' והם י"ח פעמים כאשר וגו' וכל אשר צוה ה' את משה וכנגדם תיקנו י"ח ברכות, ואחר כאשר צוה ה' את משה כן עשו. ותיקנו כנגדו ברכת המינים, **ויש בהם קי"ג תיבות וכן בסופי הברכות כמו ברוך אתה ה' מגן אברהם ברוך אתה ה' מחי' המתים ובהם קי"ג תיבות וקי"ג פעמים לב בחומש שצריך כוונת הלב** (הקי"ג תיבות דהתפילות) עכ"ל שם.

וכמבואר בירושלמי כי הברכות של שמו"ע נתקנו נגד הנהו תשעה עשר אשר צוה ה' את משה כי כן כל תפלה קומה שלימה של משכן, והתפלה עיקר חיות ויהדות של ישראל עם הקודש לומר התפלה כל אחד בפי בחו וכוונתו ויהודו, ובצלאל רזא דצדיק יסוד עולם בן אורי חסד אור קדמאה בן חורין נגד ברכת מגן אברהם דהאי חסד עייל לקודש הקדשים וכו', ויעשו את בגדי הקודש כאשר צוה ה' וגו' בסוד ברכת מחי' המתים כו'. [ועייש"ש בדה"ק שהולך ומונה ומבאר כל אחת מהי"ח כאשר צוה ה' נגד אחת משמו"ע ברכות עפ"י תורת הח"ן]

היכל הברכה

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן. ובמדרש איתא משכן משכן שני פעמים רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל, אמר רשב"ג עדות הוא לכל באי עולם שיש סליחה לישראל, והנראה לפרש בדרך דרוש דידוע דהשי"ת שומר תורתו, והנה השי"ת הוא מלוה כמו שאחז"ל הפנקס פתוחה וכל הרוצה ללות וכו' ואיתא בגמ' (בבא קמא ח:) אמר עולא דבר תורה בעל חוב דינו בזיבורית, שנאמר בחוץ תעמוד וכו', וחקשו התוס' הא במטלטלי כל מילי מיטב הוא דאי לא מזדבני בהאי מתא מזדבני במתא אחריתי, עי"ש, והנה הרמב"ן כתב לתרץ קושיית התוס' דבמשכון לא אמרינן כל מילי מיטב הוא, כיון דלא שייך לומר דאי לא מזדבן הכא מזדבן התם, שהרי אינו יכול למכרו, והנה כי כן המשכן וכליו נתמשכנו ביד האויבים ועתידים להחזיר כמבואר במדרשים, והנה לכאורה הרי אחז"ל דבזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום נקראים עבדים, ועבדא כמטלטלי הוא, נמצא מזה דישראל וכלי המקדש הוי שניהם מטלטלים וא"כ למה נגבה החוב דוקא מהכלים, אכן לפי האמור יובן כיון דישראל חשובין יותר וא"כ הכלים הם כזיבורית ולכן גובין מנהם כבעל חוב שדינו בזיבורית, ושמא תאמר הלא במטלטלי הכל מיטב„ לזה אמר שרק "נתמשכן" ואם כן הוי זיבורית כאמור, ומזה ראיה שיש סליחה לישראל, מכיון שהם חשובין יותר מכלי בית חי.

(ישמח משה)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדות. איתא בזוהר הקדוש רבי יוסי פתח מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, וצ"ב, ויש לרמוז בהאי קרא ולהסמיכו לכאן עפ"י דברי הזוהר להלן תא חזי בהאי שעתא דמשכנא אתעביד הוה סטרא אחרא אזיל ושאט כוי עד דקב"ה כפיף ליה לקמיה דמשה ואיהו עביד חושבנא דמהימנותא בע"כ דכתיב אלה פקודי המשכן כד"א גם אלה תשכחנה וכתיב אשר פקד עפ"י משה דתמן אתמני ואתפקיד עד דעביד חושבנא כוי עי"ש, וי"ל הטעם שהי' זה בכחו של משה עפ"י הגמ' של דוד המלך לרגו דכתיב ולבי חלל בקרבי אברהם אבינו חפכו לטוב שנאמר ומצאת את לבבו נאמן, וכ"כ משה רבינו ודאי חפכו לטוב כמאמר חז"ל יבא טוב זה משה דכתיב כי טוב הוא וידוע כי נולד בכל מדות רעות כדאיתא בסי ועי"כ פירש מהאשה ומפני כן הרג למצרי ועי"ד שאמרו מאן דנולד במזל מאדים לחוי טבחא או מוהלא וחפך כל מדותיו לטוב, וכדאיתא בספר סידורו של שבת (חי"א שורש ששי ענף נ"ד) עי"ש, ובמדה שאדם מודד מודדין לו שכמו שהוא חפך הרע שבו עד ששב לטוב ולכן נקרא טוב כמו כן הכנים הסט"א לעובדי דחשובני ובע"כ יענה אמן כי החשבון אמת וצדק, וז"ש מה רוב טובך כלוי מה רב מי שנקרא טוב והוא כולו שלך והרא"י אשר צפנת אפיי מצד צפון שמצפון תפתח וכוי רומז לסט"א הוא ג"כ ליראיך נכנע אליי למשמעתו כד"א אלה כוי אשר פקד ואתמני עפ"י משה.

(ייטב לב)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדות. איתא בזוהר הקדוש רבי יוסי פתח מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, וצ"ב, ויש לרמוז בהאי קרא ולהסמיכו לכאן עפ"י דברי הזוהר להלן תא חזי בהאי שעתא דמשכנא אתעביד הוה סטרא אחרא אזיל ושאט כוי עד דקב"ה כפיף ליה לקמיה דמשה ואיהו עביד חושבנא דמהימנותא בע"כ דכתיב אלה פקודי המשכן כד"א גם אלה תשכחנה וכתיב אשר פקד עפ"י משה דתמן אתמני ואתפקיד עד דעביד חושבנא כוי עי"ש, וי"ל הטעם שהי' זה בכחו של משה עפ"י הגמ' של דוד המלך לרגו דכתיב ולבי חלל בקרבי אברהם אבינו חפכו לטוב שנאמר ומצאת את לבבו נאמן, וכ"כ משה רבינו ודאי חפכו לטוב כמאמר חז"ל יבא טוב זה משה דכתיב כי טוב הוא וידוע כי נולד בכל מדות רעות כדאיתא בסי ועי"כ פירש מהאשה ומפני כן הרג למצרי ועי"ד שאמרו מאן דנולד במזל מאדים לחוי טבחא או מוהלא וחפך כל מדותיו לטוב, וכדאיתא בספר סידורו של שבת (חי"א שורש ששי ענף נ"ד) עי"ש, ובמדה שאדם מודד מודדין לו שכמו שהוא חפך הרע שבו עד ששב לטוב ולכן נקרא טוב כמו כן הכנים הסט"א לעובדי דחשובני ובע"כ יענה אמן כי החשבון אמת וצדק, וז"ש מה רוב טובך כלוי מה רב מי שנקרא טוב והוא כולו שלך והרא"י אשר צפנת אפיי מצד צפון שמצפון תפתח וכוי רומז לסט"א הוא ג"כ ליראיך נכנע אליי למשמעתו כד"א אלה כוי אשר פקד ואתמני עפ"י משה.

(ייטב לב)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי התמרים

אותה שנאת חנם שהיתה בחשדם את משה רבינו ע"ה, היא שהחריבה את ביהמ"ק

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן. כאן המקום להביא מה שפירש רבינו הגה"ק מסאטמאר זי"ע על הכתוב אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה, ופירשי"ל 'משכן משכן' שנתמשכן שני פעמים בשביל עונותיהם של ישראל, ולכאורה אין זה מקומו אצל נתינת החשבון, רק אצל עשיית המשכן הי' לו לרמז על החורבן והמשכון.

אמנם הנה ארז"ל (יומא דף ט:) שהבית המקדש נחרב בעון שנאת חנם, והנה ארז"ל (שמו"ר נ"ו) שהיו חושדין למשה שנתעשר אצל עשיית המשכן, לכן קרא את ישראל לתת חשבון על כל פרוטה, **והנה זה החשד והשנאה על משה רבינו זי"ע היתה בוודאי שנאת חנם, ולזה אמר הכתוב אלה פקודי המשכן משכן העדות, היינו שבשביל הטעם שהוכרח משה ליתן המספר ומפקד וחשבון של המשכן, דזאת היתה בחינת שנאת חנם, זאת היתה הגורם גם כן על "משכן העדות" היינו מה שנתמשכן המשכן והמקדש בעונותיהם של ישראל, דשם הי' גם כן הגורם השנאת חנם.**

תמר יפרח (דף נב, הג"ה אות ק"ח)

ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, וצ"ב, ונראה עפימ"ש באוהב ישראל לפי אלה פקודי המשכן כי אמרו חז"ל אין הברכה שורה בדבר המדוד והשקול והספור והנה כאן במלאכת המשכן שנעשה הכל עפ"י חשבון ובמדה הקצובה ואעפי"כ היי הברכה שורה דכתיב עיניך בריכות בחשבון דבאמת שורש העין הרע היא כמו בלעם הרשע דבכ"מ שנתן עיניו היי שולט שם מארה וקללה ר"ל וכו' אך גבי זרע ישראל כתיב עיניך בריכות בחשבון אף בדבר שיש בו חשבון אעפי"כ אינו מזיק הסתכלות הזה וכו', וזש"ה אלה פקודי המשכן ר"ל שנמנה במשכן כל דבר ונעשה הכל בחשבון ואעפי"כ היי הברכה שורה והטעם אשר פקד עפ"י משה מחמת שיצא המנין מפי משה שהיי בקדושה ובדביקות העליון ולא עוד אלא שע"י המנין נתוסף בו ברכה עכ"ד יע"י"ש. ולי נראה לחסביר הענין יותר עפימ"ש אא"ז זצוקללה"ה בספרו ישמח משה פי תולדות עה"פ ויזרע יצחק וגו' וימצא וגו' מאה שערים דהטעם היא מה שאין הברכה שורה בדבר המדוד משום דהנהגה הסתמיות היא השגחה מסותרת בהטבע ולכן בדבר המדוד שאין יכול להיות נסתר אין בו ברכה, ולפ"ז אם יתן השם יתי ברכה בעצמו ולא ע"י הטבע שהיא רק שליח ולא יהיי הברכה מכוסה כלל בהטבע אז וודאי אין שום דבר יכול לעכב ע"י ושורה בכל אף בדבר המדוד וגם יותר מכדי שיוכל לטעות דעתו של האדם. ובזה פי' בייטי"ל ראו כי הויי נותן לכם השבת ע"כ הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים. כי מהשם הויי תחול הברכה אפי' בדבר המדוד כמו העומר ע"י"ש, ולפ"ז א"ש כאן בהמשכן אף שנמנה ונמדד כ"פ מ"מ היי הברכה שורה בו כי הברכה הבאה מאת הי אין שום דבר מעכב ע"י אף בדבר המדוד. וזה שפתח בזוה"ק על אמרו אלה פקודי המשכן שנמנה ונמדד כ"פ ואעפי"כ היי הברכה שורה בו מחמת שהברכה הבאה מאת הי שונה אף בדבר המדוד ואף גם יותר מכדי שיוכל לטעות דעתו של אדם ושלא כדרך הטבע ע"ז פתח מה רב טובך וגו' פעלת לחוסים בך נגד בני אדם היינו נגד דעת בני אדם ושלא כדרך הטבע ג"כ הקב"ה בעצמו יכול להשפיע ברכות וישועות טובות עד אין חקר ואין מספר.

(קדושת יו"ט)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדות. איתא במדרש אמר משה לפני הקב"ה עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותר אמר לו לך ועשה בהם משכן לעדות, ופי' היפה תואר דהיינו בית מדרש גדול ובית ועד לתלמוד, והקשה בבנין אריאל האיך הותר להוריד המותר מנדבת המשכן לקדושה קלה הימנה. ויבואר ע"פ דברי מרן דודי זללה"ה בדברי יואל בפרשתן עה"כ והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר, והקשה באוחה"ק דהם שני דברים הפכיים אם דים אינו הותר ואם הותר אינו דים, אמנם ביאור הענין על פי מה שאמרו במדרש כי ממותר נדבת המשכן בנו בית המדרש ללמוד תורה, וטעם הדבר כי המשכן היי מקום מוכן להשראת השכינה, אך כדי שיהיו בני ישראל ראויין להשראת השכינה, צריכם לחכנה ע"י לימוד התורה כי התורה מלמדת את האדם מצוות הי ועבודתו, ורק ע"י כך הם ראויים להשראת שכינה, וא"כ כל זמן שלא היה מקום מוכן לתלמוד תורה לא

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

מהשראת השכינה בבנין המשכן חזינן דמדת הענוה היא העיקר

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על ידי משה. שמעתי מהרב הצדיק מאוהעל זלל"ה (ראה ישמח משה פקודי) על המסורה 'ו**אתה הפקד את הלוים, הפקד עליו רשע ושטן יעמוד על ימינו**' (תהלים קט, ו). דהנה הלוי הוא מורה על צדיק גמור (הגלוה תמיד על ה'), וזה '**ואתה הפקד את הלוים**', דהוא לשון חשיבות והתמנות. **אמנם יש עוד התמנות וחשיבות יותר, וזה 'הפקד עליו רשע', דהיינו שהיה מתחלה רשע, ואחר כך 'השטן יעמוד על ימינו', דהיינו שעשה תשובה ומזדונותיו נעשה לו זכיות** (ונמצא דאדרבה השטן מוכרח לעמוד על ימינו, עיין יומא דף פ"ו:), זה הוא חשוב יותר מהצדיק גמור, עד כאן, ודפח"ח.

והנה לפי"ז י"ל שזהו שאמרה התורה '**אלה פקודי המשכן**' דהוא לשון חסרון ['פקודי' לשון חסרון, מלשון לא 'נפקד' ממנו איש], ע"י שעשו העגל וגרמו חסרון אמנם ע"ז אדרבה הוא '**משכן העדת**' **וגרמו לעצמם השראת השכינה ע"י החרטה והכנעה** וכמבואר בדברי החובות הלבבות זללה"ה **דהבעל תשובה לבו נכנע וע"ז הוא הוא גורם השראת השכינה**, כי המתגאה הוא דוחק רגל השכינה ח"ו, והראי' '**אשר פקד עפ"י משה**' שלכך נתן השי"ת את התורה ע"י משה רבינו ע"ה על שהי' בו מדת הכנעה.

וכיוצא בזה שמעתי מהרב הצדיק מאוהעל זלל"ה שאמר לפרש את הפסוק '**אלה פקודי המשכן, משכן העדת**', דהיינו שזה הוא החסרון העלול להיות אצל צדיק גמור [דכנ"ל 'פקודי' לשון חסרון], והיינו '**אלה פקודי המשכן**', אם ידע שהוא צדיק ['משכן העדות'], ויחזיק את עצמו בזה, והראי' לזה '**אשר פקד על פי משה**' ומאי טעמא זכה לכך אלא על כרחך על שהי' עניו מכל האדם אשר על פני האדמה.

אך פרי תבואה (פר' פקודי),

נשלמה מלאכת המשכן ולא זכו להשראת השכינה, וזה שאמר הכתוב והמלאכה היתה דים ע"י והותיר כי רק ע"י שהיתה להם נותר לבנות בית המדרש היתה המלאכה דים לגמור מלאכת המשכן, עכ"ד ולפי זה מיושב קושית הבנין אריאל האיך הותר לבנות ממותר נדבת המשכן בית מדרש לתלמוד, והלא אין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה אך לפי האמור ניחא דמכיון שבלי בית המדרש לתלמוד תורה לא היי חל שום קדושה והשראת השכינה על המשכן, ע"כ אי אפשר לומר שקדושת בית המדרש קלה מקדושת המשכן שהרי היא היא שהשפיעה את כל קדושת המשכן, ואי"כ לא היי כאן הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה, וא"ש.

(ברך משה)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן. ופירש"י משכן משכן שני פעמים רמז למשכן שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל. ונראה על פי המבואר במדרש תנחומא (פ"י) בטעם הדבר שצוה הקב"ה ליתן מחצית השקל, לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף ונטל כל אחד ואחד מטבע, לפיכך יתן כל אחד ואחד מטבע. אמנם כתב בשי"ך עה"ת (פי' וישב) דדבר זה אי חטאו השבטים במכירת יוסף תלוי במחלוקת התנאים (סנהדרין סו:) אי אמרינן ו' מוסיף או ו' לחלק, דהנה כתיב (דברים כד ז) כי ימצא איש גונב נפש מבני ישראל והתעמר בו ומכרו, והשבטים לא השתמשו בו אלא מכרוהו, ובכן אי אמרינן ו' לחלק בחד מיניהו סגי, או עימור או מכירה, ואם כן חטאו השבטים במכירת יוסף, אבל אי אמרינן ו' להוסיף, בעינן תרווייהו עימור ומכירה, ואם כן לא חטאו השבטים במכירתו דהם לא התעמרו בו אלא מכרוהו, עכ"ד, והנה הקשו המפרשים איך יצאו בני ישראל ממצרים טרם שנשלם הזמן של די מאות שנה, ותירצו (פרדר"א פמ"ח) כי חשבינן זמן הגירות מעת שנולד יצחק, ומעת ההוא כבר היו בארץ לא להם. וכתב על זה החיד"א בהגדה שמחת הרגל כי דבר זה תלוי במה שאמרו חז"ל (בבא בתרא י.) ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו, כי אברהם קנה את הארץ בחזקה כמ"ש (בראשית יג יז) קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה, ואי ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו, אין לחשוב מזמן שנולד יצחק דלא הוי ארץ לא להם, אבל אי לא קנה אברהם את הארץ, איכא למיחשב מזמן שנולד יצחק דהא הוי ארץ לא להם, עכ"ד, אמנם כבר מבואר ביפה תואר (פי לך) דהך דינא אי ארץ ישראל מוחזקת לאבותינו או לא תלוי אי אמרינן ו' מחלק או ו' מוסיף, דאי אמרינן ו' מוסיף הרי הקב"ה אמר לאברהם אבינו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה, ובמציאות לא מצינו שהלך אברהם אבינו אלא לארכה, אם כן לא קנה אברהם אבינו את הארץ בחזקת חילוק, שהרי לא הלך לארכה ולרחבה, אבל אי אמרינן ו' לחלק הרי משמעות ציווי הקב"ה הוא או לארכה או לרחבה, ועל כן כשהלך אברהם לארכה כבר קנה לארץ ישראל ושפיר הוי מוחזקת לנו מאבותינו, ומעתה יתבאר דברי רשיז"ל על נכון, כי הקרא פתח אלה פקודי המשכן ומונה והולך הוא (פסוק כ"ה) וכסף פקודי העדה, מאת ככר וגו', והמה מחצאי השקלים שבאו לכפר על עון מכירת יוסף כמבואר, ומוכח מזה שמכירת יוסף נחשב להם לחטא, אם כן על כרחך דאמרינן ו' לחלק, ואי אמרינן ו' לחלק אזי ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו ואי אפשר לחשוב הגירות מלידת יצחק, וצריך לומר דשאר גליות משלימין, ומשום הכי משכן משכן שנתמשכן בעוונותיהם של ישראל, כי הוצרכו להשלים שאר גליות.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ה"ק עצי התמרים

דברי התעוררות אשר השמיע כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לפני אמירת תהלים באת"ק מירון יע"א
אצל ציון התנא האלוקי רשב"י זי"ע
בקדרותא דצפרא יום שישי ערש"ק פר' פקודי תשע"ו לפ"ק

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם.

שטייט אין פסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שטייט אין ספרים הקדושים ושכנתי בתוכם מיינט מען ביי צדיקים, צדיקים זענען א בחינה פון א משכן, א משכן וואס האט זוכה געווען צו השראת השכינה. דער ציון הקדוש פון הייליגן תנא רבי שמעון בן יוחאי איז א בחינה פון א משכן, הנה אנכי בא אליך בעב הענן, די השראת השכינה איז מיט א ענן.

כי ענן ה' על המשכן, ס'איז דא השראת השכינה במקום הזה, אויפן הייליגן ציון פון תנא הקדוש רבי שמעון בן יוחאי, ואש תהיה לילה בו, ס'איז דא א פייער, א אש להבת שלהבת, א פלאם פייער, לילה, אין די גלות וואס ווערט אנגערופן לילה, לעיני כל בית ישראל, א לעכטיג פייער, וואס מאכט לעכטיג כל בית ישראל, אלע אידישע הייזער, בכל מסעיהם, די אלע אידן וואס זענען געקומען צו פארן מכל ארצות תבל, איז דא א פייער ס'זאל לעכטיג מאכן די אידישע הייזער, ס'זאל זיין א לעכטיג פייער בכל מילי דמיטב, מיט אלעם גוטן, להם ולביתם ובניהם ובנותיהם וכל יוצאי חלציהם.

ליקוטי אמרים מהרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאור

אלה פקודי המשכן משכן העדות. לעתיד יהיו הלויים כהנים (ליקוטי תורה להאר"י יחזקאל ג). וזהו **אלה פקודי המשכן**, לרמוז על פקודת הגאולה בעיקר המשיח שעתיד המשכן לחזור אלינו, ואז תהיה **עבודת הלוים**, כי ישמשו הלויים בכהונה, ויעבדו בבית המקדש לעתיד. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. שכך מצוה בהמי עלמא ליכא (קידושין לט:). **הערבי נחל** (שבת הגדול ג) פירוש: לפי שכבר המצוה גדול כל כך שאין ביכולת כל העולם הזה לקוצרו, לכן נפון השכר לעולם הבא, ולפי זה נבני נח שכבר מועטו, יכולים ליתן להם שכרם בעולם הזה; ורואה כדי שלא יגיע מזה חילול ה', ושלא יתמרו הגויים לומר שהיהם, נתמרס עם ה' אלה כלם עניים ומדולדלים, וכל עושה רע טוב בעיני ה', לכן משפיע ה' גם ליזראל רב טוב בעולם הזה. והנה אי אפשר להשיג גודל קדושת ומעלת המשכן, אמנם מלינו כמה השפעות טובות שנמשכו על ידי המשכן גם בעולם הזה, כדמלינו שהתפללות נתקבלו שם לכל ערכי העולם הזה. וזהו **אלה פקודי**, לשון פקדון, דבאמת כל קדושת **המשכן** הוא פקוד וגנוז גודל ערכו, אך מה שרואים שנמצא ממנו גם מטוב עולם הזה, הוא רק **משכן העדות**, שזהו עדות לבחי עולם שהשכינה שורה ביזראל. (טיב לבב)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. אית אמונות (משלי כח) זה משה, שנעשה גזבר על מלאכת המשכן, ואף שהיה משה גזבר לעצמו, הוא קורא לאחריס ומפקד על ידיהס, שנאמר: אלה פקודי המשכן אשר פקד משה אין כתיב כאן, אלא אשר פקד על פי משה ביד איתמר, עליו נאמר (מלכים ב' יב): ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף כי באמונה הס עושים (מדרש). לכאורה מביא רואיה לסמוך דבריו, שהרי התס כתיב 'ולא יחשבו', ואס כן למה הוצרך משה לתת לפניהס חשבון מלאכת המשכן. אלא קיימא לן (יו"ד רמז): אין לקבל חשבון מגבאי לדקה, ואף על פי כן כדי שיהיו נקיים מה' ומישראל טוב להס ליתן חשבון בעצמס; ואפשר כי זה מדוייק בלשון **ולא יחשבו את האנשים**, לשון מפעיל, שאחרים לא יכופו אותס לתת חשבון, אבל הס בעצמס נכון הוא שיתנו חשבון. וזהו **שהיה משה קורא לאחרים ומחשב על ידיהס**, הרי שהס לא תבעו ממנו חשבון, כי אסור לתבוע חשבון מגבאי לדקה, ואף על פי כן הוא נתן בעצמו חשבון. ועל זה מייתי שפיר רואיה עליו נאמר **ולא יחשבו את האנשים כי באמונה הס עושים**, שאחרים לא יתבעו מהס חשבון, אבל נכון שהס יתנו בעצמס חשבון. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. לכאורה הרי היה לכרה בשעתה, ולמה רמז הכתוב ביום שנתחתס של ישראל שנתכפרו בו על המשכן, את החורבנות העתידים לבוא עליהס. ונראה **דק"ו היאמת משה** (תלוה ד"ה ובכן) כתב: לכאורה מה צורך היה בזאת שני המקדשות, כיון שנחרבו וגרמו צרות גדולות ליזראל, אלא כיון שלא יכלה תורת הנשמית לסבול את קדושת הבית השלישי, על כן הוצרך הדבר, כי בזאת שני המקדשות נשרש כח הקדושה בארץ, ויוכל בזאת המקווה להתקייס לעולם; ומעתה בשאר תכלית רצון ה' בגיווי מלאכת המשכן, היה כדי להקנות בארץ מיכות קדושה, שתוכל לסבול רוס קדושת בית השלישי, ואז תהיה הקדושה נצחית, על כן רמז להס ה' מיד בצווותו על מלאכת המשכן את החורבנות העתידים לבוא, כדי שיבינו שעליין לא תהיה קדושת המשכן בחופן השלימות הגמור שהס משתוקקים עליה, ולא תהיה קדושה זו כי אס אחר החורבנות, שתקנה הארץ מיכות קדושה נפלאה. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. אס בזה משה את בית המקדש, לא היה יכול להחרב, כי מעשה ידיו קיימים לעד (סוטה ט:). ועל כן לא נחרב המקדש

שעשה משה, אלא נגנז ועתיד לחזור אליו בעת הגאולה, וכדלמרו (ילקוט תרומה): המשכן שעשה משה עומד קיים לעולמי עולמים; והנה **הרציונו** כתב: 'העדת' כתב מספר ו', לרמז על הימים שעמד המשכן, שהם תרבע מאות ושמונים שנה משיצאו ממצרים, עד שנעשה שלמה את הבית, ומספר אחד מחשבון ת"פ, לפי שבשנה השנית לצאתם ממצרים הוקם המשכן; וזהו **אלה פקודי המשכן משכן העדות**, כי שני המקדשות שהרכו הרמוזים בתיבת המשכן משכן, הם לאות על קדושת המשכן הרמוז בתיבות **העדות**, ועל נקיון כפיו של משה, שהרי אילו היה נעשה עוול כל שהוא במלאכת המשכן, לא היתה שורה עליו קדושה גדולה זאת שלא יחרב לנצח. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. לשון העולם שכוללים שלא יהא ישראל חוטאים, אין ה' מעניש, כלמרו (מדרש הובא בשעת זקנים דבריס): בלעם אמר לישראל (במדבר כד) מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל, עשו כל תלות לבבכם, כי לשווא עושה כל הרעה שגזר עליהם, אבל בכם שהם בניו, אם גזר רעה הוא אמר ולא יעשה ודיבר ולא יקיימנה (שם כג); נמצא ממה שהשרה ה' שכינתו במשכן, אין רואין שאחל להם ה' על מעשה העגל על ידי שעשו תשובה, שהרי אפשר שלא חזרו בתשובה ולא נאחל להם חטאם, ומשרה שכינתו בתוכם כיון שישראל בניס למקום אינו מעניש על חטאם. ואחס ממה שנאמר בית המקדש זה פעמיים בעוונות ישראל, נראה בעליל כי לפ בישראל כך היא המדה, שאם אס חוטאים הוא מסלק שכינתו מהם, וקל וחומר הוא, ומה אס סילק שכינתו מביניהם ונחרב הבית בעוונותיהם, כל שכן שלא היה משרה שכינתו עליהם במשכן לילונ ונאחל עון העגל. וזהו **אלה פקודי המשכן משכן העדות**, כי שני המקדשות שהרכו הרמוזים בתיבת המשכן משכן, זאת היא העדות לישראל אשר אחל להם ה' על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. משה אמר לה', עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, אמר ליה לך ועשה בהם משכן לעדות (מדרש). לא הניחותי מהו המשכן הזה המיוחד לעדות שנתאחם לו עכשיו, ואפשר שעשה בית המדרש (יפה תואר). לכאורה למה הוצרכו לחברי הקמת המשכן לבית המדרש, והלא גם קודם לכן היה משה לומד עם בני ישראל, כלמרו (עירובין נד:): כילד סדר משנה, משה למד מפי ה', נכנס אהרן ושנה לו פרקו וכו', נכנסו כל העם ושנה להם משה פרקן; ונראה דכל דבר שעשו הדורות הראשונים, היה פועל למיוני לדורות העתידים, ולכן כאשר נפה ה' שעתיד בית המקדש להחרב, ויהיה צורך בבתי מדרשות, כי זה קיומס של ישראל, כלשיעא **בזוה"ק** (שמות קפח:): כשבאים לבית המדרש ולומדים שם הברכות והנחמות שהובטחו בתורה, הוא מתחזקים ומתנחמים; על כן היה מן הצורך לעשות פועל למיוני לדורות העתידים, כאשר לא יהיה להם משכן, שיבנו בתי מדרשות. ולכן לפי שנרמז מלכתיב **משכן העדות** שבנה משה בית המדרש מן הנותר, לכן רמז שעתיד המקדש להתמשכן, ומשום כך הקימו בית המדרש ללמוד תורה, לעשות הכנה אל העתיד. (דברי יואל)

אלה פקודי המשכן משכן העדות. עתידין בתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל (מגילה כט.). ופירש זוה **המהרש"ל** (חדושים קכב): 'שמחתי בחומרים לי בית ה' נלך, עומדות היו רגליו בשעריך ירושלים, ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו', והוא על פי מה שלמרו (ילקוט ישעיה תקג): לעתיד יהיה בית המקדש גדול בירושלים שבעולם הזה. ועל זה לאמר מה טעם יהיה בית המקדש לעתיד כל כך גדול, לפי שבירושלים הבנויה לעתיד יהיה 'חוברה לה יחדיו', כל המקומות של בתי כנסיות שהיו בעולם הזה, ונמצא עתה בגלות שבבית הכנסת שהיו עומד, הרי הוא מקום המקדש גופיה לעתיד; נמצא דוחק היה נחחתס של המתנדבים שלא זכו שיבנה המשכן מנדבתם, שבבנה מנדבתם משכן העדות שהיה בית המדרש, אבר לעתיד יקבע במקום המקדש בירושלים, כי מי לנו גדול מבית מדרשו של משה אבר ודאי יקבע לעתיד בבית המקדש. ולכן לפי שנרמז מלכתיב **משכן העדות** שבנה משה בית המדרש מן הנותר, לכן רמז שעתיד המקדש להתמשכן, ועתיד בית המדרש להקבע בבית המקדש לעתיד, וע"כ גם להם חלק במקדש ה'. (דברי יואל)

ויתן לך את ברכת אברה"ם

ברגשי הודאה והערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, בברכת מז"ט בשיר ושבחה, קדם ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד, עומד לימין מוסדותינו הק' ברוח מסורה ונאמנה, תמיד בכל עת ועונה, האדם היקר באנשים, ראשון לכל דבר שבקדשים, נדוע לשם ולתהלה, נחמד למטה ואהוב למעלה

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר

אברהם וויידער

הי"ו

ראש העיד דק"ק קרית יואל יע"א

לרגל שמחת נישואי נכדו למזל טוב בשעטו"מ

החתן החשוב המופלג בתורה ובירא"ט תחור"ה

כמר **יהושע** הי"ו

בן בנו הרבני הנכבד והמפואר, מוכתר בכל הואר

מוה"ר **יצחק וויידער** הי"ו

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקדה והערכה, אסידי התודה והברכה

יחזקאל דאטטעד

בשם הנהלת המוסדות

פה בני ברק יצ"ו

ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר צוה ה'

הגאון ר' אלחנן וואסערמאן ערך פעם מגבית למען ישיבתו, באחד מלילות שבת דרש בבית הכנסת למען ישיבתו אולם הציבור לא התחייבו לתרום כדבעי, באותו ליל שבת לאחר הסעודה בא הרב של אותו ביהמ"ד עם כמה נכבדי הקהילה לר' אלחנן כדי להתנצל ושלא יהי' לו תרעומת עליהם בגלל המגבית שלא הצליחה אצלם, אמר לו ר' אלחנן הנה מחר יקראו בתורה "ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר צוה ה' את משה" הבה נתאר את החזיון הזה, עומדים לבנות את המשכן מן השמים נקרא בצלאל בן אורי לעשותו והנה הולך לו משה רבינו במחנה ישראל, פוגש ביהודי ושואל אותו "צריך להקים את המשכן אולי אתה בצלאל בן אורי", לא - משיב האיש אנוכי ראובן בן יעקב, משה רבינו ממשיך בדרכו, פוגש ביהודי אחר, ושואל שנית "צריך להקים את המשכן אולי שמך בצלאל בן אורי", לא - מתנצל גם השני, אנוכי שמעון בן יעקב, האם יעלה על הדעת שמשה רבינו יתרעם על היהודי הראשון והשני, מדוע לא נקראו בשם בצלאל בן אורי, ומדוע לא הם אלו המקימים את המשכן, וכי מה בידם לעשות אם לא הם נבחרו על ידי ה' להקמת המשכן כי אם בצלאל דווקא, סיים ר' אלחנן את דבריו אל הרב: מה, אם כן, מקום לתרעומת יש לי, אם ביהמ"ד שלכם פשוט לא נקרא להימנות על בוני התורה בזמן הזה, אם אין לכם הזכות לתמוך במשכן העדות.

(אור אלחנן)

ובצלאל בן אורי עשה את כל אשר צוה ה'

לאחר פטירת הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל כשהתחיל בנו הרה"ק המגיד מטריסק זצוק"ל לנסוע נסיעותיו הקדושות על פני המדינה בעיירות שונות, נסע פעם אחת דרך עיר טריסק, וכאשר ראה שם בצד העיר שיש מקום רפש וטיט ומים מקלחים שם תמיד, אמר פה אשב ואקבע דירתי, וכך הי' שבנה לו במקום הרפש והטיט חצר קדשו ובית מדרשו, וכמובן עלה לו בדמים יקרים פי כמה מאם הי' בונה על קרקע רגיל, והי' בעיני החסידים לפלא גדולה, אך שום איש לא העיז לשאלו על כך. לימים כשהי' הרה"ק מטריסק בעיר קאוולע, פגש שם את דודו הרה"ק ר' יצחק מנעשכיז זצוק"ל, ושאל הרה"ק מנעשכיז מהרה"ק מטריסק מדוע עשה כדבר הזה לכלות ממון ישראל במקום הרפש והטיט, השיב לו הרה"ק מטריסק: הלא אתם שואלים מוכרח אני להשיבכם, הנה כשעשה בצלאל את המשכן כתיב ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה ובדעת וברש"י פי' שנתן לו הקב"ה רוח נבואה ורוח הקודש, וקשה למה הי' בצלאל צריך לרוה"ק למלאכתו, והי' די בזה שהוא אומן ועושה מעשה חרש ויכול לעשות המשכן כאשר נצטווה, אך הענין כך הוא כי בעת שנתנו בני ישראל נדבת לבם על מלאכת המשכן הי' ביניהם שלש כיתות, כת אחת שנתנו נדבתם בכל לבם לעשות נח"ר להבורא ית"ש וכל כוונתם הי' בלתי לה' לבדו, כת אחרת היתה שנתנו נדבתם כדי לקיים מצוות הבורא אבל הי' להם ג"כ פני' להתיהר, וכת שלישית שבאמת לא רצו כלל ליתן כך מצד ההכרח הי' צריכים ליתן, לכן בצלאל שהי' לו רוח הקודש לקח הנדבות מכת הראשונה שכוונתם היתה בלתי לה' לבדו ומהם עשה כלי המשכן שהם קדשי קדשים והשאר דברים עשה עם המעות שקיבל משאר הכתות, וסיים הרה"ק מטריסק: כך הוא אצלינו אותם החסידים שנותנים לי מעות בכוונה רצויה מזה המעות אני בונה ביהמ"ד ושאר צרכי גבוה, והמעות שבא מאנשים בלא כוונה רצוי' מעות כאלו אני נותן במקום הרפש והטיט.

(ילקוט מאורי אור)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, כדרך צחות ומליצה נאמרים

את קלעי החצר. הרמ"א אבה"ע (סי' ס"א ס"א) פסק י"א לעשות החופה תחת השמים לסימן טוב שיהיה זרעם ככוכבי השמים, ובפתחי תשובה (שם סקי"א) בשם שו"ת חתם סופר (אה"ע סי' צ"ח) האריך נגד המתחדשים שרוצים לשנות מנהגי ישראל ולעשות החופה בתוך בית הכנסת וכבר מחו להו אמוחא רבותינו ואבותינו הק' בדורות האחרונים. ושמעתי פעם אחת חתן התעקש ולא רצה ללכת לחופה שהיתה בחצר ביהכ"נ עד שיהי' מראים לו מפורש מן התורה שכן צריך להיות. הוציא הרב החומש והראה לו בפרשה דידן הפסוק את קלעי החצר (כלה בחצר) ונענה והסכים החתן מיד לצאת לחצר אל החופה. **והנה אם כי הוא בדיחא היא יש לתת תבלין על זה דגברא רבה אמר מילתא לא תחייכו עלה,** דידוע הרמז כמשוש 'חתן על כלה' **גימטריא תרי"ג,** ישיש עליך אלקיך שישיש ה' עלינו כמזמוטי חתן וכלה כאשר נקבל ונקיים תרי"ג מצותיו. **והנה תיבת 'את קלעי' עם ב' כוללים גימטריא תרי"ג כמנין 'חתן על כלה', והרי מרומז שפיר על כלה את קלעי החצר שיהא כמנהג ישראל בחצר תחת השמים, לתת עליהם ברכת השמים בקיום תרי"ג ומנהגי ישראל.**

אלופי יהודה

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה. וברש"י אי' המשכן משכן שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל. הן ידוע דאילו היה משה רבנו נכנס לארץ ישראל והיה בונה את בית הבחירה לא היו ישראל חוטאין בע"ז ולא היה נחרב בית המקדש, ומה שלא נכנס לא"י היה שגרמה שישראל זנו אחרי אלהי נכר הארץ ולבסוף חרבה בית מקדשינו, ומה גרם והביאו לכל זאת, פיו של משה במה שאמר "שמעו נא המורים". וזהו שנרמז כאן, אלה פקודי המשכן משכן העדות רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עונותיהן של ישראל אשר פקד כלומר אשר נחסר [מלשון הכתוב ויפקד מקום דוד] על פי משה במה שאמר שמעו נא המורים ולכן לא נכנס לארץ וממילא לא נבנה ביהמ"ק ע"י והיתה יכולה להיחרב.

(תורת משה להחת"ס)

☆

אלה פקודי המשכן וגו' ובצלאל וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה ובמד' אשר צוה משה אין כתיב כאן אלא אשר צוה ה' אפילו דברים שלא אמר לו רבו וכו' דמשה א"ל עשה ארון וכלים ואח"כ המשכן א"ל בצלאל וכו' א"ל יודע הייתי וידעתי וכו', וצ"ב הרמז דוקא כאן ולא לעיל בפרשת תרומה, ונקדים דהנה מצינו ב' טעמים לעשיית המשכן א' כדי לכפר על חטא העגל, ב' כיון שנתן הקב"ה את התורה לישראל ולפרוש ממנה א"א ע"כ צוה שיבנו המשכן כדי שיהי' ג"כ שם, והנ"מ ביניהו דאי' במ"ר שהי' משה מצטער על הדבר ואמר הכל הביאו ואני לא הבאתי א"ל הקב"ה חייך שדיבורך מה שאתה מצוה חביב עלי מן הכל, ואם נאמר דהטעם כדי שיכפר על חטא העגל מעתה משה דלא חטא לא היו צריך להביא ולא הי' צריך הקב"ה לפייסו, משא"כ אם נאמר טעם כדי שאדור עמכם ראוי הי' משה להביא נדבתו למשכן וכדין הי' מצטער על מה שלא הביא וצריך הקב"ה לפייסו, אמנם באמת י"ל כטעם דבא לכפר על חטא העגל ובאמת לא הי' שום פיוס כי לא נעשה המשכן על פי דיבורו של משה שהרי משה שינה בדבר ובצלאל עשה כמו שאמר הקב"ה, ובזה מבואר אלה פקודי המשכן משכן העדות דהי' עדות על ישראל שכיפר להם הקב"ה על מעשה העגל ובתוך כדי דיבור אמר אשר פוקד על פי משה כוונתו דנעשה הכל על פי מה משום שלא הי' מביא נדבתו למשכן וא"ל הקב"ה חייך שדיבורך חביב עלי יותר, אמנם אם הטעם היא כדי לכפר על חטא העגל לא הי' משה צריך להביא בכלל דכפרה לו למה וא"כ סתרי אהדדי, וע"ז בא לתרץ דלעולם הטעם כדי לכפר על מעשה העגל ודקשיא לך א"כ למה הי' צריך לפיוס, לז"א ובצלאל וכו' עשה אשר צוה ה' דקשה אשר צוה משה הול"ל ומוכרח לומר דמשה שינה וא"כ באמת גם הציווי לא נעשה על פי משה.

(נפתלי שבע רצון)

☆

אלה פקודי המשכן משכן העדת. (חסר ו'). איתא ברבינו בחיי "המשכן" עם ה' אותיות של תיבת המשכן הם בגימטריא ת"כ, כמנין השנים שעמד בית שני, "משכן" בגימטריא ת"י כמנין השנין שעמד הבית הראשון, "העדת" (חסר ו') בגימטריא תע"ט, כמנין השנים שעמד המשכן עד שנבנה הבית המקדש, והיא דבר נפלא, אלא שצריך להבין אמאי חסר מספר ה' ממנין ימי הבית השני עד שצריך לצרף את מספר האותיות שבתיבת המשכן, וי"ל כדי לרמז שה' דברים חסרו בבית השני כדאיתא במס' יומא.

(תורת משה חתם סופר)

דורש טוב

ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו. הקשה באור החיים הק' והלא בצלאל והחכמי לב הם עשו את עבודת המשכן ולא כל בני ישראל. וי"ל **דהנה ע"י שישראל נתנו את נדבותיהן למשכן מתוך אהבת הש"י, ע"ז נתקבל כלות האהבה של כלל ישראל להש"י במשכן אחד, ונעשה מקום להשראת השכינה,** שכן כתב האלשיך הק' בהפסוק בשיר השירים **'אפריון עשה לו המלך שלמה כו' תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים', שהאהבה של כלל ישראל לקונם שנתאספ בהאפריון והמשכן, זאת גרמה השראת השכינה.**

והנה איתא במס' תמורה (דף ד') דאמירת 'קרבן זה', חשוב כמעשה, אף שהדבר נעשה ע"י דיבור פיו, דכיון דבדיבורו נעשה מעשה נחשב הדיבור למעשה, **וכן כתבו התוס' בגיטין** (דף ס"ז) דדיבור שמעשה נגמר על ידו חשיב מעשה, **ולפי זה נראה** דאף שמעשה מלאכת המשכן עשו חכמי לב, **מ"מ הואיל וע"י גודל האהבה שבה נתנו ישראל את נדבותיהן, גרמו השראת השכינה שזוהי תכלית בנין המשכן, על כן נחשב מעשה בנין המשכן לישראל, כי באהבתם המשיכו השראת השכינה הק'.**

וזה שאמר הכתוב **'ותכל כל עבודת משכן אהל מועד'** היינו שנשלם הדרך אשר ראוי להמשיך השראת השכינה בישראל, וכיצד נעשה דבר זה, לזה ממשיך הכתוב **'ויעש"ו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה'**, ואם תאמר הלא באמת לא עשו בפועל את המלאכה, **הוי אומר דהכונה על נתינת הנדבה באהבה רבה, אשר זה שפיר חשיב לעשיה, משום שהמשיך השראת השכינה למעשה, וממילא באופן זה נתקיים 'ותכל כל עבודת משכן אהל מועד'.**

שפתי מהר"ש ענגיל

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: (פרק לח פסוק כא)

אָמַר הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת – בַּעֲבוּר כִּי יְרִיעוֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר הֵם שֶׁיִּקָּרְאוּ מִשְׁכָּן בְּמִצְוָה (לְעֵיל כו א) **וּבְמַעֲשֶׂה** (לְעֵיל לו ח). **אֲבָל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת כּוֹלֵל הַבַּיִת בְּכְלָלוֹ שֶׁהוּא הַמִּשְׁכָּן הַנַּעֲשֶׂה לְלוּחוֹת הָעֵדוּת".**

מעשה חש"ב

א

רבינו מפרש שהמשכן בכללות נקרא 'משכן העדות', משום שהוא משכנם של לוחות העדות שהיא עיקרו של הבית. [**ועיין ברש"י** (ד"ה משכן העדות) שמפרש באו"א "עדות לישראל שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם"].

ואפשר לומר שרבינו בזה לשיטתו למש"כ (פרשת תרומה) "**והנה עיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה שהוא הארון, כמו שאמר** (להלן כה כב) '**ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת**'", ולכן רבינו לשיטתו שעיקר מטרת המשכן הוא הארון שבו התורה, מפרש כאן שלכן נקרא המשכן 'בכללות' משכן 'העדות', שמרמז על הארון שבו העדות, וז"ל "כולל הבית בכללו שהוא המשכן הנעשה ללוחות העדות".

ובחינה זו כתב רבינו ג"כ בפרשת עקב עה"כ (פרק י פסוק א) 'ועשית לך ארון עץ', "**ירמוז לארון שעשה בצלאל, וזה כי מתחלה נצטוה משה על המשכן וכליו, והיתה המצוה הראשונה שם ועשו ארון עצי שטים, כי הוא עיקר הכוונה בכל המשכן להיות השם יושב בכרובים", עיי"ש.**

העולה מן האימורין שדעת רבינו שעיקר מטרת המשכן היתה בשביל הארון ששם השכינה שורה. וכוונת הכתוב 'ועשית לך **ארון עץ**' הכוונה על **כל** המשכן, ונקט הארון משום שזה עיקר מטרת המשכן. ולכן מפרש שהמשכן בכללות נקרא משכן 'העדות' שהרי הארון עיקר המשכן.

והנה לפי"ז שכוונת הכתוב 'ועשית לך ארון עץ', הכוונה על כל המשכן, ונקט הארון משום שזה עיקר המשכן, יתבאר היטב כמה דיוקים בפרשתן:

א] הנה בהמשך הפרשה (שם פסוק כב) עה"כ 'ובצלאל בן אורי בן חור וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה' כתב רש"י "'אשר צוה אותו משה' אין כתיב כאן, אלא 'כל אשר צוה ה' את משה', אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני. כי משה צוה לבצלאל לעשות תחילה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל, מנהג העולם לעשות תחלה בית, ואחר כך משים כלים בתוכו, אמר לו, כך שמעתי מפי הקב"ה, אמר משה, בצל אל היית, כי בוודאי כך צוה לי הקב"ה, וכן עשה המשכן תחילה ואחר כך עשה כלים, עכ"ל רש"י".

והוקשה האוה"ח הק' (פרשת תרומה פרק כה פסוק ט) "איך ישכח משה מצות ה', חס ושלום שייאמן עליו דבר כזה".

ב] החתם סופר (תורת משה בפרשתן) הביא בשם רבו הגאון רבי נתן אדלר זצ"ל שהוקשה לפי הפסיקתא שהובא בטור (או"ח סימן תרפד) שהמשכן נגמר בכ"ה כסלו, אלא שהמתין הקב"ה בהקמתו עד ראש חודש ניסן שבו נולדו האבות, וא"כ כלים שעשו היכן היה מכ"ה בכסלו עד ר"ח ניסן, ומה הועיל בצלאל במה שעשה המשכן מקודם.

ותירץ שקודם משיחת הכלים היה יכול להכניס הכלים להיכן שרצה, ועיקר הקפידא על הכלים היה לאחר משיחתן, כיון שע"י משיחתן נתקדשו. אך קושיית בצלאל היתה שכיון שמן הסתם כסדר עשייתם כך סדר משיחתם, ואם יעשו הכלים תחילה, יהיה גם המשיחה בתחילה, וא"כ איך יכנסו הכלים, עיי"ש.

והנה לפי דעת רבינו שעיקר מטרת המשכן היתה בשביל הארון ששם השכינה שורה. וכוונת הכתוב 'ועשית לך ארון עץ' הכוונה על כל המשכן ונקט הארון משום שזה עיקר מטרת המשכן. וזה כוונת כתוב משכן 'העדות' שעיקר המשכן הארון.

אפשר לומר שזה היתה הוויכוח בין משה רבינו לבצלאל, דהנה כשמשה אמר לו לעשות הארון, לא היתה כוונתו לבנות תחילה הארון, שהרי נצטוה מפי הקב"ה לעשות קודם

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: (פרק לח פסוק כא)

מִשְׁכַּן הָעֵדוּת. עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם הַקָּבָ"ה עַל מַעֲשֵׂה הָעֶגֶל, שֶׁהֲרֵי הִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ בֵּינֵיהֶם: (רש"י)

מעשה חש"ב

המשכן, אלא כוונתו היתה על כל המשכן, ולכן אמר הארון שזה עיקר מטרת המשכן. אמנם בצלאל הבין שכוונתו לעשות הארון תחילה, ולכן הקשה לו שמנהג העולם לעשות קודם הבית ואח"כ הכלים. וזה שענה לו משה כך שמעתי מפי הקב"ה, ובאמת זה היתה כוונתי כשאמרתי לעשות הארון, הכוונה על כל המשכן.

ולפי"ז מתורץ היטב קושיית האוה"ח הק' איך יכול להיות שמשה טעה, דבאמת משה לא טעה, אדרבה בצלאל טעה בפירוש כוונתו של משה לעשות הארון.

ובזה מתורץ הקושיא של רבי נתן אדלר, שלפי האמור כוונת משה באמרו לעשות הארון היה כוונתו על המשכן, שמטרתו הארון, וא"כ שוב ליכא חשש שבעת הקמת המשכן ימשחו קודם הכלים, אלא ימשחו תחילה המשכן ואח"כ הכלים.

ב מבואר בדברי רש"י שענין הקמת המשכן היא להורות שויתר הקב"ה על מעשה העגל. והנה רבינו (ריש פרשת תרומה) מבאר שעיקר טעם הקמת המשכן הוא, כדי שתשרה השכינה שם כמו שהיה במתן תורה.

וז"ל רבינו "**וסוד המשכן הוא, שיהיה הכבוד אשר שכן על הר סיני, שוכן עליו בנסתר.** וכמו שנאמר שם 'וישכן כבוד ה' על הר סיני', וכתיב 'הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו'. כן כתוב במשכן 'וכבוד ה' מלא את המשכן'. והזכיר במשכן שני פעמים 'וכבוד ה' מלא את המשכן', כנגד 'את כבודו ואת גדלו', והיה המשכן תמיד עם ישראל, הכבוד שנראה להם בהר סיני, ובבא משה היה אליו דבור אשר נדבר לו בהר סיני".

ואפשר לומר שרש"י לשיטתו, ורבינו לשיטתו דהנה נחלקו רש"י ורבינו מתי נצטווה משה על מלאכת המשכן. לפי רש"י (פרק לב פסוק יח) מלאכת המשכן נאמרה למשה כשעלה בהר לקבל לוחות אחרונות, דהיינו לאחר חטא העגל. ודעת רבינו שמלאכת המשכן נאמרה למשה בארבעים יום הראשונים, דהיינו קודם חטא העגל. רק משה לא אמרו לישראל כשירד מן ההר בפעם הראשונה, מכיון שעשו העגל ושבר את הלוחות.

ולפי"ז א"ש, דרש"י לשיטתו שקודם היה חטא העגל, ואח"כ ציוי מלאכת המשכן, יכול לפרש שענין הקמת המשכן בא להורות שויתר הקב"ה על מעשה העגל. משא"כ רבינו לשיטתו דציוי מלאכת המשכן היה קודם חטא העגל, לא היה יכול לפרש כרש"י, שענין המשכן בא לכפר על חטא העגל, לכן מפרש שענין המשכן כדי שתשרה השכינה שם.

לשון רבינו בסוף פרשת פקודי:

וְהִנֵּה נִשְׁלַם סֵפֶר הַנֶּאֱלָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא בוֹ, לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קִרְבּוֹ, הוֹשִׁיעוֹ מְשׁוֹנְאָו וּגְאָלוֹ מִיַּד אוֹיְבוֹ, וְאֵלָיו יָבֹא בְּאַלְפֵי שִׁנְאָן וָרֶכֶב רִבּוֹא, לָתֵת לוֹ תּוֹרַת אֱמֶת לְחַנְחִיל יֵשׁ אֶת אוֹהֲבוֹ, בָּנָה בַּיִת זְבוּל לִשְׁכּוֹן שְׁכִינָתוֹ עַל בְּרוּבוֹ, וּמִקְדָּשׁ לַמִּקְדָּשׁ שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבּוֹ.

וּבָרוּךְ ה' הֶחָפֵץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ, אֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוֹ לָבֹא, הַמְחַדֵּשׁ נְעוּרָיו בְּשִׁיבוֹ, הַמַּשְׂבִּיעַ בְּתוּדָתוֹ רְעֵבוֹ, וַיְנַקֵּהוּ דְּבַשׁ וְחֶלְבּוֹ, כִּי הֵכִין כָּל לְבָבוֹ, וְלִשְׁמוֹ יְבָרֵךְ בִּקְרוֹ וְעֶרְבּוֹ, בָּרוּךְ שֶׁאָכַלְנוּ מִשֶּׁלּוֹ, וְחָיִינוּ בְּטוּבוֹ.

בָּרוּךְ דַּיְהַב חֵילָא לְעַבְדֵּהּ בַּר אַמְתֵּהּ,
בָּרוּךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה:

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

וה' ברך את אברה"ם

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים,

הרבני הנגיד הנכבד רודפי"ח

מו"ה

אברהם ווידער

ה"ו

ראש העיר קרית יואל יצ"א

ולמען הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

לרגל שמחת אירוסי נכדו החשוב ני"ו למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות ולרווות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת במידה מרובה וגדושה, עם כל ברכאן דנפישא

המברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו
ידידיו השמחים בשמחתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ
אַבְרָהָ"ם
וּמָצָאתָ
אֶת לְבָבוֹ
נֶאֱמָן
לְפָנֶיךָ

מאמר המשך

צער בעלי חיים דאורייתא (ה)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בגליונינו בשבועות שעעל"ט התחלנו לבאר ענין צער בעלי חיים כפי שנחלקו התנאים במסכת בבא מציעא (לב.) אי צער בעלי חיים נאסר מדאורייתא או מדרבנן, ואחריהם נחלקו בכמה מקומות בש"ס (שבת קיז:, קכח:, קנד:, ביצה כו., בבא מציעא לא., בבא בתרא כ., עבודה זרה יג., חולין ז.). ולהלכה נקטינן לרוב ראשונים שהוא דאורייתא, ובדעת ה'רמב"ם' רוב הפוסקים סוברים שלדעתו צער"ח אסור רק מדרבנן, אמנם יש מן הפוסקים (הכסף משנה ה' רוצח ושמירת הנפש פי"ג ועוד) שכתבו שלדעת הרמב"ם הוא איסור מדאורייתא. וב'רמב"ן' פרשת בראשית ביאר דזהו טעם השחיטה שלא לצער בעלי חיים, וכן פסק (שבת קנד:) דצער"ח דאורייתא. ובדברי הראשונים והאחרונים נאמרו כמה הסברים מהו המקור בתורה לאיסור זה, בפרשה דפריקה **'עזב תעזב עמו'**, מהלאו של **'לא תחסם שור בדישו'**, מאמרו **על מה הכית את אתונך וגו'**, מדכתיב **והשקית את העדה ו'את בעירם'**, מדכתיב **'ורחמיו על כל מעשיו'**, **ועוד**.

כ"כ יש לדון אי איסור צער בעלי חיים חל כלפי כל בעלי החיים כגדול כקטן, או שרצים ורמשים, ואף דליכא תועלת לאדם מבעלי החיים מקיני ראמים ועד ביצי כינים. ומסברא נראה כך דמכיון שיסוד איסור צעב"ח הוא מניעה והסרה צער מבעלי החיים, ומכיון שבצער תלוי הדבר, א"כ היות שכל בעלי החיים חשים בצער יותר או פחות, ממילא כולם נכללים באיסור זה. וגם הי' אמרינו בנדון אי איסור צער בעלי חיים שייך דוקא בעודם בחיים או גם באופני הריגתן שייך איסור דצער בעלי חיים. כעת נמשיך לבאר דין צער בעלי חיים הנוגע צידת עכברים וזבובים.

הנה לאור מה דנחלקו האחרונים אי יש צער בעלי חיים בשרצים, ואם יש דין צער בעלי חיים בהריגתם, גם דנו האחרונים אי מותר להשתמש בנייר דבק שמתדבקים עליו העכברים בבית שנלקה בשריצתם, שהרי הם מצטערים הרבה מזה, או כגון לתלות רצועה שמתדבקת עליו זבובים.

ובספר שו"ת 'שאילת יעקב' (ח"ב סימן מ"ד) דן בסוחרי תבואה שמזיקים להם עכברים ונותנים שם סמוך לאוצר איזה בצלים אשר נותנים לתוכו סם הממיתם, אבל לא שהם מתים מיד רק אחר כמה ימי צער, אי מותר לעשות כן, ומסיק דלכתחילה אין לעשות כן.

ובספר שו"ת 'לבושי מרדכי' (בהקדמה למהדו"ת) מובא, דהגאון הלבושי מרדכי ז"ל מעולם לא רצה להניח להרוג דבר חי שעוקץ את האדם, ולא רצה שיתלו על הקורה דבר שמתדבק עליהם זבובים, ואמר עפ"י הלצה שיברחו אותם על הגג ויעבורו את הסולם משם שלא יוכלו לעוף למטה..., עי"ש.

ואגב ראיתי בספר 'דרכי חיים ושלום' (אות תתר"פ) בזה"ל: "אם ראה [המנחת אלעזר ז"ל] עכביש שקורין שפי"ן טרח להרגה, וכמה פעמים עלה בעצמו על הספסל ולקח נר אש ושרפה, ופעם חלץ נעלו והרג בו עכביש ואמר על אדום אשליך נעלי", עי"ש. ובספר 'דברי תורה' (ח"ט אות צ"ט) האריך בענין קליפת עכביש, עי"ש.

אולם בספה"ק 'קו הישר' (פרק פ"ג) מחמיר בענין זה, וזל"ק: "אחד מדרכי היראה הוא דלא לאנהגא קלנא בשום בריה בעולם על חינם, וכמו שמזהיר ע"ז בזוהר פ' יתרו שכל הנבראים הן מעשה ידיו של הקב"ה וכולן הן צרכי העולם, וע"כ לא יהרוג אדם שום בריה על חנם, ואפילו דבר המזיק לבריות כגון נחש ושממית אם אינו רודף אחריו להזיקו", עי"ש. ועי' בספר 'מנהג ישראל תורה' (ח"ב סי' ר"נ אות ו') מש"כ בזה ליישב מנהג הגה"ק ממונקאטש ז"ל. וכבר העתקנו במאמרינו (חלק ג) מש"כ הבני יששכר ב'דרך פקודיך' (מצות ל"ד חלק הדיבור סק"ט) וזל"ק: "וכן כל מיני בעלי חיים המזיקים כשבאו לידו והיה יכולת בידו לאבדם לסלק המזיק מן העולם וריחם עליהם והניחם בחיותם גם זה אביזרייהון דלא תרצח, כי מה שמרצח את המזיקים בזה הוא מקיים את הלאו לא תרצח, כי איבודם הוא שמירה לעולם מן הרציחה" וכו', עי"ש

ובספר שו"ת 'יד הלוי' (אהע"ז סימן ס"א) להגאון ר' יצחק דוד באמבורגער ז"ל דן אם יש לאסור מצד מנהג חסידות להעמיד מטה עם גפת דבוק עליו לדבק שם הזבובים, והאריך שם בזה ומסיק: "דמעובדא דרבינו הקדוש שבב"מ ס' השוכר את הפועלים (דף פ"ה) נראה שעל כל פנים משום ורחמיו על כל מעשיו דבר גדול הוא, הגם שדבר זה צריך גדר קצת באופן אם הוא במין שכתב השבות יעקב (ח"ב סימן מ"ה) שהזבובים מתים מיד, אז אם בני אדם מצטערים בכך ודאי אין אסור, אבל באופן שיש בו צער בעלי חיים לענ"ד לא יפה לעשות מעשה גם אם אין בידינו לאסרו לחלוטין".

ודבר פלא מבואר בדינים והנהגות 'חזון איש' (פ"ט סעי' ד'): "אחד מב"ב שאלו על זבוב שהי' מפרפר, והשיב שיש לגמור מיתתו [למנוע צערו]", עי"ש. ראה עד היכן הדברים מגיעין.

ומידי דברו בו נזכיר קצת מה שדנו הפוסקים אי איסור צער בע"ח יש נמי באדם, דהנה יש האיסור ד'לא תונו איש בעמותו' שלא לצער אדם בדברים, אבל יש לחקור אי מצות פריקה שייך באדם, דהיינו דאם נושא סחורה או חפצים ונחלש ומבקש שיעזרו לו אם מותר לקבל שכר טרחה וכמה, דבבהמה אסור ליטול שכר משום צער בעלי חיים וכמו"כ בזמנינו טרא"ק או טרעילע"ר שהמטען נפל ממנה בדרך, או קא"ר שהתקלקלה בדרך אדם ואין לו עוזרים, האם מצות טעינה נאמרה גם על מקרים מעין אלו ואז מותר לבקש שכר [דעל מצות פריקה אסור לבקש שכר, ועל מצות טעינה מותר לבקש שכר].

וב'מכילתא דרשב"י' (פרשת משפטים) כתוב: "עזב תעזוב עמו לרבות משוי שעל כתפו", עי"ש. ומבואר בהדיא דאף באדם איכא מצות פריקה, וכן מבואר ברלב"ג על התורה שם.

וראה לשון הרמב"ם ב'ספר המצות' (ל"ת ר"ע) וז"ל: "שהזהירנו מהניח הנבוך במשאו ולחוץ בדרך, אבל נעזור אותו ונפרוק ממנו עד שיתקן לשאת אותו ולהגביהו, ומגביה עמו משאו אם על גבו אם על בהמתו כמו שהתבאר במשנה תורה, והוא אמרו לו וחדלת מעזוב לו. ולשון מכילתא וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב נמצינו למדין שהוא עובר על עשה ולא תעשה", עי"ש.

גם ראה לשון ה'חינוך' (מצוה תק"מ) וז"ל: "שהוזהרנו שאם נראה אחד מישראל שנפל לו חמורו או בהמה אחרת מכובד המשא או בסיבה אחרת, או שהוא בעצמו רובץ תחת משאו, שלא להניחו בדרך ונלך, אבל נעזרהו ונקים עמו בהמתו, ונעמוד שם עד שיתקן משאו או על גבו או על בהמתו" וכו', עי"ש.

ובספר 'היראה' לרבינו יונה (אות רס"ו) כתוב בזה"ל: "השמר מלצער בעלי חיים הן בהמה הן עוף, וכל שכן שלא לצער אדם שהוא עשוי בצלם המקום", עי"ש, וכן נקטו כמה אחרונים להלכה.

ולעומת זה בשו"ת 'רדב"ז' (ח"ב סימן תשכ"ח) מובא בזה"ל: "שאלת ממנו אודיעך דעתי אם האדם הוא בכלל עשה דטעינה ובפריקה, תשובת הרשב"א ז"ל העלה בתשובת שאלה שהוא בכלל ולמד אותה מק"ו דשור וחמור, דאי משום צערא דבעלי חיים כ"ש צערא דישראל גופיה" וכו', והאריך שם בזה. והוא ז"ל חולק ע"ז ומסיק דליכא צער בעלי חיים, וז"ל: "גם בעל הדין מודה דחייב להציל אותו מרעתו ולהשיב לו אבידת גופו, א"נ משום לא תעמוד על דם רעך וכל כי האי גונא, אבל אינו בכלל עשה דטעינה ופריקה" וכו', עי"ש, וכן נקטו כמה אחרונים.

ועי' בספר שו"ת 'חוות יאיר' (סימן קצ"א) דן בזה, ובסו"ד כתב: "דודאי יש לומר דהקפידה תורה על צער בעלי חיים דחסירה דעת ונפש המשכלת לסבול, משא"כ זה האדם איבעיא ליה ליתובי דעתיה ולקבל מאהבה אשר יארע לו, וכמו שאמרו במסכת סוכה (כה.) על אבל דחייב בסוכה אע"פ דמצטער פטור מן הסוכה", עי"ש, וכן נקטו כמה אחרונים, ולהלכה דנו הפוסקים בזה ואכ"מ להאריך.

מרכז המוסדות חרדיים יואל

מסאטמאר

קרית יואל
בני ברק

בהשגחת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מיסד ע"י כ"ק מרן רבינו הקדוש דיועבי"א

שיר וקול תודה

מריחוק מקום וקירוב ליבא, נשא רון שיר ושבח בברכת מזלא טבא, קדם מע"כ האי צניתר דדהבא, כביר המעש לתורה ולתעודה, כל פה אליו יודה, ארי שבחבורה, מיהמסר לבעון הרמת קרן התורה, נידע לעיז לתחילה ולתפארה, עושה ומעשה לבעך הפרט והכלל השיכה כאורה, ידיד נאמן לבעון מיסדותינו הק' והמעטירה, מגדיל עשות בהתמסריותו העצומה למען כל קדשינו תדירא

הרבני החשוב המפואר, מיוכתר בכל תואר

הרה"ג ר' יצחק שוואַרטץ

שליט"א

מנהל חברית "חורחך שעשועי" העולמי

ומיודדי פריסה לבוא בעזרתינו בהתמסרות נאמנה ומעמיקה,

לרגל השמחה שבביתו, שיר ושבח בשפתו

בנישואי בתו החשובה והמהוללה שתחי'

עב"ג החתן החשוב מו"מ בתו"ש למז"ט ובשעטו"מ

יהי רצון שתזכה לראות ולרווות רב תענוג ונחת מכל יוצאי חלציכם, ותזכו להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה כל ימי חייכם, ויתמיד נספך תהילתכם, ונודה לכם על רוב פעולתכם, ואך טוב וחסד ירדפוכם, אושר ועושר והרחבת הדעת בכל גבולכם, וכל טוב סלה.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר

בני ברק יצ"ו

דינים הנוהגים בחודש ניסן

טלטול ספר תורה מחדר לחדר לצורך קריאת הנשיא

רבינו הברך משה זצ"ל החמיר שלא לטלטל ספר תורה ממקום למקום לצורך קריאת הנשיא, ומובא (זמירות ברך משה פ"א הע' ז) **דפעם התפלל רבינו בביהמ"ד שבביתו, והס"ת הקטנה היה למעלה בחדרו, ולא הניח לטלטל הספר תורה למטה לצורך קריאת הנשיא, אלא עלה למעלה לחדרו וקראו שם הנשיא.**

ומבואר מעובדא זו דהקפידא הוא אפילו מחדר לחדר, וכבר דנו הפוסקים בענין חומר טלטול ס"ת ממקום למקום אפילו לצורך שאר קריאות לחוד, ולכתחילה צריך שיהא מונח שם בקביעות ואכ"מ, ובשו"ת דברי יואל (סי' ט) כתב "דטלטול הס"ת לחוץ, או אפילו מבית לבית איכא קפידא", ובפשטות "מבית לבית" כוונתו מחדר לחדר, וסתימת דבריו משמע דזהו אפי' לצורך שאר קריאות [אף דאיירי שם לגבי קריאת הנשיא].

יהי רצון שאחר תהילים

נוהגים שאין אומרים ה"יהי רצון" שאחר אמירת תהילים בכל חודש ניסן

מובא בזמירות ברך משה (שם אות ט) דנשאל רבינו הברך משה אם אומרים בחודש ניסן תפלת "יהי רצון" לאחר אמירת תהלים, והשיב דאיתא בשל"ה הק' (פסחים פרק נר מצוה) "החודש הזה לכם ראש חדשים", כלומר שחודש ניסן כולו הוא ראשי חדשים, שכל יום ויום קדוש כראש חודש, כמבואר בטור ושו"ע (או"ח סימן תכ"ט) שאין מתענין ואין נופלין על פניהם בכל חודש ניסן, ובכן כיון דבראש חודש אין אומרים היהי רצון הדין נותן שאין אומרים אותו בכל חודש ניסן.

אכילת מצה בחודש ניסן

נוהגין שאין אוכלים מצה בחודש ניסן, ומצות חמץ יש שנהגו לאוכלם

מעיקר הדין אסור לאכול בערב פסח, כפי שכתב בשכה"ג (סי' תע"א סק"ג), והובא בח"י (סק"ז), ובמשנ"ב (סי' תע"א סק"ב) ועוד דאין אוכלים מצה מראש חודש, ויש שאין אוכלים ל' יום קודם הפסח, ובס' מרא דשמעתתא (אות קעה) מובא שהגה"ק הרמ"א פריינד זצ"ל התיר לאכול מצות חמץ בסעודה שלישית, דאין זה בכלל מצה, וגם הוא עצמו אכל לפעמים ממצות אלו, ויש לציין דלגבי ער"פ שאסור מעיקר הדין, עדיין יש לדון בזה.

אמירת "מאכל זה לפסח"

אסור לומר "בשר זה לפסח", או "קנה לי בשר לפסח", ורק יאמר "בשר זה על פסח או עבור פסח", או "בשר זה ליו"ט", וטוב ליזהר בזה גם על עופות ודגים, ועל שאר מאכלים חוץ מחיטה.

שו"ע (סי' תס"ט) דאסור לומר בבשר בהמה כשקונה או מולח דבשר זה לפסח, לפי שנראה שהקדישו מחיים לקרבן פסח, ונמצא אוכל קדשים בחוץ, ובאחרונים דה"ה בבהמה שאינה ראויה לקרבן פסח, ובמשנ"ב (סק"ב) דיש מחמירין גם בעופות ודגים דאפשר שהקדישן לדמיו לקנות בהם קרבן, חוץ מחטים דכיון דצריכים שמירה יתירה, לכן אמרי' דכוונת אמירתו היתה לשומרם מחימוץ לפסח, ולפי"ז ה"ה בשאר מאכלים דלא שייך בהו טעם זה, וכן כתב בכה"ח (סק"ח), ובמשנ"ב (שם) דה"ה בלשון אשכנז, ובדרך כלל בל' אשכנז ממילא אומרים "בשר זה על פסח".

ברכה בשינוי מקום מ"חדר לחדר" לפני הפסח

בירך בתוך ביתו על מאכל או משקה שברכתו בורא נפשות, וברצונו לילך לחדר אחר שכבר מוכשר לפסח, יש להסתפק האם נחשב ל"שינוי מקום".

בימי ההכנה לפסח שאין הולכים באמצע האכילה לשאר חדרים המוכשרים לפסח, ומקפידים שלא ליכנס לשם ובפרט בעת האכילה, יש לדון האם בחדר זה שייך שינוי מקום, ויהא תלוי בסברות בטעם דמועיל דעתו בתוך הבית מחדר לחדר, דאם הא דמועיל הוא משום דלא קבע מקומו במקום הראשון, אם כן יכול ללכת אף לשאר מקומות אפילו מקום שלא היה בכוונתו כלל, ואם הא דמועיל דעתו הוא משום דלא קבע במקום מיוחד, אלא קביעתו הוא בכל המקומות, אם כן אם הוא אינו קובע בכל המקומות דכמה חדרים אין הדרך ליכנס שם, אם כן באותם חדרים שייך בהם שינוי מקום, ולמעשה בדיעבד אינו צריך לחזור ולברך כדנפסק במשנ"ב סי' קע"ח דמחדר לחדר בדיעבד מועיל אפי' בלא דעתו, והנידון הוא רק לגבי לכתחילה.

ב"ה

ערש"ק פר' ויקהל-פרה תשפ"ה לפ"ק

למע"כ המערכת החשובה העוסקים במלאכת הקודש בהוצאת הגליון הנפלא "קול התאחדותינו"

הנה בלימוד השיעור בחבורת יסודי התורה על סדר הש"ס למדנו בשבוע זו בגמ' קידושין (דף טז:) מאמר רב יוסף **"יוד קרת קא חזינא"**, וראיתי בזה פי' מהבני יששכר שי"ל מכתי"ק בשנת תשי"א בעיר ברוקלין ע"י נכדו הגאון הצדיק המפורסם חו"פ כקש"ת רבי אלעזר שפירא אבד"ק קיוויאשד זצ"ל בעל "למטה יששכר", וזל"ק שם בעמ' נ"ד:

יו"ד קרת קא חזינא הכא. אפרשהו אי"ה במ"א. ומה שנ"ל כעת לפי פשוטו דהנה כתיב ויפן וירד משה מן ההר ושני לוחות העדות בידו וכו', הנה ביד"ו לשון יחיד יד אחת. ואה"כ כתיב וישלך מיד"ו את הלוחות, הנה "מידו" כתיב, והקרי הוא "מידיו" ביו"ד. והנה לכאורה היו"ד של הקרי הוא מיותר ואינה צריכה כיון דכתיב בתחילה ושני לוחות העדות בידו, א"כ צודק שפיר וישלח מיד"ו בלא יו"ד העיקרית, א"כ היו"ד העיקרית המקובלת לא נודע ע"פ פשוטו למאי נצרכה והוא מיותרת [אבל נודע הדבר לבקיאים בחכמה] והנה בכאן ג"כ בכרייתא הענקת עבד עברי לעצמו מקשה פשיטא ואלא למאן, ולמאי נצרך התנא לומר כואת והוא מיותר, וז"ש ר' יוסף יו"ד קרת קא חזינא הכא, רצ"ל מה ששנה כאן התנא, הוא דבר מיותר, כמו יו"ד העיקרית אצל וישלך מידי"ו.

ואמרתי להעתיקו ולפרסמו לתועלת הלומדים החשובים, ומיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה.

יש"כ על עבודתכם המלאה והרחבה בכלל ובפרט
חפץ ה' בידכם יצליח להגדיל תורה ולהאדירה ביתר שאת וביתר עוז.

יואל הכהן פר"מ

פה ק"ק קרית יואל יצ"ו

קסת הסופר סימן ו'

דיני הבחנה ע"י תינוק ובו ד' סעיפים

א כל אות שיש בה ספק שמא אין בה כשיעור הראוי בענין שהיא פסולה, או שמא אין צורתה עליה בענין שהיא פסולה, מראין אותה לתינוק שאינו לא חכם ולא טיפש, אם יודע לקרותה כהלכתה בשרה. ודוקא כשאנו מסופקים מועיל הבחנת התינוק, משום דאז לא הוי רק גילוי מילתא בעלמא, אבל אם אנו רואים שאין האות כהלכתו, וכן אם נפסקו יוד"י האל"ף מן האל"ף או יוד"י העי"ן והשי"ן ורגלי התי"ו וכדומה, אעפ"י שהתינוק קורא אותו מאחר שעינינו רואות שאין האות כתיקונו פסול:

שנילי הסופר

דיני שאלת תינוק[1]

א. כל אות שיש בה ספק אם היא כשירה או לא. כגון שאנו מסופקים שמא אין בה כשיעור הראוי בענין שהיא פסולה [כגון אותיות וי"ו או זי"ן שרגלם קצרה וספק אם נדמו ליו"ד], **או שמא אין צורתה עליהם מחמת עיגולה או ריבועה** [כגון אות דל"ת שספק אם דומה לאות רי"ש], **מראין אותה לתינוק שאינו לא חכם ולא טיפש. ואם יודע לקרותה כשר**[2].

---

1 **שאלת תינוק או מלא אות קטנה**

בגמרא (מנחות כט) "ניקב תוכו של ה"א כשר. ירכו אם נשתייר כאות קטנה כשר ואי לאו פסול. ראמי בר תמרי איפסיקא ליה כרעא דוי"ו דויהרג בניקבא אתא לקמיה דרב זירא, אמר ליה אייתי ינוקא דלא חכים ולא טיפש, אי קרי ליה ויהרג כשר, אי לא יהרג ופסול". ע"כ דברי הגמרא. הרי מבואר בגמרא ב' אופנים שנעשו נקב בהאות ועי"ז נפסק האות, באות ה"א מבואר הדין דמלוא אות קטנה. ובאות וי"ו מבואר הדין של שאלת תינוק.

הנה דעת המרדכי לחלק כדלהלן: באותיות פשוטות, כגון וי"ו זיי"ן ונו"ן פשוטה, דלא שייך אות קטנה, דאילו הם יהיו אות קטנה יהיה אות יו"ד, ופסולה. לכן צריכים לשאול לתינוק. ואילו באות ה"א וכדומה שייך שיעור של אות קטנה.

ודעת המאירי שבין אות קטנה ובין שאלת תינוק שייך לכל האותיות. ואות קטנה פירושו אות דקה שנתקצר בעביה, ועל זה אמרינן שכשר דאין שיעור לעובי האות. וזה הכונה כמלא אות קטנה. היינו אפילו שהאות דקה מן הדקה. ושאלת תינוק מיירי באופן שנפסקה האות לגמרי. ואם התינוק מכירו, כשר אף בנפסק האות ומצרף מה שלמטה מן ההפסק. [בי' השיטות הובאה בבית יוסף סימן לב סעיף טז].

[והנה לכאורה לכל אחת מהשיטות יש קולא וחומרא. לפי המרדכי בנפסקה האות באותיות שאינן פשוטות, סגי במלא אות קטנה ולא צריכים לשאול לתינוק. משא"כ להמאירי תמיד יש לשאול לתינוק. ולענין לצרף מה שלמטה מן ההפסק להמאירי מהני כשנעשה ההפסק אח"כ. ולהמרדכי לא מהני].

ולהלכה נפסק בשו"ע וברמ"א כהמרדכי. וז"ל השו"ע (סימן לב סעיף טז) "נפסק אחת מהאותיות הגה הפשוטות כגון וי"ו זיי"ן או שנפסק רגל הנו"ן (כן הגירסא במשנה ברורה), וכיוצא בה. אם תינוק שאינו לא חכם ולא טיפש יודע לקרותו כשר, ואם לאו פסול". הרי לנו שדעת המחבר דרק באותיות פשוטות יש לשאול לתינוק, משא"כ בשאר אותיות שאינן פשוטות סגי מלא אות קטנה.

2 שו"ע (סימן לב סעיף טז) "נפסק אחד מהאותיות, הגה. הפשוטות כגון וי"ו זיי"ן וכו' וכיוצא בה [ע"כ הג"ה], אם תינוק שאינו לא חכם ולא טפש יודע לקרותו כשר ואם לאו פסול" (ועיין בהערה הקודמת), קסת הסופר.

ב. שאלת תינוק מהני רק כשאנו מסופקים האם יש צורת האות או לא[3]. דאז לא הוה רק גילוי מילתא בעלמא[4], אבל באופן שברור שליכא צורת האות. אפילו אם התינוק קורא כראוי לא מהני.

[ואין חילוק אם האות נכתבה לכתחילה כן, או שנכתבה כהלכתה, ואח"כ נעשה הספק[5].

מכתבי הלשכה

מצורף שאלות שמסופקים בצורתם, וצריכים לשאול לתינוק

ביאור השאלות:

- 'את' – ספק האם זה אות תי"ו, או אותיות ד'נ' שנתחברו.
- 'וימי' – ספק אות ו' ספק אות ן'.
- 'ובלכתך'– ספק האם אות ך' או אות ו' ארוכה.
- 'על' – ספק האם זה אות ע' או אות ט'.
- 'והקטיר' – ספק האם זה אות ר' או ו'.

---

3 הבית יוסף (על סוף סעיף טו) הביא דברי המרדכי שכתב "וכתב עוד וכל הפשוטות יכול להיות דפסולות אפילו אי קרי ליה תינוק דלא חכים ולא טיפש, כלומר, דכל הניכר ונראה לעין בפשיטות שלא נשתייר בו שיעור אות אפילו קרי ליה תינוק דלא חכים ולא טיפש לא משגחינן ביה". רמ"א (שם) "מיהו אם אנו רואין שלא נשאר צורת האות כתקונו, פסול, אע"פ שהתינוק קורא אותו כהלכתו". וכ"כ הפמ"ג (א"א ס"ק כ) "ועוד דהא עינינו רואות שאין צורת אות עליה. ודוקא באורך שאנו מסופקין אם ארוך כראוי סמכינן אתינוק. ומשמע נמי דפשוטות אם אנו רואין וודאי שאין בו צורת אות לא מהני מה דתינוק קורא כך, רק בספק לנו אם יש בו שיעור כראוי". וכ"כ הקסת הסופר, המשנה ברורה (שם ס"ק נב).

4 לשון הקסת סופר (שם).

5 כתב הט"ז (סימן לב סק"י) "וראיתי למו"ח ז"ל (ב"ח לב, ב, ד"ה ואם נפסק) שכתב לא מכשרינן ע"י תינוק אלא א"כ שנכתבה מתחלה כהלכתו האות ואח"כ נפסק. אבל אם נכתב מתחילה כך לא מהני תינוק, אע"ג דליכא נקב עכ"ל. ותמוהים דבריו, דודאי אין חילוק בזה, דאם אירע שכתב הסופר איזה אות פשוט, ונסתפק לו אם הוא ארוך כשיעור שראוי להיות, ואי אפשר לו להגיה דהוי שלא כסדרן, ודאי מראה האות לתינוק וכו'. אלא ודאי שאין בזה חילוק. ומש"כ הפוסקים בזה 'אם נפסק', נמשכו אחר לשון התלמוד (מנחות כט.) ושם מעשה שהיה כך היה".

ובהגהות רעק"א על הט"ז (שם) כתב "לענ"ד גם הב"ח מודה לזה, אלא דסבירא ליה דבנפסק אחר הכתיבה אם יש שיעור אות ע"י צירוף שלמטה עם שלמעלה, מכשירינן. ובזה כתב הב"ח דאם מתחילת הכתיבה נפסק לא מהני תינוק כנלענ"ד ברור דעת הב"ח" עכ"ל.

וכ"כ בלשכת הסופר (סק"א) אחר שהביא תמיהתו של הט"ז על הב"ח, כתב וז"ל "והנה באמת גם הרמב"ם כתב דין התינוק בתחלת כתיבת האות. ולפענ"ד גם הב"ח הכי ס"ל, אלא דס"ל כהר"ם המאירי שהביא הב"י דבנקב באמצע הרגל אם אין ההפסק מונע את הקריאה המתוקנת לתינוק בינוני כשר. והד"מ כתב דגם דברי הטור מטין כדבריו (וע"ע בב"ח סוף סעיף י' ודלא כט"ז), ובזה הוא שמחלק הב"ח ואומר דאם מתחילת הכתיבה נעשה ההפסק ואפילו שלא מחמת נקב, אלא מחמת איזה סיבה אחרת נשאר הפסק גויל באמצע הרגל [שאין כאן חסרון מחמת הקפת גויל], ואפילו אם ההפסק דק שאינו מונע את הקריאה המתוקנת לתינוק לא מהני, דכיון שנעשה מתחלת הכתיבה לא חזי לאצטרופי, אבל אם עד ההפסק איכא שיעור אות ודאי כשר. ואם אין אנו יכולים להבחין מודה הב"ח דיובחן ע"י תינוק כשמכסה חלק התחתון, וה"ה אם אין הפסק אלא שכתבו כך שיש להסתפק אם ארוך כשיור או לא ג"כ יובחן ע"י תינוק, וליכא מאן דפליג, ומש"כ הב"ח וז"ל אבל אם לא היה עד ההפסק מתחילת הכתיבה אלא כמלוא אות קטנה דידיה אין להכשיר כיון שלא נכתב כתיקונו מתחילה עכ"ל. הנה אם נקח את הדברים כהויתן קשה טובא, שהרי הוא דייק שם דבריו מלשון הטור וזה אינו מוכח כלל מלשון הטור. וגם הסברא אינה מסכמת כלל לזה. אבל נ"ל כי תיבת אלא הוא טעות סופר ומיותר הוא אלא צ"ל אבל אם לא היה עד ההפסק מתחילת הכתיבה כמלא אות קטנה וכו'. וזה ברור לפענ"ד [שוב הגיעני לפי שעה או"ח עם חידושי הגאון מהרע"ק איגר זצ"ל. וראיתי שגם הוא פירש דעת הב"ח כמו שכתבתי, אבל לא העיר שיש ט"ס בדבריו], עכ"ל הלשכה"ס.

מוסדות יטב לב בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יעלה ויבוא איחולי לבבינו

ברגשי הוקרה והודאה, נשגר בזה ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה,
קדם ידידינו ומכובדינו ארי שבחבורה, האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא,
נודע לעוז ולתפארה, תומך נלהב בכל עת לטובת מוסדותינו הקדושה והמעטירה,
ברוח נדיבה ומסורה, הלא הוא

הרבני הנגיד החשוב והמפואר, מוסתר בכל תואר

מוה"ר יואל בערקאוויטש הי"ו

בן הרה"ח ר' שלמה הי"ו

לרגל תת ה' שמחה באהלו בנישואי בנו בכורו

הבחור החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, נודע לשם ולתהילה

כמר **יצחק** נ"ו

עב"ג הכלה החשובה והמהוללה שתחי' למז"ט בת ידידינו היקר והנעלה

מוה"ר **חיים משה** בן הרה"ח ר' אהרן יוסף **לאנדא** הי"ו

יה"ר שתזכה לראות ולרווות רב תענוג ונחת מהם ומכל יוצאי חלציכם, ותזכו להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר יענכם, להניח ברכה אל תוך בתיכם.

המברכים בתודה וקול זמרה

מאיר נפתלי מרדכי פערל

בשם הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע

הרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זללה"ה בעל ה"אוהב ישראל" נולד בשנת תק"ח לאביו הגאון רבי שמואל מזמיגראד שהיה מגדולי רבני פולין בדורו, ראב"ד בעיר חדש ניישטאט שבפולין, שהתייחס לגדולי הדורות, גאוני אשכנז וחכמי פולין, כמו הט"ז והרבי ר' העשיל מקראקא, המהר"ם מלובלין, מהר"ם מפאדוואה, מהר"י מעץ, מהר"י טריווש עד לרבן של ישראל רש"י הק' זללה"ה. (רבי שמואל אף כתב סדר יוחסין. העתיקו נדפס במילואו, עם הוספות מרבינו בנו ונכדו, והובא ב"אגרות האוהב ישראל"). שמו 'העשיל' ניתן לו ע"ש זקינו הרבי ר' העשיל, כבר בצעירותו נתפרסם בגדלותו בתורה וכן כבר זכה למדריגות נעלות ונשגבות, וכפי שסיפר בעצמו לתלמידו רבי משולם נתן מרגליות מבארדיטשוב ז"ל, וכיו"ב מביא בשמו תלמידו הרה"ק רי"א מקאמארנא ז"ל, שבילדותו כבר היה יכול לראות עתידות, אולם משראה שהם מבלבלים אותו מעבודת הבורא ביקש מהקב"ה שיבטל כח זה ממנו. בהגיעו לפרקו נשא את מרת חיה בת רבי יעקב מרגליות אבד"ק טיטשין, וישב שש שנים על שלחן חותנו ושקד על התורה והעבודה בקדושה.

בשנת תק"מ, לערך, נתקבל לרבנותו הראשונה בעיר קאלבאסוב שבגאליציא, בעיר זה הושפע מקדושת הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, ונתקרב לדרך החסידות, ונסיעתו הראשונה כחסיד היתה אל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א שרבינו החשיבו כ'מפתח התורה' לאחר שתירץ לו כל קושיותיו. ואח"כ נסע בקביעות אל רבו המובהק הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א אשר החשיבו למאד (ראה לקמן שמועות מפי צדיקים על עדותו עליו) עד שנחשב כאחד מגדולי תלמידיו הק'.

בקאלבאסוב ישב כט"ו שנה שם סבל מדחקות נוראה, עד שבשנת תק"ס נתקבל כאב"ד אפטא. שם ישב ח' שנים, ובשנת תקס"ח נתבקש לכהן בעיר יאסי שבראמעניא, אך כשנפרד מיהודי העיר אפטא וראה את הקושי שבהיפרדם ממנו, הבטיח להם נאמנה כי שמו ייקרא על שם עירם לדורות, ואכן זה שמו וזה זכרו. בבואו לראמעניא האיר הארץ מכבודו, והשפעתו על יהדות המדינה וגלילותיה היתה עצומה. וכפי שמעיד בעצמו במכתב משנת תקפ"ה: "עיני ולבי היו על כל המדינה וכל השוחטים היו תחת רשותי" (מביאו המהרש"ם מבערזאן ב"דעת תורה" הל' שחיטה סו"ס א'), אך עכ"ז סבל שם מרדיפות שונות (ר' 'עירין קדישין', פר' מקץ) ועקב כך, בשנת תקע"ד, לאחר פטירת הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עבר למעזיבוז, ושם לא כיהן כרב אב"ד אלא כמנהיג לעדת החסידים. ואז נחשב לזקן צדיקי הדור, אשר כולם סרו למשמעתו. דורשי רשומות דרשו על ארבע קה"ק שישב בהן: "ה' מלכותיה קאים", קאי"ם ר"ת: ק'אלבסוב, א'פטא, י'אסי, מ'עזיבוז "כי באמת על ידו אמנם נתפרסמה מלכותא דשמיא" (תורת אבות).

הגה"ק רבי אלעזר הכהן מפאלטוסק ז"ל חתנו של בעל החוו"ד מליסא שנסע במסי"נ להסתופף בצל רבינו, היה נוכח בסעודת ר"ח ניסן האחרון לימי חייו, והוא מתאר בצורה מופלאה כיצד נפרד רבינו מהשולחן והמנורה, בהעידו אותם עליו שעשה עמהם אך ורק רצון קונו. וכך עשה לגבי גביע הקידוש, באמרו: הנה זה הגביע יהיה עדות בעולם העליון שקדשתי קידוש שבת ויו"ט והבדלה לתקן את שרשה במקום העליון וכוונתי בכל הראוי לכוון להמשיך שפע וברכה רבה בכל העולמות בכוונה בלי שום הרהור ח"ו. ואח"כ הלך לתיבת הספרים, וירם יד הימין הקדושה כנגד השמים, ואמר בזה"ל, שכל הספרים יגידון ויעידון בתורת עדות לפני כסא הכבוד שלמדתי אצלם בכוונה בלי שום גיאות ופניות ח"ו, וגם לא למדתי ח"ו בתוכם כקרדום לחפור בו, רק למדתי הכל לשמה בלי שום פניה ח"ו וכו', וכשגמר כל הדברים הקדושים צוה שהחברה קדישא יעשו מן השולחן ארון עבורו. וזמן קצר קודם הסתלקותו ציוה שלא יחקקו שום שבח על מצבת קדשו זולת זאת שהיה 'אוהב ישראל'. וביום ה' לחודש ניסן תקפ"ה נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. ומנו"כ במעזיבוז בתוך אוהל הבעש"ט הק'.

הותיר ברכה אחריו חיבורו הנקדש 'אוהב ישראל', שנכתב ונאסף ע"י נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זללה"ה, וחיבה יתירה נודעת לו לספה"ק הלזה אצל כל הצדיקים, ונחשב מספרי היסוד בתורת החסידות, וכן ידוע אשר אצל רביה"ק בעל דבר"י זי"ע סוף ימיו לא ירד ספר זה משולחנו, (ידוע מה שאמר הרה"ק מאפטא דלאריכות ימים טוב לבוא אליו), ובעיקר למד בזה בליל שב"ק, וגם נשאר ספה"ק אוהל תורה, זכותו יגן עלינו ועכי"א.

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

בקרב קדושים יתהלל

"ידיד עליון וידיד נפש ישראל וידיד נפשי, ה"ה הרב המאור הגדול מעוז ומגדל הגאון המפורסם בוצינא קדישא עמודא דנהורא, איש אלקים קדוש שלשלת היוחסין נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק כש"ת מפארים מו"ה אברהם יהושע העשיל נ"י האב"ד ומ"ץ בק"ק יאס והמדינה"

ממכתב הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע (אגרות האוה"י אג' יג)

"איש אלקים קדוש, נאדר בקודש, על ישראל הדרתו, אשרי יולדתו והורתו, ה"ה כבוד אהובי שארי ופארי, הרב גאון הגדול החריף ובקי, מופת הדור החסיד ועניו חכמתו תאיר פניו, נודע למשגב בכל קצוי ארץ כו'"

הגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות מבראדי זי"ע (שו"ת "בית אפרים" אבה"ע מהדו"ת ח"ב סי' יד, ובסגנון זה עוד כמ"פ)

"אל כבוד נאצל אור שבעת הימים הוא אדונינו מורינו ורבינו הרב רבן בני הגולה עמוקות, צופה נסתרות, עושה גדולות עד אין חקר, מפליא פלאות צדיק קדוש עליון, מוכתר בכתר עליון, הגאון האלקי כבוד מורינו ורבינו הרב אברהם יהושע העשיל אור הצח והמצוחצח". "הנה אני כעת באמצע הדרך בנסעי אליו לקבל פניו הקדושים כו', וכאשר אזכה לקבל פני אדמו"ר בתשוקת נפשי לה' כקבלת פני השכינה"

הרה"ק בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב זי"ע (שם אג' כב)

עמודא דנהורא

נודע בשערים מה שהפליא במאמר קדשו הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע בביאור הפסוק: "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" (בראשית ב, י); 'עדן' זה מרן אושה"י הבעש"ט הק', 'נהר' זה המגיד הק' ממעזריטש, 'הגן' הוא הרבי ר' אלימלך 'ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים' אלו הארבעה ראשים האמורים.

מציון יסעדך

מלכות פה קרינן ליה

אמרו צדיקים הקודמים זי"ע, כי הרבי ר' אלימלך זי"ע השאיר מורשה לארבעת תלמידיו הגדולים; ה"חוזה" הקדוש מלובלין שירש את

השיב יו"ד שאלה כט **משה**

שאלה כט ע"ד מתלה נאסר שמלוי מאוד נזקיפולי האומה ים כענין כף לו כפופה לו פקומה ולפעמים הוא קנוה עד שאין נאפשרי להכנים בו אלצע גודל ויש נאוכו כמין קרוס המהדק שני אקלוות ולפעמים הוא נאוכן הלפעמים הוא בלא אלן והכ"ג קלא נודקים מאלקין דבים אלון מצריפין לגמרי דלא מהני כי' מיעוד ומשמום ומשעתי לומריס הטעם שנאלן בו אלן לק קרוס שקורין בוילא ולא קירבא ובים בו אלן הוא ואין קן לדברי הרואה לזה נכל ועיקן רוח כמבואר בסנה"ס רמ"א סי' כ"ס קציף ד' ע"ם וכרתה לכאורה להעריף נכל ענין · אך בשיותי כאן פה ק"ק קאלבסוב והייתי מפוזבתי שנם אלי הרב הקדוש אאלקי אנאון אאשיר האמיתי אאבד"ק אאי"ל כי' שם"י יאריך ימיו ושכותיו (הוא הלדיק מוה' אזריאל יהושע הטשיל אזדק"ק מפעטא בעט"ע ס' אוהב ישראל עט"ה) בא לפני הסו"ד שלו מומחה ואומן גדול נכל ענייני סו"ד ויו"ם והלינ לפניו דבריו שאנר שכתובים לו בזירוז נמור ברוב עסקו והרגלו בזדיקות זה לו יותר מעשרים שנה ועשה מלחמה ד' בחומה ולא ברמי' ח"ו וכותן כל לבו וכל חושיו וכל כחותיו ועשתיכותיו ומחשבותיו לחשבית היעב הדק בהשנחה פרטיות על כל פרטי פרטיות בענין בדיקה כתוודע לו שזה חיטו מרכה שזה התחלת הרפואה של מילוי החסרון ולא נמר עדיין והרחה מופת מוכך שכמה מקומות שהי' לפניו בלא חסרון והיו הכיר בנקילותו שנם זה הי' בו חסרון כי"ל רק שהרחה לנמרי ע"י הקרוס וקרב לפניו הקרוס והי' בו כענין כף כפופה

עי"ש בפנים הספר שהאריך לברך כדת של תורה, ובתוה"ד :

הריחה · ושכח כלעוויהי אפי כצוד הרב הקדוש הכ"ל להטוח אוזן לדבריו ולעיין זזה ושכח אלוה הרב הקדוש הכ"ל עלי חוצה ואלוה לשמוע דברי חכמים ואת פקודתו שמרה רוחי ואען ואומר אח אשר סורובי מן השמים · הנה נאמת

ובחתימת התשובה :

הכ"ל נרחה לפענ"ד נאוסן שיכים ע"י כצוד הרב הנאון החכיד אאלי אאבד"ק קאלבסוב יל"ו הכ"ד ה"ק ומשם מייטולבוים שאב"ד דק"ק שיכאוי המוחס פה ק"ק קאלבסוב :

לשון קדשו של מרן הגה"ק בעל ישמח משה בתשו' השיב משה:

"בהיותי כאן פק"ק קאלבסוב משובתי שבת אצל הרב הקדוש האלקי הגאון החסיד האמיתי אבד"ק הנ"ל נ"י הש"י יאריך ימיו ושנותיו, בא לפני השו"ב שלו וכו' והנה נצטויתי מפי כבוד הרב הקדוש הנ"ל לעיין בזה והנה מצות הרה"ק הנ"ל עלי חובה ומצוה לשמוע דברי חכמים ואת פקודתו שמרה רוחי ואען ואומר את אשר הורוני מן השמים הנה וכו'. כל הנ"ל נראה לפענ"ד באופן שיסכים על ידי כבוד הרב הגאון החסיד מרא דאתרא דפק"ק קאלבסוב יצ"ו הכ"ד משה טייטלבוים האבד"ק שינאווי החותם פק"ק קאלבסוב"

כח הראיה, המגיד הק' מקאזניץ את כח הלב, הרה"ק הרבי רמ"מ מרימינוב את הנשמה שבמח, ורבינו הק' מאפטא את כח הפה.

מציון יסעדך

וכך ראיתי למורי הקדוש (מאפטא) זי"ע. פעם אחת עמדתי לפניו והוא היה מדבר עם אלמנה אחת, והבנתי דבריו שהיה מדבר עמה בחכמה עמוקה מענין גלות השכינה היתה כאלמנה, עד שהתחלתי לבכות וגם הוא בכה. והיה דרכו לספר מעשיות ודיבורים, והכל היה בחכמה עמוקה, עד שפעם אחת סיפר לפני מורי דודי (העסטרת צבי) בליל שבת מעשה אחת, והיה קודם ששתה כוס של ברהמ"ז. אחר הסעודה, היה מורי דודי הולך כל הלילה לכאן ולכאן, ולא ישן, ואמר שהמעשה ששמע מהרב איננו מניח לו לישון מרוב עמקות ושכליות וסודות שיש בה, עיי"ש.

זהר חי לתלמידו הרה"ק ר"א מקאמארנא זי"ע (פר' ויחי, ועד"ז כתב כמ"פ בחיבוריו)

והעיד חותנו הק' רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע על קדושת הדיבור שלו, שבימי חורפו למד יחד אתו גמרא ותוס', ובמשך חצי שנה דרש וחקר מרבינו אודות דעתו על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע "ולא היה באפשרות שישמע אפילו דיבור קטן לידע את דעתו מה אצלו הרב מוהר"נ הנ"ל, כי כל כך אחר רוב דיבוריו (כלומר, למרות שהיה מרבה לדבר) היה לו משקל של זהב ממש בפיו, שלא ידבר שום דיבור על שום בן אדם, שלא ירע בשום דבר לבר ישראל, שבזה מצער לשכינה ופוגם בה ח"ו.

'זהר חי' (שם)

"ורבים הלכו לאורו לקבל ברכותיו ולהקשיב אמרותיו, ואפילו שיחת חולין וכו' הצריכה לימוד, ומכש"כ בחידו"ת אשר דרוש דרש בפיו קדשו ורוחב בינתו מדי שבת בשבתו וחודש בחדשו וימים טובים".

נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא זי"ע מזינקוב בהקדמתו ל"אוהב ישראל"

"והיה דרכם בקודש אחר תיקון חצות לדבר על דרך הגוזמאות שאמר הגה"ק (בעל אוהב ישראל) ממעזיבוז, וכל אחד ואחד אמר פירוש על הסודות כפי דרכו, וכשהיה להם איזה דבר קשה היו מציעין זאת לפני הצדיק הקדוש רבי אריה סופר ממעזיבוז זצ"ל, והוא היה מפרש לה הכל על נכון"

יד המאיר
(פתיחת "פענח רזא" אות כא)

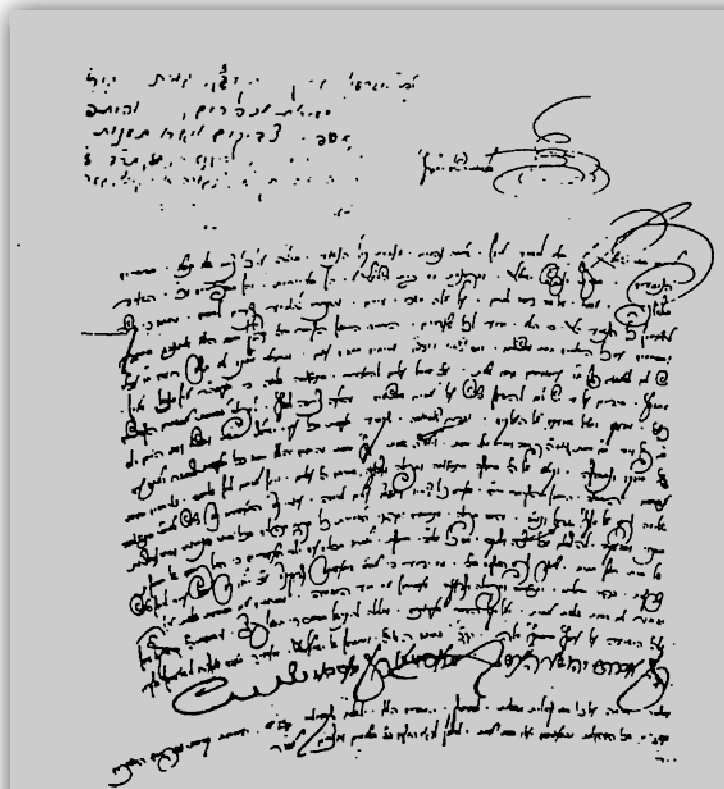
"שמענו ממורינו הגאון הקדוש זלה"ה דאמר: אילו היו שרפים ואופנים מבינים תורתי, לא הייתי אומר, אלא תורתי היא בלתי לה' לבדו". הן באמצע הסעודה תנוח עליו הרוח ממעל, והניח ראשו הקדוש על השולחן הטהור וכו' ועשה תנועות נוראות והטה הראש לאחוריו וכו', והתחיל לאמר סתרי תורה רזין דרזין, ופתח פיו הקדוש ואמר בהתלהבות גדול ופניו בוער בקרבו ולפיד אש".

"נחלת יהושע" לתלמידו המובהק הרה"ק רבי יהושע העשיל מחאליוב זצ"ל, ועוד מתלמידיו הק' (סו"פ בא)

קדוש עליון

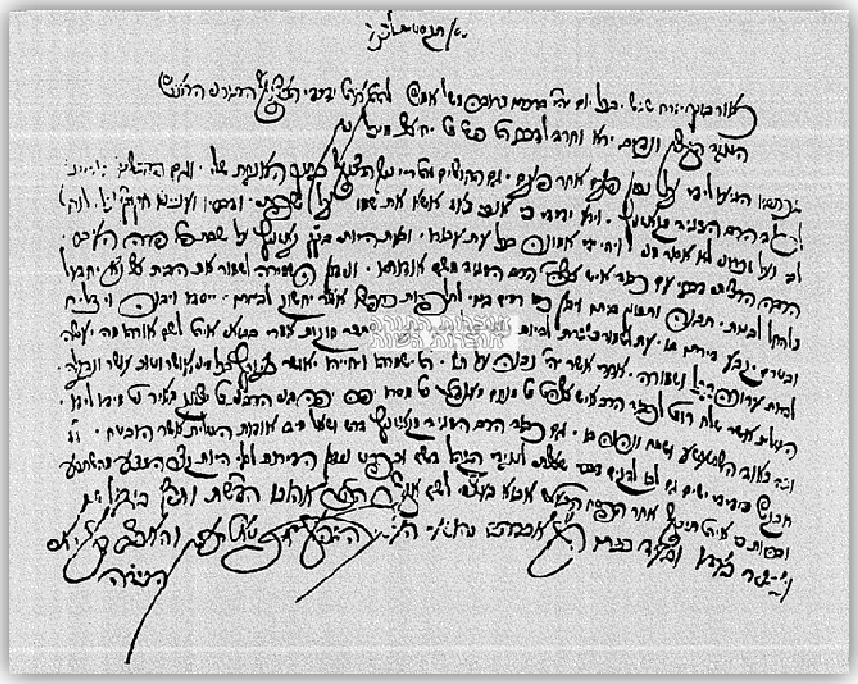
"כמ"ש [הרה"ק מרוזין זללה"ה] על הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זצללה"ה שהגוף הגשמי שלו היה בהירות של אלף נשמות ישראל". וע"ד דאי' בספה"ק אורח לצדיק (ריש פרשת תזריע), וזל"ק: "כמ"ש מאדוני אבי מו"ר זצללה"ה (הרבי רבי אלימלך זי"ע) שאמר כמה פעמים: הלואי שיהיה לבני אדם נשמה מזוככת כמו הגוף שלי". עכל"ק.

חלקת יהושע

מכתב קודש לקהילות ישראל לקבוע יום תענית לביטול הגזירות

ידע כל הנסתרות

אמר מו"ר הקדוש מוהר"ר אברהם יהושע העשיל זצ"ל שעשבי השדה היו אומרין לו עתידות, וגם פסיעות אדם, וידאתי שלא אטעה, ובקשתי מאב הרחמן שיטול ממני. וכן היה העניו בילדותו שהשיג מדריגה כשהיו אומרין איזה שם עם שם אמו, היה מכוון בכוון מי הוא זה השם, אם הוא תינוק מוטל בעריסה, או אם הוא גדול מעט שלומד אותיות, או גדול ביותר, או אם הוא איש גדול בשנים, ואם הוא בעה"ב או ת"ח או צדיק וכו'. וכשהיו מנסין אותו וא"ל שם שלא היה השואל יודע כלל מהותו, אלא לנסות, השיב: זה איננו, ועכ"ז אמר: ידעתי גם ידעתי, שעדיין אני רחוק מאוד מהשי"ת, ולא עוד, אפשר מטעין אותי."

נתיב מצותיך (קאמארנא) שביל אמונה, שביל ה' או"ב

אברהם אוהבי

אות בקדושיו היתה אהבתו העזה לכל נפש מישראל, ואשר על כן שמו נקרא: ה"אוהב ישראל". וכה מעיד עליו נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זי"ע בהקדמתו לספר זקינו: "הוי מרגלי בפומיה דרב אשר במדה זאת יוכל להתפאר אפילו לפני בי"ד של מעלה, אשר אהבת ישראל תקועה בלבו, וטרם הלקח ארון אלקים צוה לבניו שלא ירשמו על מצבת אבן שיציינו על בנין הנפש שלו שום שבח רק אוהב ישראל".

בהקדמה לספה"ק 'אוהב ישראל' לנכדו הרה"ק מז'ינקוב זללה"ה

"הכי קרא שמו אוהב ישראל, כי כשמו כן הוא, היה אוהב בכל לבבו ונפשו כל ישראל, ובפרט להת"ח היה מקרבם בכל עוז, ואבותינו סיפרו לנו בעת שהיה כאן היו הכל כל גדולי ישראל שבעירנו, והיו משכימים ובאים אצלו, וראו נפלאות מתורתו".

מתוך הסכמת הגה"ק בעל שואל ומשיב ז"ל להדפסת ספה"ק "אוהב ישראל"

הרה"ק המגיד בעל עבודת ישראל זללה"ה אמר פעם בערב יוהכ"פ, שגם אז בזמנו נמצא כח שלשת האבות הקדושים, ואמר על הרב הק' מאפטא בעל אוהב ישראל זצ"ל שהוא בחינת אברהם, ועל הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל שהוא בחינת יצחק, ואת עצמו, שהיה שמו ישראל, חשב כנגד בחינת יעקב"

פרי צדיק" (מאמרי ערב יוה"כ או"ג. ועיי"ש הסברו הנפלא לענין זה)

כתר שם טוב

קדוש ונערץ היה בפי כל גדולי וצדיקי דורו, החל מגדולי החסידות וכלה בגדולי הרבנים והגאונים שלא נמנו על דגל החסידות. ומתאמרא משמיה דרבו הקדוש בעל "נועם אלימלך" זי"ע אשר העיד עליו פעם, כי כשמו כן הוא: יש בו מדת החסד של אברהם אבינו ועל כך שמו אברהם; צורתו כדמות יהושע בן נון, כשמו יהושע; ובחריפותו הוא מזכיר את חריפות זקינו, שע"ש נקרא, הרבי ר' העשיל ז"ל.

דור דעה

כהן גדול, נשיא, ומלך

שמעתי בנעורי מפי מגידי אמת שכמה פעמים נשמע מפי קדשו של הרב מאפטא שביום"כ בעת העבודה אמר "וכך הייתי אומר" (במקום וכך היה אומר), כי זוכר עוד עתה עת אשר שימש בכהונה גדולה בביהמ"ק והענין מפורסם. וכן "א שהעיד ע"ע שהוא כעת בגלגול עשירי בזה העולם והי' בחי' כהן גדול ונשיא ומלך וריש גלותא וכו'.

עשר אורות

מילי דהילולא

דורן דרשה בהילולא דצדיקיא

שמעתי כמה פעמים מאדמו"ר הגה"ק מהרי"ד זצוק"ל מבעלזא זי"ע ביום אשר בו הילולא של איזה צדיק הוא כמו שעושין חתונה לצדיק ביום מיתתו, ועל החתונה נהגו בכל תפוצות ישראל ליתן דורון דרשה (ומקורו מהזוה"ק פר' ויצא קמ"ט ע"א), ומסתמא גם בהאי הילולא דצדיקיא יהיב ליה קוב"ה מתנות לצדיקיא, ואיזה מתנה חשובה נותן הקב"ה לצדיקים, ואמר אדמו"ר הנ"ל בשם זקינו הגאון הק' בעל אוהב ישראל זצוק"ל זי"ע, שנותן הקב"ה להם שיוכלו להשפיע בני חיי ומזוני לישראל. עכ"ד זצ"ל. ומסתמא נוטלים חלק בראש אותם אנשים שהם מזכירים את שמו של הצדיק לטובה, ומגלים דעתם שרוצים להושע בזכותם.

הגאון רבי שאול מראצפערט זצוק"ל
(נדפס בסו"ס מליצי אש ח"א, מכתבים והערות, עב)

מיכלא דמהימנותא

שמעתי בשם הרב הגאון הקדוש כקש"ת מוה' אברהם יהושיע העשיל זללה"ה האבד"ק אפטא שבא לפניו אדם גדול אחד שהיה לו בן שנתפקר ורצה להמיר דתו רח"ל, ובקש ממנו שיעזור לו, והשיב לו: אם אתה יודע שעדיין לא אכל חמץ בפסח מעת שנתפקר אז אפשר לי להושיע לו, ואם לאו לא. והנה, דברי חכמים צריכים לימוד ונראה כוונתו שהיה לו סמך מ[סמיכות] שני כתובים אלו (שמות לד, יז- יח) אלוהי מסכה לא תעשה לן. את חג המצות תשמור'.

שפת אמת ברעזאן (פר' כי תשא)

וישישו בשמחה

"שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב ממעזבוש (רביה"ק מאפטא זי"ע) כאשר האדם עושה איזה נישואין לבניו, משם באה לו פרנסה ומצאתי רמז לזה בזה הפסוק (בראשית כו, ל) 'ויעש להם משתה' דהיינו שעושה חתונה לבניו, 'ויאכלו וישתו' באה לו פרנסה וכל טוב".

אור לשמים (פר' תולדות, כ)

סגולת ישראל

הרב מאפטא זי"ע בעל 'אוהב ישראל' צוה מי שידליק נר לטובת נשמתו [הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל בן רבי שמואל] יעשה לו טובה.

אוצר ישראל, עמ' ס"ב

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

אש תהיה בו לעיני כל ישרא"ל

כשהיה הרה"ק מאפטא ז"ל בעיר ראדיחאוו שהוא בגבול רוסיא לגאליציא, נסעו כל אנשי העיר בראד, וגם ממרחק באו הרבה אנשים, ובתוך הבאים היה גם הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות ז"ל, כשבא לפניו אמר לו הרה"ק מאפטא, על כבודו לא חשבתי שיבוא אלי, השיב לו הגאון ר' זלמן באמת אני יושב כל היום בביתי ואיני הולך כלל לחוץ, רק כשאני רואה דרך החלון שרצים הרבה אנשים ועושים קולות, אני מבין שבוודאי יש באיזה מקום אש ושריפה, ואז אני רץ גם כן לחוץ, ועתה כשראיתי שכל העיר בראד וכל העולם רצים לרבינו, הבנתי שבודאי יש כאן אש גדול וקדוש לכן גם אני באתי עמהם. [וראה בתשו' 'יד אפרים' שהפליג בתוארים עצומים עליו (הובא לעיל במדור 'בפי ישרים')].

'חמדה גנוזה' ח"ב עמ' קי"ז

נועם שיח סוד שרפי קודש

פעם אחת כשדיבר הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז זללה"ה מהרב מאפטא, אמר שהרב מאפטא היה רגיל לספר גוזמאות, ואמר אז בשם צדיק וקדוש אחד, שאמר על הרב מאפטא, שהוא יודע סוד מאמר רבותינו ז"ל (ביצה ד.) 'גוזמא קתני', לכן היה כוחו יפה לומר הגוזמאות. ופעם אחת כשהחל לדבר בדביקות בהפלגות יתירות על ביתו שבעיר יאסי (שם שימש ברבנות) ומנה אלפי עצים שנטעו לו שמה וכיוצ"ב, ועמד שם איש אחד ונענה 'יא, איך ווייס', נבהל הרה"ק מאפטא מזה וחרד לעומתו ושאל אותו 'וכי מאין אתה יודע'.. והיה נראה בחוש כי כיון לגנזי נסתרות לה' אלקינו. עוד סיפר הרה"ק רבי יצחק מנעסכיז זי"ע, שפעם אחת ישב הרה"ק מאפטע בסעודה עם הרה"ק רבי ר' ברוך ממעזיבוז, והרבה לספר גוזמאות, ואז עמדו אנשים מנגד והביטו, אולי יתחיל הרבי ר' ברוך ליצחק מזה, ויוסיפו הם בשחוק, אבל לא היה כן, ואחר שיצא משם האפטער רב, אמר הרבי ר' ברוך, מכל אנשי פולין לא ראיתי חכם כמוהו, שיש לו משקולת זהב בפיו ששוקל כל דיבור קודם שאומרו.

'עשר אורות', מערכת ז' אות כ"א כ"ב

סוד ה' ליראיו

ידוע שרבו הרה"ק ר"א חלק לפני פטירתו כוחותיו בין תלמידיו, ולתלמידו מאפטא נתן כח הפה, ודרכו הי' לספר מעשיות, ולומר גוזמאות, וכל דבריו הי' סודות נפלאים, בחכמה עמוקה, פ"א כשדיבר הרה"ק מנעסכיז זי"ע מהרה"ק מאפטא

אמר בשם צדיק אחד שהרה"ק מאפטא יודע סוד מאמר חז"ל "גיזמא קתני" לכן הי' כחו יפה לומר גוזמאות, ומסופר שכאשר נסע הרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע בנו של המגיד הקדוש מזלאטשוב זי"ע על חתונת בנו הרה"צ ר' דן שלקח בת הרה"ק מאפטא, ובאמצע נסיעתו בלילה שלפני יום החתונה בא המגיד מזלאטשוב לבנו בחלום הלילה, ואמר לו שכאשר תתוועד עם מחותנך הרה"ק מאפטא והוא יספר מעשיות וגוזמות מעניני העולם, ותעמוד משתומם ומתפלא, תדע כי בדיבור זה יהי' מלובש סוד זה, ובדיבור זה יהיה מלובש סודות אלו, וכן הי' בעת הוועד סיפר הרה"ק מאפטא מעשיות וגוזמות, וענה הרה"ק ר' יצחק זי"ע זה מובא במקובלים שם, וזהו נאמר בזוה"ק או בכתבי האר"י ז"ל שם, נענה אליו הרה"ק מאפטא זי"ע, ואמר בזה"ל "א קונץ אז מי האט א טאטע וואס ער קומט פאראויס דערציילן".

זכות ישראל, עשר אורות

שולחנו דומה למזבח

רבינו הק' מרוז'ין זצוק"ל הפליא בגודל עבודת האכילה של הרה"ק מאפטא זצוק"ל אשר כידוע עבודתו הגדולה והקדושה באכילתו למעלה מהשגת אנוש, ואמר עליו בקדשו שהרה"ק מאפטא מרגיש אבנים באכילתו. ומסופר שפעם בא אורח לבית הרה"ק מאפטא, בו בשעה שישב הרה"ק בבית דינו לשפוט משפט צדק, וצוה הרה"ק לאנשי ביתו להכין לאורח סעודת ערב ומקום ללון, כשסיים הרה"ק הדין תורה ושב לביתו, ראה שאין האורח נמצא, ושאל לאנשי הבית ע"ז, ואמרו שסירב האורח לסעוד סעודת ערב למרות הפצרותיהם משום חולשא דאורחא שהיה עייף ויגע ופנה מיד לשכב לישון, ונענה הרה"ק בתמיה, "איך פארשטעה נישט, ווי שיימט זיך נישט א איד פארדעם בורא עולם, זיך צו לעגען שלאפן אן א וויעטשערע" (סעודת הערב בלשונם).

'רועה אבן ישראל' (סקולען) **עמ' פ"ב.**

בלתי לה' לבדו

ידוע שהרה"ק מאפטא זי"ע היה לו עבודה גדולה מאוד בעבודת האכילה, ובימי חוליו לא היה יכול לאכול בליל התקדש החג מצה ומרור, ומ"מ הכין לעצמו שיעור גדול של מצות ומרור אבל בני ביתו לקחו משם קצת למען בריאותו, וכאשר הבחין בזה פנה ואמר להם הלא תדעו שכל מה שאני אוכל בכל ימות השנה, איני מרגיש בהם שום טעם, וכמו שאני אוכל עפר, ורק כאשר הנני אוכל מצה ומרור אני מרגיש בהם טעם, וכעת אתם רוצים למנוע ממני גם מאכל זה שהנני מרגיש בה טעם.

דברי תורה

איהו רב ואיהו זעיר

הרה"ק מאפטא זי"ע היה אוהב ישראל במידה גדולה מאוד ולא לחינם נקרא שמו כן, ואת גודל אהבתו אל כל אחד

מילי דהילולא

חנון וצדי"ק ה'

ויאמר הראיני נא את כבודך. ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וגו' וחנותי את אשר אחון. "שמעתי ממורי הגאון מוה' העשיל זצללה"ה הפירוש 'הראיני נא את כבודך', כי ביקש משה הדבר לטובתן של ישראל, שיהיה הכח והאומץ בידו שיוכל להיטיב להם, והשיבו השי"ת: 'אני אעביר כל טובי', לשון הכרזה, כמו: 'ויעבירו קול במחנה' (שמות לו, ו) רצ"ל: [אני] אכריז שכל טוב 'על פניך', שדרך הצדיק ילכו כל השפעות וכל ישועות ישראל בכלל ופרט. רק 'וחנותי את אשר אחון', כי גם הצדיק הוא בן אדם, ולא יוכל להשגיח על העולמות בכל עת בלי הפסק, כי לפעמים צריך לישן ולפעמים מוטרד בענין אחר, והשאיר השי"ת כביכול לעצמו, אשר שינה אין לפניו ולא יטרידהו טורד, שהוא יתברך יחון לאיש אשר ייטיב לפניו".

אור לשמים (פר' שמות, לד)

ויחכם מכל האדם

ויחכם מכל האדם (מ"א ה, יא) "ואיתא במדרש: אפילו מן השוטים. ולכאורה מאי רבותא היא. ופירש הרה"ק מאפטא זצוק"ל דדרך השוטה לחשוב את עצמו לחכם גדול שאין כמוהו בעולם, ואין מי שיכול לנצחו, דברוב שטותו הרי הוא משיב חכמים אחור בדבריו ומשאלותיו המטופשות, כיון שאינם יכולים לרדת ממעלתם להבין נבכי עשתונותיו המעוותות להשיב לו נכונה לפי דרכו ומחשבתו. וזה היה גדולת שלמה המלך ע"ה שלא די שהיה חכם מכל החכמים, היה גם ביכולתו להבין נבכי עשתונותיהם המעוותות והמטופשות של השוטים, ולהשיב להם כגמולם לפי דרכם ומחשבתם".

ילקוט אוהב ישראל

(עמ' פג. וראה שם בהע' ב: כמקובל נאמרו הדברים על ידי רבינו בעת אשר נבחר לרבנות קאלבסוב, אחר שהרבה רבנים גדולים הוכשלו שם ע"י ראש הקהל שהיה בור ועם הארץ, בהציגו להם שאלות מטופשות שלא יכלו לענות עליהם, ורק רבינו תפס מיד את כונת שאלותיו, ויענהו על אתר תשובות שהניחו את דעתו)

לעורר השחר הוא תיקון הנפש

"בשם הרב הק' מאפטא 'ותקם בעוד לילה' (משלי לא, טו) כשאדם קם בחצות לילה, 'ותתן טרף לביתה' ונותן מזון להנשמה, שלומד ומתפלל, 'וחק לנערותיה' תקון הוא לחטאת נעורים".

מרגניתא דבי רבנן (עמ' עד)

מילי דהילולא

כל התחלות בדרך פשטות

קבלה מאת מורי ורבי חיות נפשי הגאון הקדוש רבינו אברהם יהושיע העשיל מאפטא כי 'לפתח חטאת רובץ' (בראשית ד, ז) ו'כל ההתחלות קשות' (מכילתא פרי בחודש פ"ב) לכן כשמתחיל תיכף בכוונה שיעלה למדרגות רמות באהבה וביראה ובהתפשטות הגשמיות לא יעלה בידו, כי היצה"ר האורב והשונא יבלבל אותו במחשבות ותחבולות שלו, ולכן כל ההתחלות בתורה, ובפרט בק"ש ובתפלה, יהיה ההתחלה להכין עצמו על פשטות הדברים שהוא מחוייב בהן על פי התורה, לומר הדברים בפשטות, ולהשתתף נפשו עם כל ישראל, עם כל נפש קטן וגדול ממש, ממש באמת, ואח"כ כשיכנוס יעלהו השי"ת ממדריגה למדריגה עד רום המעלות, לפי ערך נשמתו ואמת שלו, כדכתיב (מ"א ח, לט) 'ואתה תשמע השמים מכון שבתך וגו' ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה ידעת לבדך את לבב כל בני האדם'. ודפח"ח".

נתיב מצותיך (קאמארנא. נתיב אמונה, שביל א' אות ז')

הוי זהיר בגחלתן שלא תכב"ה

אמר הצדיק מו"ר מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא יזהרו האברכים בעת שנוסעין לצדיק, כי הצדיק אש שורף גדול, וכשבא נר קטן אצל להבה שלהבת אש, נכבה תיכף. ולכן יזהרו מאד מאד שיעמדו באימה ויראה וברתת, כי הצדיק מרוב אור וחיות אלוקית שבו, מסביר פנים לכל אדם באהבה יתירה. ואם זה אינו נזהר להתחמם כנגדו הרחק מרחוק מן אורן של חכמים ברתת וזיע, אז נכבה נרו חלילה, ונעשה מתנגד על הצדיק, והחיות שלו, של הטיפש הזה, סר והולך לו.

נתיב מצותיך (נתיב התורה, שביל ב אות ג)

הדרך לקבל עצת אמת מצדיק

אמר הרה"ק מאפטא ז"ל: מי ששואל איזה עצה מצדיק, אם רצונו שיאמר לו הצדיק כפי מה שהוא עצמו רוצה, לא יזמין לו השי"ת את העצה הנכונה כפי האמת, רק אם יסלק את דעתו ורצונו מכל וכל, ויתרצה לאשר ישים השי"ת בפיו של הצדיק, אז בודאי ישיג העצה הנכונה והאמיתית. ולמד זה מפלגש בגבעה, שמתחילה שאלו (שופטים כ, כג) 'האוסיף לגשת למלחמה עם בני בנימין אחי', ורצונם היה לזה, לעלות ולהלחם, והשיב להם 'עלו אליו', ולא עלתה בידם עליה זו לטובה. ואח"כ ששאלו (שם פס' כח) 'האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל וסילקו רצונם מכל וכל, רק חפצם היה כאשר יאמר ה', אז השיגו האמת והצליחו.

בגדי ישע (פ"ז אות כ, ירושלים תרמ"ח בסוה"ס. מובא בילקוט אוה"י)

מישראל יחד עם עוצם מדת ענות קדשו המופלגת אפשר ללמוד מהמעשה הנורא הבא, ברוסיה היה יהודי שחטא פעם למלכות ונגזר עליו במשפט גזר דין מוות רח"ל, והחוק ברוסיה היה שלפני ביצוע גזר הדין נותנים לנידון שבוע חופש שיוכל להיפרד ממשפחתו וכו' יצא היהודי מהמאסר וחשב לעצמו מה לו לחזור כעת לביתו, הלא כל השבת ישבו בני המשפחה ויבכו. עדיף שיסע לרבי אולי יפעל שם איזה דבר, ויצא היהודי לאפטא, להרה"ק מאפטא היתה קבוצת תלמידים שהיו מעין בית הדין שלו, ומפעם לפעם היה עורך משפטים בבית דין שלו ומוציא פסק דין, באמצע שבת כינס הרה"ק מאפטא את הבי"ד שלו והודיע להם שיש לו דין תורה עם כביכול, והתחיל הרה"ק מאפטא להרצות 'טענותיו' ואמר, הלא יש לי כל טוב, פרנסה בריווח וצאצאים וכו' כל טוב ולכאו' על מה מגיע כל כך הרבה טובה מוכרח להיות שהקב"ה מקיים את הפסוק (דברים ז' י') 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו', וכדי שיפרע ממני בעוה"ב על רוב עוונותיי, ע"כ הוא נותן לי בעוה"ז רוב טובה כדי לשלם לי את מעט המצוות ומעשים טובים שכן עשיתי, ואם אמת הוא הדבר איך אוכל ליהנות מכל הטובה הזאת בעוה"ז, והלא מרוב צער ע"כ שהולכים להרוג את יהודי פלוני שנגזר עליו דין מוות איני יכול כלל ליהנות מכל הטובה שנשפע לי ואז לא יקוים הדין של 'ומשלם לשונאיו כו', לכן בקשתי מהדיינים שיפסקו להציל את אותו יהודי מדין מוות כדי שיוכל להתקיים בי ומשלם לשונאיו ואכן כך יצא הפסק והיהודי ניצל ממות לחיים.

'רזא יקירא' (גליון ע' עמ' ב')

ישמח צדיק בה' וחסה בו

הרה"ק מאפטא זי"ע נכנס פעם בחנוכה לערוך שולחנו וראו על פניו שיש לו עגמת נפש וצער גדול ואחר כך ראו שנשתנה צורת ושמחה כסתה פניו, ושאלו אותו מה היה, והשיב להם, שבראש השנה העבר נגזר שפע גדול לכלל ישראל ועכשיו ראה שכבר נתרוקן כל השפע כי כלל ישראל כבר השתמש בכולו ועדיין אנו עומדים בחנוכה שלא עברה אפילו חצי שנה מראש השנה ומה יהיה מכאן ולהבא עד סוף שנה זו ולכך היה לי עגמת נפש, אבל אח"כ כשהתבוננתי כל הדבר נזכרתי שגם אשתקד היה כן אז נתרוקנו כל ההשפעות בחנוכה ממה שנגזר בראש השנה ואף על פי כן השפיע השי"ת שפע חדש בחנוכה לצורך יתר השנה ובוודאי גם בשנה זו יהיה כן ולכן שמחתי.

'צור צדיק' עמ' כ"ח

עלה מעלות רמות

שמעתי מפ"ק אאמו"ר (הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א) זצ"ל כי כ"ק אא"ז מרן הרה"ק מצאנז זי"ע ועכ"י כאשר בא בימים, והיתה זאת בשנה האחרונה קודם הסתלקותו, היה אומר כי נחלש כח ראיתו עד שאינו מכיר בני אדם, רק בספר עדיין יש ביכלתו לעיין, וכשהרגיש בתמהון העומדים עליו, סיפר כי

הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זי"ע, כשהיה דר במעזיבוש היתה דירתו בעלי' והיו עולים אליו במעלות, פ"א באו לפניו שני אנשים גרועים פחותי ערך מבני עירו, ויהי כצאתם שאל לאשר על ביתו ואמר בתמימות האיך יתכן אשר בהמות יעלו במדרגות העלי', והאיש נשתומם בשמעו השאלה, ויאמר וכי אין רבינו מכירם, הלא המה פלוני ופלוני מאנשי עירנו, ויאמר הגה"ק ממעזיבוש לא הכרתי אותם ונדמו לעיני כבהמות, ואא"ז בספרו המעשה הסביר הענין, כי הגה"ק ממעזיבוש לרוב קדושתו כאשר בא לעת זקנותו נתעלה במדרגה גדולה מאד עד שבא לבחינה זו שלא יראו עיניו רק דבר שבקדושה, לכן כאשר באו לפניו אנשי דלא מעלי, לא הכיר עליהם את צלם הקדושה, לכן ראו אותם עינו הקדושות רק בצורתם הבהמיות.

'קדושת ציון' ח"א עמ' ע"ט

ב"י מלכים ימלוכו

כשהגיע הרה"ק מאפטא להתגורר במעזיבוז ולשמש בה בהנהגה, היו מי מבני העיר שטענו, שהיות שהוא אדם זקן, אין חפצים להכתירו, כי הם מעונינים ברב ומנהיג צעיר לימים, למען יאריך ימים על ממלכתו ויוכל להנהיגם הרבה שנים, כששמע הרה"ק מאפטא מטענותיהם האלו, הבטיח להם, שהוא ינהיג במעזיבוז, כאותם מספר שנים שהנהיגו אלו שהיו כאן לפניו, כך היה, כמובן, כי הבעש"ט הק' התגורר במעזיבוז שתים עשרה שנה, נכדו, בעל ה'דגל', התגורר במעזיבוז שתים עשרה שנה, אחיו הרבי רבי ברוך, התגורר שם שתים עשרה שנה, וכך הרה"ק מאפטא הנהיג את עדתו במעזיבוז, במשך שתים עשרה שנה. ויהי הדבר לפלא.

'עיר מבצר' עמ' רנ"ב

תכנים ותעייל הנך ציפרי קדישי

כתב לי הרה"ח ר' חיים אינהארן מפעסט, שסיפר הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זצ"ל בשם זקנו הרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא זי"ע, שמרגלא בפומיה של הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע, שכאשר יבוא למעלה ויפסקו לו גן עדן לא יכנס לשם עד שיפעל ישועה בעד כלל ישראל בביאת המשיח. וסיים הרה"ק רבי איציקל זי"ע בזה הלשון, 'דו וייסט דאך אז דער איז א עקשן, וועט ער דאך אוודאי נישט ארייגיין ביז משיח צדקנו וועט קומען, וועגן דעם בעט איך דיך אז א ודאי תכנס ותעייל רבונו של עולם הנך צפרי קדישא לאתר קדישא דאתמר עלייהו עין לא ראתה אלקים זולתך, שתכניס ותעייל הנך צפרים קדישים למקומם הראוי להם', עכלה"ק.

'שיורי מנחת עני'

אף שם עומד ומשמש

שמעתי בשם הצדיק נבג"מ מו"ה יצחק מאיר זללה"ה

מילי דהילולא

כאשר ישאל איש בדבר האלקים

ועצת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל [איש] בדבר האלקים (ש"ב טז, כג) אמר הה"צ הקוה"ט ראי"ה מאפטא זצוקללה"ה הנה, 'איש' קרי ולא כתיב. וביאור הענין שהבא לשאול בעצת הצדיק אזי צריך השואל לבטל הטיית דעתו בענין, ולומר רק דברים כהווייתן, כי לב האדם לאדם, ושוחד הדברים המלאים פניות וגיאות יש בכוחם לעוור גם עיני חכמים ופקחים להטותם מני אורח. לכן יסלק לגמרי דעתו בענין, ורק עצת הצדיק ישאל. ולכן מלת 'איש' נעלם בפסוק זה, (בקרי ולא בכתיב), שצריך בבואו לשאול להצדיק לבטל את עצמו ודעתו, ואז עצת הצדיק ערבה לו כאשר ישאל בדבר האלקים.

שמועות טובות (כד:) **אילנא דחיי** (אור הנר יד)

ויעו"ש דמעשה היה שנשאל הרה"ק מאפטא זי"ע אודות שו"ב אחד כו'. ותחילה הורה שלא להעבירו ממשרתו, ואח"כ חזר בו, ואמר ד"ת זה

מתאוה לתפילתן של צדיקים

אמר הרב הקדוש מאפטא זצ"ל, מה זה שהקב"ה מסבב לטרוד הצדיקים בעניני העולם הזה שרצין כולם אליהם זה בפרנסה וזה לרפואה וכל זה בעניני גשמיות, ומוטב היה שהצדיקים יהיו יושבים תמיד על התורה ועל העבודה ויתבודדו בינם לבין קונם תמיד, אבל האמת היא כי הוא יתברך עושה זאת מרוב רחמיו וחסדיו אשר הוא אוהב אותם מאוד, ומצפה לתפלתם, ורוצה להשתעשע עמם בכל פעם, לזאת יסבב סיבות ושולח אצלם בני אדם זה בכה וזה בכה כו'.

'צמח דוד' (דינוב) עמ' מ'

השומר שבת שכרו הרבה מאוד

כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאד על פי פעלו (זמר "כל מקדש") "דקדק הרב הקדוש אבדק"ק אפטא זצוקלל"ה שמתחילה אמר 'הרבה מאוד' ואח"כ אמר שהוא רק 'על פי פעלו', וא"כ איננו הרבה מאד. ואמר: הכוונה היא, כי מי ששומר שבת כהלכתו הנה זה יהיה שכרו, אשר דיבורו יעשה רושם (כמבואר בשמו"ר ס"פ כה) ויהיה במדריגת 'ותגזר אומר ויקם לך' (איוב כב, כח) וזה שאמר הפייטן שכרו הרבה מאד ומפרש מה הוא השכר, ואמר: אשר על פי פעלו רצ"ל שפעלו יהיה שיוכל לפעול על פיו, כפי אשר יאמר ויגזור בפיו כן יקום בפועל. עכ"ד ושפתים ישק".

דברי יצחק (אות יט. מובא בילקוט אוה"י עמ' קכ)

מילי דהילולא

מזמור שיר ליום השבת

העיד נאמנה הרה"ק בעל ה"חידושי הרי"ם" זי"ע שנוכח בשמחת נישואי נכדו של רבינו, הידועה בשם "די אוסטילא חתונה" אשר הפליא את דברות קדשו ששמע באותה הזדמנות של שמחה מפי רבינו הק' מאפטא זי"ע, ואלו תוד"ק שאמר אז: דהנה אנשי כנסת הגדולה תקנו שיאמרו בתפלת שחרית של שבת: ויום השביעי משבח ואומר וגו' לפיכך יפארו ויברכו וגו'. והתמיהה רבה מהו הקשר בין השירה שהשבת בעצמה שרה, ש"לפיכך" יפארו כל יצוריו. וביאר דלעולם לא מסוגל שום נברא לומר שירה למי שבראו, דהרי זו העזה לחדל אנוש לומר שירה לפני ממ"ה הקב"ה. אמנם מאחר דאנן חזינן שהשבת עצמה פותחת ואומרת: מזמור שיר וגו', וברחובות תתן השב"ק קולה בשבח ושירה, זה נותן רשות וכוח לכל הנבראים להתאזר ולהתחזק ולומר שירה. ולכן "לפיכך" יפארו, דרק ע"י כוח שירת השבת להקב"ה אנו יכולים ג"כ לשבח ולפאר, עכתודה"ק. (פי' זה הובא בספה"ק אוהב ישראל בתוך המאמר 'דרוש לשבת קודש' עייע"ש). והעיד החי' הרי"ם ז"ל, באמרו אשר "ממאמר זה ששמעתי הרגשתי מתיקות בפי שנה שלימה" והי' מרגלא בפומי' מאמר זה.

אהל אלימלך (אות קפז), אבני זכרון

בכל דרכיך דעהו

הרה"ק מאפטא אמר לפרש הפסוק 'חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו' (ירמי' ד, כב) פירוש 'להרע' נחשב בגמ' לגבי שבועה שלא יאכל, ו'להיטיב' שבועה שיאכל. וזה הפי' 'חכמים המה להרע' הם יודעים רק איך 'זיך אויסארבעטן מיט נישט עסען'. אך 'להיטיב' ווי אזוי זיך אויסצוראבעטן מיט עסן, זה לא ידעו. והרי זו מעלה יתירה, לדעת את ה' בכל דרכיו.

'ארץ הצבי', גליון י"ד

שכר מצוה בהאי עלמא

"לחוסים בך נגד בני אדם" "בשם הרב הק' מאפטא 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם' (תהלים לא, כ) דהנה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:) ומה שאנחנו רואים שהקב"ה משלם שכר מצות הוא חלק מה שלא היה כראוי לשמה. וזהו: מה רב טובך אשר צפנת 'ליראיך', דלהיראים צפן השי"ת שכרם לעולם הבא. 'פעלת' כלומר, מה שאנו רואין שאתה פועל הדבר הזה לשלם שכר מצות בהאי עלמא, זה הוא אך 'לחוסים בך נגד בני אדם', שרק למראה בני אדם חוסים בך, בחלק זה הנעשה נגד בני אדם ואינו כראוי לשמה, לזה אתה משלם שכר מצות בהאי עלמא, וכנזכר.

מרגניתא דבי רבנן (עמ' סג)

מאפטא שאחרי פטירת אביו הק' מו"ה יהושע העשיל זללה"ה (בעל 'אוהב ישראל') אמר, אשר אביו הקדוש אינו צריך שיאמר קדיש עבור נשמתו כי למעשה צדקותיו רבו מלספר, רק דלצדיק יש לו נשמות האחוזות בשורש נשמתו ומחוברין להאילן הקדוש בחינת שרשים וענפים שעולים ורוצים לינוק מפרי צדקתו בעולם הבא כי כן הדין נותן כאשר דברנו מזה בפר' תרומה וכדי שלא יוגרע מחלקו כלום אני אומר קדיש שיהיה לו מה לחלק להם ושלא יחסר כלום. ודפח"ח.

'קב ונקי' דף נ"ז. 'לקוט דברי חכמים' אות קכ"ט

אחיד בשמא קדישא עילאה

סיפר הר"י מוהר"ש בראנדער ז"ל שכשהיה הרה"ק מבעלזא ז"ל בעיר אפטא בעת שנתמנה אחיו הרה"צ מוהר"ר שלו' ז"ל לרב בעיר אפטא הראו אנשי העיר חתיכת ברזל שהורידו מעליית ביהמ"ד שהיה חרוט עליו השם הראשון של הרה"ק מאפטא ז"ל בשלימות דהיינו אברהם, ומהשם השני (יהושע) היה כתוב שלש אותיות הראשונות, ומהשם השלישי (העשיל) היה כתוב אות הראשון, [ביחד נצטרפו אותיות של שם השני והשלישי לשמו של הקב"ה] רב דק"ק אפטא. וסיפרו למרן ז"ל שבעת שהיה הרה"ק מאפטא ז"ל שם, היה זמן שבלילה היו שומעין קולות בעלית הביהמ"ד, ובאו להרה"ק מאפטא ז"ל וסיפרו לו ע"ז, וצוה הרה"ק מאפטא ז"ל לחרוט על חתיכת ברזל כנ"ל ויניחוהו בעלית הביהמ"ד וכן עשו ונפסקו הקולות.

מציון יסעדך

ומצאת לבבו נאמן לפניך

עוד סיפר הנ"ל שמעתי מהרה"ח מוהר"ר יאסעלע קנייטלער ז"ל, מלמד בירסלאוו, ששמע בעצמו מהרה"ק מהרי"ד ז"ל שסיפר פעם את הסיפור דלהלן, והתחיל בזה"ל "דער אפטער זיידע ז"ל האט זיך אמאל אויפגעווועקט מיט א גרויס התעוררות אז מען דארף תשובה טוהן", וכיון שצריכים לעשות תשובה צריכין מקודם לטבול במקוה, ותיכף יצא הרה"ק מאפטא ז"ל לילך אל המקוה, ובימים ההם היו המקואות קרות מאוד ולפעמים היה ממש סכנת נפשות לילך למקוה, וע"כ תיכף בא היצה"ר להרה"ק מאפטא ז"ל והתחיל לומר לו שאסור לו לילך למקוה שזה הוא סכנה גדולה והרה"ק ז"ל הבין שזהו מעשה יצר ולא שת לבו לדבריו והמשיך בדרכו, ובכל הדרך היה היצר מוכיח לו כמה וכמה ראיות מהגמרא ומהלכה שאסור לו לילך למקוה, אבל הרה"ק ז"ל הבין שזהו מעשה שטן וע"כ המשיך בדרכו והלך וטבל במקוה, ובדרך חזירתו לביתו שאל הרה"ק מאפטא ז"ל להיצה"ר ממילא מה שרצית למנוע אותי אני מבין שהרי זהו התפקיד שלך, אבל מהיכן יכול אתה ללמוד כ"כ, וענה לו היצה"ר נו ווועלכע למדן לערנט דען אהן מיר (בפשטות ע"ד אמז"ל 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה כו').

מציון יסעדך

מילי דהילולא

בניסן, שטרי חוב מבוטלין

שנינו באחד בניסן ראש השנה למלכים, ובגמ' למלכים למאי הלכתא אמר רב חסדא לשטרות, דתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין (ר"ה ב.). והשתא יתפרש המשנה: 'באחד בניסן ר"ה למלכים' היינו שמתחלת אדנותו ומלכותו ית', סוד מלכות שמים, להאיר בזה העולם מחדש, וכאילו היום נברא העולם, דבאמת בניסן נברא העולם בפועל, ולכן בא אז התחדשות לכל דבר שבעולם, והימים הראשונים יפלו, ומעתה מתחיל העולם מחדש להתנהג.

ופריך 'למאי הלכתא' רצ"ל מאי נפק"מ ומה נרויח בזה שמאז הוא התנהגות חדש. א"ר חסדא היינו המדה של 'רב חסדא' (מדתו ית' 'רב חסד' המטה כלפי חסד), אומרת; 'לשטרות'. כדתנן 'שטרי חוב המוקדמין פסולין' כיון שמניסן נתחדש התנהגות העולם, מה שהיה מקודם עד ניסן הוא נחשב הכל כאפס ותוהו, וא"כ כל השטרי חוב שהיו ח"ו על ישראל, הן הנגזר עליהם מלמעלה על כלל ישראל או על איזה יחיד, והן בעולם התחתון אצל שונאי ישראל אשר נכתב ונחתם בטבעתם להרע נגד זרע ישראל ח"ו, הכל בטל ומבוטל ואין בהם ממש, כיון דהעולם הוא מעכשיו כמו חדש, ומה שעבר אין. וכל שיש איזה שטר שהוא חוב על איזה איש ישראל הוא מוקדם מניסן, הכל פסול ובטל כנ"ל.

והמאוחרין רצ"ל השטרות שיצאו על זרע ישראל מר"ח ניסן והלאה יהיו כשרין לטובתם, משום שאז הוא עת רצון ורחמים גוברים, להיות הכל יוצא בכשרות, היינו להיטיב להם ולהשפיע להם כל מיני טובות וישועות כו'. ובודאי צריך כל אחד ואחד לתקן כל מה שפגם עד הנה, אבל מעונשים נפטרין, ואדרבה, ונהפוך הוא, שאז הם ימי רצון ימי גאולה, והוא ית' משפיע לזרע ישראל כל מיני ישועות וחסדים טובים, כן יהי רצון, אמן.

אוהב ישראל פר' בא ד"ה החדש הזה

(עיי"ש באריכות דרכו בקודש בביאור הענין)

בשובה ונחת יושעון

מתאמרא בשם הרה"ק מאפטא זי"ע בהא דאיתא (סנהדרין צ"ז.) שבן דוד בא בהיסח הדעת, לכאורה האיך יתכן שיסיחו דעתם מן הגאולה, אלא צ"ל שקודם ביאת המשיח ישפיע הקב"ה בעולם שפע רב טוב לבית ישראל, ומרוב שיהיו עסוקים בקבלת השפע יהיה היסח הדעת מן הגאולה, ויה"ר שכן תהיה לנו אמן.

אמרי קודש, ניסן ט'

עינ"י ה' אל צדיקי"ם, ואזניו לשוועתם

אנשי קהל אחד התלוננו לפניו על גודל העניות ששורה בערים, והרה"ק מאפטא בירכם שירחיב ה' להם את פרנסתם, והדבר חזר ושנה כמה פעמים, ואח"כ נתהוה גם דבר רח"ל בעיר ובאו עוד פעם להרה"ק מאפטא עם שני הבקשות שלא די שאין להם עוד פרנסה, ניסתופף עליהם גם המגיפה רח"ל, הרה"ק מאפטא לקח את הקויטל שלהם ורצה ע"י זה לעורר רחמים עליהם, והניח הקויטל מידו ולקח את הבתי עינים שלו והתחין לשפשף אותם, (כידוע מנהגו הק' שאם שיפשף את הבתי עינים בעת קריאת קויטל הסימן הוא ששורה דין על אותו האיש), ולבש אותם וקרא פעם ב', שוב הניח את הקויטל ושוף שיפשף את הבתי עינים, וקרא עוד פעם, וכל העומדים שם ראו שיש לו עבודה גדולה, והתחיל הרה"ק לבכות מאין הפוגות, ואמר להם בתוך הבכי אההה! שאני רואה צירוף אותיות מ'ת על העיר, ובכה לערך חצי שעה וחיל ורעדה יאחזון על העומדים שם, ואח"כ נתעורר בשמחה ואמר, ברוך ה' שהזמין לי אות אחת לצירוף האותיות, שיתהוה הכל לטובה, והיא אות ע' ויהי' צירוף האותיות מ'ע'ת וממילא נתקן שני החששות האלו כמובן, והוסיף שיש לרמז בכתוב הנה עין ה' על יראיו למיחלים לחסדו, היינו שנתן רשות ליראיו לצרוף אות עין ויהי' הפעולה ע"ז, להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב, בעזה"י יתהפך הכל לטובה, וכן הוה שנפסק הדבר מהעיר, והרחיב ה' להם פרנסתם.

מנורה הטהורה, אוהב ישראל, יב

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יוסף מרדכי** ב"ר אביגדור **כהנא** ז"ל

נלב"ע ה' ניסן

האה"ח מרת **חי' ברכה** ב"ר **משה** ז"ל

נלב"ע ד' אייר תשפ"ד

הרה"ח ר' **יהודה** ב"ר **אהרן ברוך** הלוי ז"ל

נלב"ע כ"ה ניסן

האה"ח מרת **חנה** ב"ר **מנחם יודא** ז"ל

נלב"ע ו' שבט

הונצח ע"י בנו-חתנם הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **משה כהנא** הי"ו

נראשי קהילתינו הק' בארא פארק יע"א

כ"ט אדר

הגה"ק רבי שלמה מראדאמסק זי"ע בעל "תפארת שלמה"

בוצין בוצין מקטפי' ידוע

נולד בשנת תקנ"ה (י"א תק"ס) בעיר וולשצאווא לאביו רבי דוד צבי מתלמידי החוזה מלובלין, כבר בילדותו התנכר הנער בפקחותו וחכמתו הנפלאה, וצדיקים הכירו בו כשהי' ילד קטן כי לגדול יתעבד, כמסופר דפעם בא היהודי הק' לשבות בעיר מולדתו וכאשר הלך היהודי הק' עם מחנהו והתפארת שלמה רץ לנגדו כדרך הנערים שרצים לקראת גדול בבואו לעיר, ופתאום נשא היהודי הק' את עיניו וצפה למרחוק ומורה באצבע על ילד קטן מבין בני הנעורים, אנשי היהודי הק' הבינו את רמיזתו והביאו לפניו את הילד בן ר' הירש זצ"ל, ושלח תיכף ומיד אחרי אביו וצוה עליו שישים עינו על בנו וישמרהו בשמירה מעולה ויישא אותו לאשה במוקדם האפשרי, וסיפר התפ"ש שפעם כששמע היהודי אותו בהיותו ילד כשאמר שיר השירים לפני אביו נשק לו על ראשו במקום הנחת תפילין ואמר התפ"ש שהרגיש אש כח הנשיקה הזאת עד שנעשה בן י"ג שנה והתחיל להניח תפילין.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא לאשה את בתו של ר' שמואל מקארזילוב הסמוכה לוולשצאווא, ואחר חתונתו אכל מזונות אצל אביו ר' הירש זצ"ל, ואמר התפ"ש שמעולם לא נהנה מכתרה של תורה ולמד עם התלמידים בחנם, רק פעם אחת מחמת מצות כיבוד אב ואם כשראה שמצב הפרנסה אצל אביו הוא בדוחק עד ככר לחם, השכיר את עצמו לעיר פשעדבארז ולמד עם נערים ומהשכר מלומדות פרנס את בית אבותיו עד שהיתה הרווחה.

רבותיו בנגלה ובחסידות

כבר במעלליו עלה ונתעלה על כל חבריו, עד שלא נמצא מקצתם נשאר לפליטה, והתלמידים שלמדו אצלו הדפיסו את זה בספריהם), גם למד אצל הבית דוד מעיר הנ"ל.

בעת בחרותו הי' אצל הרה"ק ר' פישל מסטריקוב זצ"ל ובעת פרידתו קרא אליו באמרו בחור בא הנה ואברכך קודם החופה לפני חתונתך (כי נפטר הרה"ק הנ"ל תיכף אחרי זה) וברכו בסמיכת שתי ידיו הק' על ראשו, ומאז קראו התפ"ש רבו ומורו המובהק אף שלא ראה אותו רק פעם אחד, ופעם כשבא נכד של הרה"ק הנ"ל להסתופף בצילו של התפ"ש ציוה למשמשו שיקרבו אותו במאוד כי ע"י הברכה שקיבל מרבו הק' מסטריקוב מרגיש בכל יום הרגשה חדשה יותר מיום שלפניו בתוספת קדושה.

גם נסע להרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע שאמר עליו שחכמת שלמה בקרבו, גם הי' מסתופף בצל הרה"ק ר' ישעי' מפשעדבארז בהיותו שם כמסופר לעיל, והי' לו שם מעשה פלא כי פעם בהיותו בצל הרה"ק הנ"ל והי' הרה"ק חלש ומוטל על ערש דוי, בהבדלה במוצש"ק ציוה עליו לזמר לפניו פזמון המבדיל, והפיח רוח חיים בקרבו בזמירתו, בהתענגו לשמוע קול זמרה, ואח"כ הראה הרה"ק ר' ישעי' שהוציא מכיסו מטבע ואמר דמאין בא לו המטבע בבגד של שבת, ואי אפשר ששכח המטבע בכיסו בערב שבת כי מאז שלמד הל' שבת השו"ע וכל הנו"כ לא הי' לו עבורו מלמד בעירו, ולקחו אביו לפיעטרקוב, בישיבתו של הגאון הגדול רבי אברהם צבי אב"ד דשם בעל שו"ת בית אברהם, שהי' מפורסם בעת ההיא כחריף ובקי וגאון ופוסק, ותיכף בכניסתו להישיבה עלה ונתעלה מעלות רמות בתורה ועבודה, עד שנעשה מלא וגדוש בש"ס בבלי וירושלמי ראשונים ואחרונים ופוסקים הלכה ודרוש, ושמעו הולך בכל המדינה ויצא שמו כחריף עצום וכגאון מופלא, וכתב אז הרבה חידושים על מסכתות הש"ס, חיבור גדול על מסכת כתובות, וגם הרבה חידושים על מסכת קידושין, וכמו"כ חיבר ספר מיוחד על אחת מסוגיות הש"ס במסכת ע"ז ובהם י"ג קושיות חמורות, וסיים שם במליצה ושלשה עשר אני יודע ותירץ הכל בתירוץ אחד, (אבל כל הכתובים נאבדו רק

ימי ההילולא

כ"ט אדר

- **רבי נחמן אויערבאך ב"ר דוד מאניסטרישין תרט"ו**
- **רבי שלמה הכהן מראדאמסק ב"ר דוב צבי (תפארת שלמה) תרכ"ו**
- **רבי אברהם שא אב"ד קויבערסדארף ב"ר יודא ליב (אהל אברהם) תרל"ו [אד"ב]**
- **רבי פנחס נתן מרידיק ב"ר אליעזר צבי מקאמארנא תרצ"ב**
- **רבי יהושע אשר (השני) מפאריסוב ב"ר אברהם דוד נפתלי ירחמיאל תרצ"ה**

א' ניסן

- **נדב ואביהו בני אהרן ב"א תמ"ט**
- **רבי משה ב"ר מנחם מנדל מוויטעפסק תקנ"ט**
- **רבי שמואל הלוי קעלין ב"ר נתן נטע (מחצית השקל) תקס"ו**
- **רבי ישראל מבארנוב ב"ר אליעזר מדזיקוב תר"ל**
- **רבי מנחם נחום משפיקוב ב"ר יצחק מסקווירא תרמ"ו**
- **רבי אלימלך מגראדזיסק ב"ר חיים מאיר יחיאל (אמרי אלימלך) תרנ"ב**

ב' ניסן

- **רבי יעקב שפירא מהומענא ב"ר אברהם (תלמיד רמ"מ מרימנוב) תקפ"ח**
- **רבי שלום דוב בער מליובאוויטש ב"ר שמואל תר"פ**

ג' ניסן

- **רבי אפרים ב"ר צבי (החכם צבי) תקל"ב**
- **רבי (צבי) בנימין זאב מזבארזי ב"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב תקפ"ב**
- **רבי אליעזר ירוחם מראדישיץ ב"ר ישראל יצחק תרנ"ב**

שום מכשול של חילול שבת ח"ו, אלא דאליהו הנביא בא והניח המטבע הזאת בכיסו כדי שיתנו להאברך הזה ליישר כח על זמירת המבדיל, והושיט להתפ"ש המטבע ויהי לפלא.

גם הסתופף בצל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר והרה"ק הרבי ר' בער מראדישיץ והרה"ק ר' משה מלעלוב זיע"א.

התקרבותו אל האור לשמים מאפטא

בהיותו אברך בעיר מולדתו הצטרף לחבורת חסידים שנסעו על חודש אלול לבעל אור לשמים מאפטא זי"ע, כשהגיעו לאפטא גער בהם רבם על שהביאו אתם אברך חדש כי אין רצונו בחסידים חדשים והזהירם שיגרשם ממנו אם יביאם עוד פעם אתם, הרבי ר' מאיר'ל לא שאל בכלל למהותו וטובו וגם צוה על משמשו שלא יתנו לו בשבת בעת עריכת השולחן שום תבשיל וככה ריחק אותו במאוד, והנה דרכו של הרר"מ מאפטא הי' שלא הניח שום חסיד להשאר אצלו על חג הסוכות רק תיכף אחר יוהכ"פ הכריז צו שכל החסידים יסעו לביתם, והתפ"ש שהי' בדעתו להשאר גם על חג הסוכות פנה מביהמ"ד של הרר"מ לביהמ"ד אחר כדי שלא יתראה לפני הרר"מ ולא ישמע פקודתו ליסע לביתו, אבל הרר"מ ברוח קדשו הרגיש בזה וציוה למשמשו שיחפש אחריו ויבואהו לפניו וגער בו הרר"מ כי התחבא עצמו מלפניו ויצו עליו ליסע לביתו כי אצלו אין איש זר בסוכות, ויען לו התפ"ש כי את פי המלך ישמור ולא יהי' אצלו בחג הסוכות רק שירשהו להשאר בעיר אפטא בסוכות, והשיב לו הרר"מ בקצת רוגז דבעיר אפטא אין זה עסק שלו רק שלא יהין לחשוב להכנס לסוכתו ובבית מדרשו ואסר עליו אפי' להיות באכסניא של החסידים,

פקודתו של הרר"מ שמרה רוחו והלך לחפש אכסניא אחר רחוק מבית מדרשו של הרר"מ, ובליל א' דסוכות ראה שסוכתו של הבעה"ב שהתאכסן אצלו מלא עם בעלי בתים פשוטים הם ובניהם התיישב בדעתו ואמר לבעה"ב שהתאכסן אצלו שיבוא לאכול אחר שיגמרו הם סעודתם והלך לביהמ"ד והתיישב ללמוד בחשק רב, בנתיים נכנס הרר"מ לסוכתו ועשה קידוש ונטל ידיו להסעודה ופתאום פנה למשמשו שילך לבקש את האברך מוולשצאווא ואמר לו שמן הסתם לומד הוא בביהמ"ד, המשמש הלך להביאו לפני הרר"מ ומתחלה לא רצה התפ"ש לילך אתו כי כן ציוה לו רבו שלא יתראה לפניו בחג הסוכות ורק כאשר הבטיח לו המשמש על אמיתות הדבר שהרר"מ קוראו אליו הסכים לבוא, וכשבא לפני הרר"מ השיבו מאחורי כסאו וצוה עליו לעשות קידוש וכן עשה לפני כל קהל הנוכחים, ואחר אכילת דגים ציוה עליו לנגן כל מקדש (כי חל אז יום א' דסוכות בשבת) כי שמע עליו כי הוא יכול לנגן (כידוע שידע לנגן בקול נעים ועיין להלן) והאור לשמים נתפעל מאוד מנגינתו אחר גמרו פנה אליו הרר"מ ואמר לו "אברך יישר כח" ולבנו הרה"צ ר' פנחס פנה ואמר "באופן כזה צריכים לזמר זמירות כמו האברך הזה שבשעה שהוא מזמר דעם שם הוי' ליגט איהם אויפן צונג, ואמר התפ"ש דבזה שכיבד אותו הרר"מ לזמר לאל עליון הי' מוכרח לקבל עליו עבודת הקודש הזה וב"ה שעלה יפה "עס האט אבער ב"ה גיט געראטין"

ימי ההילולא

ד' ניסן

- **רבי משה הכהן שאטין מפראנקפורט ב"ר שמואל הכהן [מהרשש"ך] -תקי"ח**
- **רבי אהרן שמואל הכהן מסטעפין ב"ר נפתלי הירץ (וצוה הכהן) - תקע"ד**
- **רבי יוחנן מראחמסטרייווקא ב"ר מרדכי מטשערנובל - תרנ"ה**
- **רבי משה אהרן מזוואלין ב"ר שמואל אלי' - תרע"ח**
- **רבי יהושע מיערוסלאב ב"ר ישכר דוב מבעלזא - תש"ג**

ה' ניסן

- **רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא ב"ר שמואל (אוהב ישראל) - תקפ"ה**
- **רבי אשר זאלקא מצאנז ב"ר ישראל צבי - תק"צ**
- **רבי שניאור זלמן מלובלין ב"ר שלמה (תורת חסד) - תרס"ב**
- **רבי צבי אלימלך מבלאזוב ב"ר דוד מדינוב (צבי לצדיק) - תרפ"ד**

ו' ניסן

- **רבי מאיר שיק ב"ר יעקב (מהר"ם שי"ק) - ת"ח**
- **רבי חיים אבולעפיא אב"ד טבריה ב"ר יעקב - תק"ב**
- **רבי נתן לייב ב"ר מנחם מענדל מרימנוב - תר"ו**
- **רבי שמואל יחילא מבוטשאן ב"ר דן מראדוויל - תרכ"ד**
- **רבי אהר שמואל אסאד מסערדעהעלי ב"ר יהודה - תרס"ה**
- **רבי מאיר דן רפאל פלאצקי ב"ר חיים יצחק (כלי חמדה) - תרפ"ח**
- **רבי אהרן ראטה ב"ר שמואל יעקב (שומר אמונים) - תש"ז**

בצל מרן הק' מצאנז

פעם אחת נסע לצאנז להרה"ק בעל דברי חיים על חג השבועות בהיותו כבר רב ואדמו"ר לחסידים והיתה אהבה עזה ותעצומה ביניהם, למחר בשבועות בבוקר בא הרה"ק מצאנז להתפ"ש לבקרו בהיכלו ודיברו יחד כאחד ואח"כ כשהלך הרה"ק מצאנז ממנו אמר התפ"ש לאנשיו "הראיתם דבר פלא הרה"ק מצאנז הוא עומד כבר מוכן ומזומן לקבלת התורה ואני עדיין לא התחלתי", וכאשר הלכו החסידים לחצר ביהמ"ד פגשו בהם חסידי צאנז ואמרו להם השמעתם מה שאמר הרה"ק מצאנז על הרב שלכם הלא אמר "ראו נא דבר נפלא כי הרב מראדאמסק עומד מוכן ומזומן לקבלת התורה ואני עדיין לא התחלתי", ונבהלו משמוע כי איך ב' הצדיקים אלו כל אחד תולה הגדלות בחבירו ושניהם נתנבאו בסגנון אחד ובלשון אחד.

חסידי צאנז הלכו לרבם שיבקש מהתפ"ש שיתפלל שחרית לפני העמוד ויזמר האקדמות השיב הרה"ק מצאנז כי לצוות עליו בפקודה אין לו כח רק יבקשו אותו בשמו כי ישמח את לבבו ונשמתו אם יתפלל, והשיב להם התפ"ש כי הוא אינו אומר פייט, השיב הרה"ק מצאנז כי מסכים על זה והתחיל לומר נשמת לפני העמוד ובין כך נתאספו כל אנשי העיר מקטן ועד גדול ועלו על עליות ביהמ"ד ועל גגותיהם מבפנים ומבחוץ, והעיד חסיד אחד כי ראה בעיניו שמעת שהתחיל התפ"ש להתפלל לפני העמוד והעמוד הי' רחוק מן הכותל ומקום הרה"ק מצאנז הי' תחת העמוד אצל הכותל, אזי יצא הרה"ק ממקומו להפוך פניו להסתכל בפני התפ"ש בהסתכלות עזה ועצומה עד שלא הוציא שום הגה ודיבור תפילה מפיו רק הסתכל בפני התפ"ש כל הזמן כן העיד החסיד בתורת עדות.

דביקותו בהרר"א מליזענסק

ענין נסיעתו לליזענסק כמעט בכל שנה הי' ענין נורא ופלא אצל כל העולם, והי' מרעיש מאוד בנסיעתו זאת ואף שהי' כהן ולא הי' יכול לילך על הציון ממש אעפ"כ הי' לו מקום מיוחד שם אצל אילן העומד כנגד החלון של האהל ושם העמידו לו ופרשו לו ג' מחיצות בינו ובין העם ושולחן וכסא, ומחיצה הרביעית היתה פתוחה כנגד החלון וישב ולמד שם, וכל העולם פרשו משם באימה ופחד ובעת שסיים לימודו עמד להחסידים ובאו כולם בפתקאות ושתו י"ש לחיים ושם הראה נפלאות ומופתים ופעל ישועות עד להפליא, ועשה שם תיקון גדול שתיקן מחיצות האהל בחומת בנין וגג, ותיקן שידליקו בפנים נר תמיד ועד היום הזה כן המנהג, ומאז התחילו לנסוע מכל מדינות גאליציע על ציון הנ"ל בקביעות, ואמר בזה"ל: ברוך השם אז מיר האבן דערהויבן דעם כבוד פון רבין ר' אלימלך'על, ופ"א אמר שהזקן הזה שכח לגמרי מאתנו בעולמות העליונים, וב"ה שהזכרנו אותו קצת שיזכור אותנו, מיר האבין איהם אביסל דערמאנט און אונז, פ"א אמר כל העולם בוודאי תמהים היתכן הרב מראדאמסק יסע לליזענסק על הציון ומ"ט דווקא על ציון הצדיק הזה ולא על ציון אחר, אבל מי שיודע מפני מה בארץ ישראל ישנן שם קברי נביאים, ומלכים, שופטים, תנאים, ואמוראים, ועל שום ציון אין עושים שם הילולא רק על ציון הרשב"י וציון האר"י הק', מי שיודע זאת יודע וגם יבין את זאת, עכ"ד, והוא פלא.

על כס הרבנות

כאשר שמעו הטוב הלך למרחקים ונתפרסם לגאון וצדיק נפלא, החליטו ק"ק ראדאמסק לקבלו עליהם כרב ואב"ד בעירם, אכן כאשר הציעו בקשתם אליו, דחה אותם ולא רצה בשו"א לקבל עליו את משרת הרבנות, עד שהרה"ק ר' ישכר בער מראדישיץ זי"ע צוה עליו שיקבל עליו את עול הרבנות, וברכו שבזכות זה יהי' לו זרע חייא וקיימא כי עד אז הי' לו צער גידול בנים, אז הסכים לקבל עליו את עול הרבנות, וכתב לק"ק ראדאמסק כי מוכן הוא לקבל עליו את עול הרבנות, וכותב שם בהמכתב בענווה מופלגת: כאשר ראיתי את ישרת וטובת לבם באמת ובתשוקה לבקש אחר יתוש כמוני, קטנתי מכל החסדים, ועד עתה הייתי נחבא אל הכלים לבקש גדולה לעצמי ובפרט כי צעיר אנכי לימים וירא אני לגשת אל הקודש וכו', ומתנה הוא עמהם: שאל תכבדו אותי ביום ביאתי שמה במשא הכבוד עלי ולא לעשות פרסום כי הצנע לכת הוא הדרך המובחר.

ואכן בשנת תקצ"ב נתקבל לאב"ד בעיר ראדאמסק, והנה העיר הזאת היתה עיר קטנה והיהודים דרו שם בשטח קטן ובשאר העיר הי' אסור להם לישב שם, ולעיר הזאת היו נשלחים המורדים והפושעים להממשלה לישב בית האסורים והי' המצב שם בשפלות בגשמיות וברוחניות והיהודים אסירי מלכות היו פושעים בנפשם, והמליץ התפ"ש בברכתו אשר ברך עיר רבנותו: כתיב (תהלים קל"ב) זאת מנוחתי וכו' פה אשב כי אויתיה פי' רצוני שפה אשב ופה אחזיר אנשים בתשובה וזאת תהיה מנוחתי, צדה ברך אברך אביוניה אשביע לחם, פי' דהשבויים והאסורים היושבים במצודה הנקרא צדה אותם ברך אברך בשתי ברכות ברוחניות ובגשמיות כי הפושעים צריכים לב' ברכות ואביוניה היינו הטובים שבהם עכ"פ הלא צריכים לחם לשבוע, וכהניה אלביש ישע, פי' הכהן שבתוכה הינו המרא דאתרא שהוא כהן אותו אלביש מלבוש של ישע שיהי' רבי ופועל ישועות וכאשר המשפט של רבי מן חסידים שיש להם מלבוש מיוחד, וכתב בעצמו כתב רבנותו וכתב בתוכו כעין תפילה קצרה בזה"ל: ויה"ר שהש"ת יתן לי לב חכם לשפוט את עמו ישראל, ועל אותיות לב הי' נקוד עליהם מלמעלה, והי' לפלא כי הי' רב בראדאמסק ל"ב שנים.

ושנא את הרבנות

אף גם כשכבר הנהיג עדה לאלפים הי' בורח מן הכבוד, והחשיב את עצמו כחסיד, ונסע לצדיקי הדור, כידוע שנסע על חג השבועות להרה"ק מצאנז זי"ע כנ"ל, וכמו"כ ביקר אצל הרה"ק ר' יחזקאל מקאזמיר זי"ע, והתנצל לפניו באשר החלו אז לנסוע אליו לקבל ברכותיו וזהו מבלבל אותו ומטרידו הרבה מעבודתו ובפרט בביטול שיעורי לימוד תורתו, וברצונו למנוע א"ע מזה לגמרי ושלא להניח לבא אליו, השיבו הרה"ק מקאזמיר הלא ת"ח אתה ומדוע לא יעמוד לפניך הגמ' בסוטה, היכי דמי שוטה, כגון דקא טבעה איתתא בנהרא (שרואה אשה טובעת בנהר) ואמר לאו אורח ארעא לאיסתכולי בה ואצילה (ואינו רוצה להצילה, שאומר שאינו מסתכל על נשים), וכי גם אתה תרצה להיות כזה חלילה, כי הלא אם יבואו אליך לדרוש אלקים, אולי תוכל להציל נפשות ישראל בעצתך או בתפלתך ולא תוכל להתעלם.

לפעמים צעק על החסידים, סעו לביתכם, עבירה הוא מה שאתם באים אצלי, ועד כדי כך הי' שפל בעיניו שהי' אומר על עצמו שמימיו לא עשה כלום בעוה"ז, פ"א נכנס לביהמד"ר ואמר יהודים תרחמו אפשר רוצה מישהו כוס תה, עכשיו הביאו נשמה בעלמא דקשוט ולא מצאו בו כלום, רק שפעם אחת הושיט לאדם כוס תה, אני יודע כי עוד לא עשיתי כלום בזה העולם, אפשר רוצה מאן דהו כוס תה וע"ז יהי' גם לי טובה.

גערת חכם

כשנעשה לאב"ד בראדאמסק התחילו לנסוע אליו חסידים

מכל הגלילות ונתפרסם לבעל מופת גדול, ודרכו בקודש הי׳ כשבאו אליו להזכיר את עצמם בפתקא ופדיון הי׳ מקלל אותם בקללות בחירופים וגידופים אשר השומע תצלנה אזניו, אולם מי שנתקלל הי׳ לו הצלחה גדולה, וכשנשאל פעם מדוע הולך בדרך זה ענה ואמר כי כן הי׳ דרכו של רבו הרר״מ מאפטא ובאברהם אבינו כתיב ומקללך אאור ולא כתיב ומקללך אקלל כי אאור הוא מלשון אור והשי״ת אמר לאברהם שאפי׳ אותם שהוא יקלל ג״כ יאיר נרם ומזלם.

פעם אמר למשמשו (הי׳ לוקח אנשים תמימים ופשוטים לשמשו) ושמו הי׳ טובי׳ לפני שבת שיכין מטה כדי שלא יהא מוקצה בשבת ויביאהו אליו כשיבקשהו, כי אם איני יכול לגרש את החסידים ע״י קללות וחירופים אגרש אותם ע״י הכאות במטה אשר בידי, ובשב״ק בסעודת שחרית בקש ממשמשו שיביא לו המטה והתחיל להכות בו את החסידים וכולם ברחו לנפשם, והוא רדף אחריהם ורק הלך לאטו כי הי׳ לו סיגוף שלא להרים רגליו בפסיעותיו רק גרדם בגרירה על הארץ, והי׳ איש אחד שהתיישב בעצמו למה לו לברוח בחוץ והלך והטמין את עצמו מאחורי דלת האכסדרה של הביהמ״ד, והתפ״ש הלך לשם והרגיש כי יש שם אדם וצעק מי כאן והדלת נפתחה ואמר התפ״ש החבאת את עצמך הלא מצאתיך אתן לך את חלקך כדין ונתן לו כמה מכות, ואח״כ קרא לכל החסידים שיבואו בחזרה אל השולחן, וזה האיש שקיבל המכות נשבר לבבו בקרבו כי רק הוא קיבל המכות ומסתמא הוא חוטא גדול ומרוב צערו נחלה, והלך אביו להזכירו לפני התפ״ש כי חלה מאוד והוא במצב של פיקוח נפש כי חושב שכל הרעש הי׳ בשבילו, ושחק התפ״ש ואמר הלא קי״ל כיון שנלקה אחיך הוא ויצוה שיבוא תיכף לפניו, כמובן ששב לחסיד הזה רוח חיים ובא לפני התפ״ש בפתקא ובירכו בברכה והצלחה, ועודם מדברים הגיע ״טעלעגראם״ כי זכה בגורל בוואַרשא בסך ארבעים אלף, וכשבא לבשר לפני התפ״ש אמר: תחת מלקות ארבעים יש לך כסף ארבעים ויהי לפלא.

נעים זמירות ישראל

ידוע הי׳ לבעל תפלה ובעל מנגן נפלא, ודרכו הי׳ להתפלל בעצמו לפני התיבה בימים הנוראים, ובקולו הנעים קול שאגת ארי, אשר נשמע קולו בכל הביהמד״ר עשה התעוררות גדול מאד, כל תפלותיו הי׳ בבכיות ודמעות הרבה מאוד עד אשר עורר לבבות בני ישראל לתשובה, ובפרט כשהגיע לתיבת התפלה ״הבן יקיר לי אפרים, אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו, רחם ארחמנו נאם ד׳ ״, זלגו עיניו דמעות ואמר זאת בהתלהבות עצומה, ובהגיע אל דברי נחמות אז עורר שמחה גדולה בלב כל השומעים, – גם בימות החול הי׳ דרכו להתפלל בקול רם, ובפרט כשהגיע אל הפסוק ״ביום ההוא יהי׳ ד׳ אחד ושמו אחד״ הרים קולו מאוד, ואמר זאת בהתלהבות עצומה, – וצדיקי דורו אשר נסע עליהם, בכל פעם בואו אצלם כיבדו אותו להתפלל לפני התיבה, ואהבו לשמוע אל קול תפלתו.

חכמת שלמה

דרכו בקודש הי׳ ברוב שמחה ועליצות בפרט בעת פתחו בשיר ובזמירות אשר הפיח רוח חיים לכל המסתופפים בצילו, והי׳ דרכו בקודש בקבלו את קהל החסידים הכל הי׳ בדרך חכמה ומליצה ושמחה עליצה, ופעם בא אליו חסיד אחד ת״ח גדול שיש לו בת שהגיע לפרקה ולרש אין כל וכתב בהפתקא שהוא ״עני״ וכשקרא התפ״ש את הפתקא צעק עליו: עני, עני חשוב כמת הלא אני כהן צא מביתי, האיש נתבהל ורץ החוצה מחמת פחד וקרא אותו התפ״ש בחזרה ואמר לו הלא בוודאי אתה מת מצוה שמותר לכהן לטמא אליו, ושאל אותו במה יש לו לחם לאכול וענה שאשתו מפרנסת את ביתו ע״י שהולכת לחצירות של אדונים למכור להם ירקות, אמר לו התפ״ש ״וחצירות ודי זהב״ שאם הולכת בחצירות האדונים הלא די זהב לביתך והשי״ת יעזור לך, האיש שב לביתו שמח וטוב לב ולאחר זמן קצר בא אשתו לביתו והראתה לבעלה שמצאה בחצר מא׳ האדונים בבוץ תכריך ופתחה התכריך ומצאה בו שלש מאות זהובים ועשה מהכסף מסחר והצליח בו כל ימי חייו, האיש החזיק כל ימיו את המעשה בסוד עד שסיפרו פעם לבנו וממשיך דרכו של התפ״ש בעל החסד לאברהם, אמר לו: אבי הי׳ איש פלא ער האט אויסגעניצט זיין רוח הקודש און מופתים נאר מיט וועדטלעך פארשטעלט, למען לא ירגישו בזה.

מנהגו הי׳ שבשמחת תורה אחר שגמרו לקרות וזאת הברכה וקידשו על היין ואכלו לעקיך, הושיב בית דין ועברו לפניו כל הבחורים שהיו צריכים לעמוד לצבא, וכל בחור שעבר מישש את ידו של הבחור ושאל להבית דין מה עמו ענו ״ער קען נישט זיין קיין זעלנער״ והוא הוסיף ואמר ״איך בין אויך מסכים״ וכן עברו כל הבחורים, ונפטרו מהצבא.

הסתלקותו לחיי העוה״ב

בכ״ג אדר שנת תרכ״ו נסתלק הרה״ק בעל חידושי הרי״ם זי״ע, אבל היות שהי׳ קשור עם החידושי הרי״ם בעבותות אהבה, לא רצו לגלות לא כי נסתלק, אבל באמצע השבוע אמר כי בוודאי יקראו לו למעלה להתפלל תפלת קבלת שבת לכבוד האורח החשוב, ואמר לחתנו הרה״צ ר׳ ליפמאן ליטמאנאוויטש זצ״ל, הנך רואה, זקני כבר לבן, ומקובלני מרבותי הגדולים, כי בשעה שיסתלק צדיק הדור, יקראו גם לי לקבל שבת לפניו בעולם האמת – מסופר שהרה״ק בעל המאור ושמש זי״ע בא בחלום לבנו הרה״ק ר׳ ארון זי״ע שאם יסע לבקר את התפ״ש אזי יזכה עוד לראות פניו הקדושים, ואכן ר׳ ארון נסע לראדאמסק, והגיע ביום חמישי אור ליום כ״ט אדר תרכ״ו, ונכנס תיכף לקבל שלום, אמר לו התפ״ש ארון נושא את נושאיו ולא הבינו פירוש הדברים, אבל למחר נתגלה פירושו כי הוא נשא את ארונו הק׳, בחצות הלילה נטל את ספר הזוה״ק והתחיל ללמוד, ואחר כמה רגעים הניח ראשו על ידיו ונסתלק בליל שישי כ״ט אדר תרכ״ו, ונתקיים בו מה שאמר: דהוא מתמה על העולם שרואים זכות למות על מיטתם הלא יותר טוב להפטר מזה העולם מתוך דברי תורה.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה ספרו הקדוש תפארת שלמה ונתקבל

בכל תפוצות ישראל כאחד מספרי היסוד בדרכי החסידות המקובל מפי מרן הבעש"ט הק' זי"ע, וכספר המעורר את הלב לעבודתו ית"ש, – הספה"ק נדפס ע"י בניו הק' זי"ע, אחר פטירתו, – צדיקי הדורות הפליאו את הספה"ק וכמו שכותב הרה"ק מצאנז זי"ע בהסכמתו, הנני מסכים להדפיס דבריו היקרים כי יהי' תועלת לעולם ובפרט לנאמני רוח הנוהים אחרי דרך החסידות, מרן רביה"ק הי' גם לומד ועיין הרבה בהספה"ק הזה והי' מזכירו הרבה פעמים בד"ת אף שהי' מהצדיקים בדורות האחרונים, ואירע הרבה פעמים כשהי' נוסע לדרך לקח עמו את התפא"ש לעיין בו על אם הדרך.

א' ניסן

הגה"ק רבי שמואל הלוי קעלין זי"ע
בעל "מחצית השקל"

ואלה תולדות

נולד בעיר קעלין שבמדינת בעהמען (צ'כי"ה) בין השנים ת"פ–תפ"ד לאביו החכם הכולל מו"ה נתן נטע הלוי, מגזע הרה"ק רבי נתן נטע שפירא זי"ע בעל 'מגלה עמוקות', עודנו בשחר טל ילדותו יתנכר הנער בחריפתו ושנינותו, כבר כבן י' שנים כתב חידושי תורה וכאשר ראה אותן רבה של קעלין התפעל ויצוין שהם דברים טובים ונכונים, כאשר גדל עזב בית אביו וגלה למקום תורה לעיר באסקאוויץ אשר במדינת מעהרין לישיבה הגדולה שעמדה בראשותו של הגאון רבי ארי' יודא לייב ב"ר מנחם מנדל זצ"ל אב"ד באסקאוויץ, ולאחר מכן ראב"ד ניקלשבורג, נכד הגאונים המחברים שו"ת "צמח צדק" (הראשון) ו"עבודת הגרשוני" והב"ח, שם עלה ונתעלה בתורה בהתמדתו הגדולה שהי' לשם ולתהלה כמו שמעיד בנו הג"ר וואלף אב"ד באסקאוויץ (בספרו מאמר אסתר דרוש א'): "כי הלא ידוע ומפורסם לכל, גודל הפלגת התמדת לימודו, לא מש ספר מפיו ומידיו, הא למיגרס והא לעיוני לא פסק פומי' ולא הלך מימיו ד' אמות בלא תורה מן הבקר אור עד הערב, גם בלילה לא שכב, לא נתן שינה לעיניו תנומה לעפעפיו ויער את הלילה כמעט שכב וניים לא ניים", כאשר ראה רבי משה בנו של רבו זה את גודל מעלותיו לקחו לחתן לבתו.

זקן ויושב בישיבה

לאחר חתונתו נשאר לישב באהלה של תורה שם בבאסקאוויץ, והתחיל להרביץ תורה לעדרי צאן, ובמשך ימי חלדו בהמשך הזמן, זה קרוב לשישים שנה, העמיד תלמידים כמה אלפים (לשון חתנו בהקדמתו לספר מחצית השקל על או"ח), גם מרן החתם סופר שמע ממנו שיעורין בעת למדו בבאסקאוויץ אצל רבי נתן אדלער זי"ע ששהה שם תקופת זמן, וחזו מאן גברא רבה דקא מסהיד עליה מרן החתם סופר זי"ע בהספידו עליו (נדפס בדרשותיו ח"ב דף ש"י דרוש לי' אב) וז"ל: כתיב ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם ודרשו חז"ל (מגילה יא) שהעמדתי להם של בית רבי וחכמי דורות וזה באמת נחמה גדולה לצרות ישראל בראותם אחר שנחרב ביהמ"ק השני זה היום אלף ותשל"ט שנים בעו"ה (כך הי' דרכו של מרן החת"ס בכל דרוש לי' אב להזכיר בהדרוש הזמן מחורבן בית שני כמה הוא) ותלי"ת לא אלמן ישראל בראותם זקן וצדיק יושב ודורש כמשה מפי הגבורה ואלפים תלמידים כשתילי זיתים סביב לשולחנו הטהור וממש שכינה מדברת מתוך גרונו כמו אדונינו הגאון החסיד מהר"ר שמואל קעלין זצ"ל אשר עשינו היום ועד להספידו הלא בראות זה ה"ז נחמה גמורה אמיתיות אשר אין למעלה ממנו, אמנם בהעדרם לקינו כפלים הי' שריה בגוים וגם אין תורה... ומאות מתלמידיו יושבים על כסא הוראה...ע"כ.

עמוד צלותהון

בנו הנ"ל בהספידו מקונן על אביו ז"ל "ועמוד התפלה אשר החזיק בו, גם הנה זה בא אך למותר ודבר שפתים להגיד ולספר, כי מי לא ידע בכל אלה, שלא מלבד בני עירו, אלא אף גם הרחוקים כל מי שהי' לו חולה בתוך ביתו או צער מה, הי' שולח אליו להתפלל עבורו, ותמיד היה מתפלל על צרות כללן של ישראל, וכל תפלותיו ערב ובקר וצהרים אחת מהנה לא נעדרה, שלא הי' שופך דמעות כמעין הנובע, ועין ראתה אותו מתפלל דמוע תדמע טיף להדי טיף ונהר יוצק תחתיו נשבר לבו בקרבו לשברי שברים. עוד כותב שם ז"ל: "כמפורסם לכל רואי שמש גודל הפלגת פרישתו מכל חמודות ותענוגות עולם הזה וכו' כל ימיו לא נהנה מעולם הזה אפי' באצבע קטנה... ואף גם בריבוי אחר רבוי תעניותיו וסגופיו וכמו כן מלבישת שק על שער על בשרו בשר קודש זה קרוב לחמישים זה... עכ"ל. וכמו שהספידו מרן החת"ס בהספידו הנ"ל "אבל הוא הדבר אשר דברנו, והרי בעינינו ראינו רב האי גאון וצדיק הנ"ל זצ"ל עם כל תקפו וגבורתו חכמתו וחסידותו ומאות מתלמידיו יושבים על כסא הוראה ובלי ספק היה טעמו של הצדיק הזה שעי"ז יהי' פנוי להרבות תלמידים לאלפים ורבבות והתפלל בעדנו כידוע בעוצם הפלגת תפלת ישרים דהאי גברא ומקדמי ומחשכי בבהכ"נ והניח עול תיקון העולם לתלמידיו הרבים ששמשו כל צרכם"... עכ"ל.

גומל חסד

הי' מופלג במדת החסד להטיב לזולתו קטן כגדול בהפלגה יתירה כמספר בנו בהספידו הנזכר וז"ל: "ומהפלגת גמילות חסדים שעשה הן עם בני תורה והן עם שארי עמא דארעא, הנה מלאה הארץ כי הכין הספקות העניים והעניות בקטן כגדול להאכילן ולהשקותן ולהלבישן יפזר ממונו, (אף כי לא היה עשיר כל ימיו ולא רצה ליהנות משל אחרים והסתפק עצמו במועט) אף עשה את אחרים בהפלגה מאוד מאוד קובץ יד על יד מקצינים וגבירים... גם השיא הרבה יתומים ויתומות ובנים ובנות של עניים להגונים להם, ונתן להם נדן חשוב ומלבושים מממונו וממה שעורר אחרים להיות מסייעים למצוה רבה זו, ומי כמוהו מפקח על החולים בעסקי רפואתם וצרכי תרופתם להמציא מזור ותרף לחולים מממונו וממה שקיבץ

מאחרים נדיבי לב, מלבד מה שהי' הוא מבקרם תמיד פעמיים בכל יום הוא בעצמו ובכבודו, וזרז את המשמשים להם וכו' עכ"ל.

ענוות חן

מרוב ענוותנותו סרב לשמש ברבנות אף שהציעו לו כתר הרבנות בקהילות מפוארות כגון בפראג (שהי' הנודע ביהודה שם אב"ד) ואובין (מקום אשר שמש המהר"ם צינץ ברבנות) וכשהציעו לו הרבנות בעיר פרעשבורג כתב לאקרו"ט דשם דלהיות שם ה"שול–קלאפער" הייתי מרוצה אבל לא המרא דאתרא, וכאשר הפצירו בו שנית חברי הנהלת הקהילה דשם וכתבו לו שבפרעשבורג יהי' ישיבה יותר גדולה מאשר בבאסקאוויץ, השיב בענותנותו הגדולה ובמליצה "ואנחנו לא נדע בישיבה"... , בעל שו"ת שמן רוקח זצ"ל בהספידו עליו אמר בזה"ל: "והנה ידענו שהגאון מו"ה שמואל זצ"ל שמעולם לא נהנה באצבע קטנה משום אדם וכו' כי לא רצה לקבל עליו שום עול הוראה", כשהוציא לאור את ספרו מחצית השקל נתן טעם על קריאת שם ספרו מחצית השקל בענוות קדשו בזה"ל: "כי אם לא כוונתי אל מרכז האמת בכל דברי, מכל מקום במחציתו אמת תפסי' להאי גברא ועוד טעם אחר בלבי עצורה (בהקדמתו לספר מחצית השקל עשו"ע או"ח).

בשנת תקמ"ח כשהי' ידיעות מחרידות על רדיפות הגוים הממשמשות ובאות וחשש פן יצטרך להרחיק נדוד למקום מבטחים כתב להגאון רבי נתן אדלער זי"ע ששהה באותו זמן בבאסקאוויץ בשנת תקמ"ג, וז"ל: "ודין גרמא אולי תסכים דעתו בע"ה לצאת יציאה דכוותיה וזו שקשה טלטולא דגברא כמוני חלש ורפה המזג בעו"ה אל אשר יהי' שמה רוח ד', אחלה פני אמ"ו נ"י ימחול נא במח"א להתוות' זיואותי אות על אודותי לק"ק פיורדא יע"א אל איש או אנשים מיודעיו, ונא בל יתארינו כתואר האדם, כ"א כאחד העם ולהיות ישר הולך וכו' ואם ישיבני אמ"ו על אגרת יהיו לי לחן פרטי, דברי הכותב בידים רפות ולב נשבר הטרוד מוכן לשרתו, שמואל הלוי קעלין, כידוע שכששהה ר"נ אדלער בבאסקאוויץ התידד עם המחצה"ש מאוד, ואהבתו לר"נ הגיעה עד אין לשער, יסופר שפ"א יצא דבר המלכות ליתן כל כלי כסף לאוצר המדינה, ולר"נ היו טבעות כסף על העצי חיים של ס"ת שלו (שר"נ בעצמו כתבו), וכידוע שלר"נ הי' הרבה רדיפות גם שם בבאסקאוויץ, והי' אינשי דלא מעלי שמסרו את ר"נ להמלכות שיש לו כלי כסף שלא מסרו להממשלה, כשנודע הדבר לר' שמואל עלה באמצע הלילה אל ביהכ"נ של ר"נ והסיר את הטבעות מבלי שרבי נתן ידע על כך, באותו זמן ישב רנ"א ולמד עם תלמידיו, והם שמעו קול שאון על העליה במקום שהס"ת מונח שם וצוה ר"נ לתלמידו רבי משה ה"ה החת"ס שיעלה לעליה ויבדוק מה הקול הזה, בעלות רבי משה לעליה ראה איש זקן וזקנו כתלג חיור ומכה בפטיש, ופחד מהמראה הזה, וכאשר סר לראות מי הוא זה השתומם מאד כי מצא את הגאון המחה"ש מכה בפטיש להפריד ולהסיר את הטבעות מן הס"ת, וכאשר ראה המחה"ש את הב' משה בקשו שלא יגלה הדבר לרבו מה שעושה בחשאי למען לא יודע לר"נ מהמלשינות שלא יצטער אותו צדיק כאשר יבואו לחפש אחר הטבעות, וכן עשה החת"ס, וכשבאו אנשי הממשלה לביהכ"נ והלכו לארון הקודש לראות אם זה אמת לא מצאו את הטבעות, ויהי לפלא, וכך ניצל באותו פעם ר"נ מן המלכות, אח"כ החזירן לר"נ, [יסופר שהרשעים הלשינו עליו עוד פעם ובאו עוד פעם לביהכ"נ פקידי הממשלה לבדוק הדבר, אז נתן ר"נ הס"ת בזרוע של תלמידו החת"ס, והעמידו באמצע החדר, ופלא הי' שפקידי הממשלה חפשו בחיפוש אחר חיפוש בכל זוית ופנה, ולא פגעו ולא הרגישו בהחת"ס, כי עשאו ר"נ לרואה ואינו נראה, ע"כ, החת"ס בעצמו סיפר זאת ואמר שאצל רבו לא היה דבר כזה פלא, החת"ס קנה אח"כ את הספר תורה בדמים מרובים והיה קיים בידי צאצאיו רבני פרעשבורג עד השואה שבה נעלם באורח פלאי].

במדת האמת

מרן החתם סופר זי"ע סיפר (הובא בראש ספר מחצית השקל על יו"ד) עד כמה דקדק במדת האמת על פיקוח נפש ממש, במעשה שנמצא חלל והסכין שנהרג בה החלל הי' תחוב בו, והי' ניכר וידוע שהסכין הזה הוא מבית בעל מחצית השקל, לא יאומן כי יסופר הפחד והרעדה, ותהום כל העיר ובפרט אלופי קהל דשם, וירוצו אליו בבהלה ויספרו לו המאורע, ויאמרו לו אם יקראוהו למקום המשפט יכחיש ויאמר שזה הסכין אינו שלו ואז יקוו כי יצא לצדק דינו, ובהגיעו יום הדין הנורא וישלחו השופטים לקראו לו, ויאמרו אליו הכר נא הסכין שלך היא, ויכירה ויאמר בזה"ל "אמת יורה דרכו הסכין הוא הסכין שלי, אבל אני לא עשיתי מעשה הרע הזה".

ובא השמש

עלה ונתעלה לחיי עולם הבא ביום ה' ר"ח ניסן תקס"ו, לפני פטירתו צוה שלא יתארוהו בתואר גאון או חסיד וכדו' וצוה שיקימו על קברו מצבת אבן פשוטה ואל יחרתו עלי' שום שבחים, אבל בני קהלתו לא שמעו בקולו ושמו על קברו מצבת שיש נהדר והנה עוד באותו לילה נשברה המצבה מעצמה והמה ראו כן תמהו כי נתקיימה רצונו הק' והחליפו את המצבה במצבת אבן פשוטה, וזה אשר חרות על מצבת קבורתו: פ"נ ה"ה מוה"ר שמואל הלוי בעל המחבר ספר מחצית השקל בן החכם הכולל מו"ה נתן נטע הלוי מקעלין זצ"ל הלך לעולמו יום ה' ר"ח ניסן תקס"ו.

מורשתו הרוחנית

ברוב ענוותנותו לא פירסם אף אחד מחיבוריו ברבים, וספרו הגדול מחצית השקל על הפירוש מגן אברהם על או"ח נדפס כשנה אחר פטירתו ונתקבל באהבה ובאהדה רבה בתפוצות ישראל ובשנת תרכ"א נדפס בתוך השו"ע. מרן רבינו בעל ברך משה זי"ל בדברי חיזוק והדרכה שאמר לתלמידי ישיבתינו הק' בקרית יואל ובין הדברים אמר הדרכה בדרך הלימוד בשו"ע וז"ל "און דער דרך צו לערנען איז אזוי, קודם זאל מען אפלערנען איינמאל דעם מחבר און קלאר אדורך טראכטן וואס זאגט דא דער מחבר, דערנאך זאל מען לערנען דעם מגן אברהם און טורי זהב און ארויס נעמין דעם תמצית הדברים פון זיי, אבער דער עיקר איז נישט

פארגעסן צו לערנען דעם מחצית השקל וואס אן דעם קאן מען זיך נישט רירן", עכ"ל. כמו כן נדפס מחצית השקל על פירוש הש"ך ביו"ד ועל שו"ע אה"ע הלכות גירושין וקידושין, וכן יצא לאור קצת מדרשותיו, בהקדמתו לפירושו שו"ע או"ח כותב ..."ואם תהלה לאל יש תחת ידי חדושי הש"ס אשר חנני יוצר המאורות, אך אין בזה תכלית לדורות, כי לגדולי חקרי לב הם למותרות, ולקטנים כערכי אשר לא ראו מאורות, חשכו הרואות בארובות ליצרות הצרורות, ודי לנו אם עמדנו בראשונים להבין ולהורות, אך ראה זה מצאתי אמרה נפשי חלק ש"ע א"ח אשר יש בו צורך ושוה לכל נפש קטן וגדול, ויתי' שמו אשר שלח לפנינו זה האיש, האחד היה אברהם, ה"ה הגאון בעל המחבר ספר מגן אברהם לבאר דברי שו"ע, אך דבריו לבני גילי הם קצרים מאד, וגם לפעמים נפל בהם טעות, והנה גדולי חכמי ישראל יחיו ע"ע לרב חכמתם לא יטפלו בזה לבאר דבריו, ונקל בעיניהם, וגם לגודל חכמתם ידמו שהוא משנה שאין צריך ואין דבריו צריכים ביאור, ולא יעלו על לב כי לאו כ"ע גמירי וסבירי כי"ב, אך אנכי ריק מכל חכמה ומדע ויודע אני בעצמי כי פעמים הרבה היו דבריו צריכים לי ביאור, ובלי ספק ימצאו עוד אנשי כגילי חסרי המדע וחשכי שכל אשר גם הם חולים כמוני, אי ליאת אמרתי אולי יחננו ה' ברב רחמיו ויתעשת ויתן לי כח ואומץ הדעת להבין דבריו ולבארם, ואין אני אומר קבלו דעתי, כי מלבד שידעתי שאין בי לא תורה לא חכמה ולא דעת, ולבינתי ניתן מגרעת, גם לא הספיק לי זמני, לתת בו כל עיוני, כי הוצרכתי לחלק זמני גם לענינים אחרים אשר הם חובה עלי... אך כתבתי כפי העולה על דעתי העני' בע"ה אם שגיתי ה' הטוב יכפר כי לא במרד ובמעל, ואת הטוב יקבלו..., עכ"ל, ולאחרונה יצאו לאור ספרו פירוש על מסכתות ע"ז ב"ב פסחים ועוד וגם נדפס מכת"י שיעוריו משנת תקמ"ה –תקנ"ה.

ב' ניסן

הגה"ק רבי שלום דובער מליובאוויטש זי"ע

יומא דהילולא ב' ניסן (תר"פ)

צור קודש

נולד ביום כ' חשון תרכ"א בעיר ליובאוויטש לאביו הגה"ק מהר"ש בנו הצעיר של הגה"ק בעל "הצמח צדק" בן ר' שלום שכנא שהי' חתנו של הגה"ק בעל התניא זי"ע, ולאמו מרת רבקה ע"ה שהיתה בתו של האדמו"ר האמצעי הגה"ק ר' דובער מליובאוויטש בן מרן הבעל התניא זי"ע, ויקרא שמו בישראל על שם שני זקניו ה"ה אביו של ה"צמח" והאדמו"ר האמצעי זי"ע.

במעלליו יתנכר נער

כבר משחר טל ילדותו ניצנה בו סימנים שלגדולות נוצר, בפרט היראת שמים שלו שעלה בזה מאד, והרבה סיפורים מסופר עליו מענין זה, מסופר שפ"א והוא בן ארבע שנים בלבד, הביא חייט בגד שתפר עבור הילד, ובשעת בדיקת הבגד הוציא הילד לתומו חתיכת בגד אריג מכיסו של החייט, שהי' מהסחורה של הבגד, החייט נתבייש מאד, והתחיל להצטדק ששכח שנשאר אצלו חתיכת בגד וכדו', כשהלך החייט אמרה לו אמו מוסר על שהלבין פני החייט, והילד התחיל לבכות בכיה רבה, כעבור כמה שבועות הלך אצל אביו ושאל אותו איך אפשר לתקן עוון של הלבנת פנים, שאל אותו אביו מדוע הוא שואל, השיב הילד פשוט הוא רוצה לדעת, אבל לא סיפר לו מאומה, שאלה אותו אמו למה לא סיפור לאביו גופא דעובדא היכא הוה, ענה הילד: "המעט כי הלבנתי פני איש עוד הוסיף לחטוא ברכילות ובלשון הרע"..., וכבר מאותו זמן הי' במחיצת זקנו ה"צמח" ושאב מלא חפניים תורה ועבודה וחסידות, וגם זקנו אשר ידע את אשר לפניו השפיע עליו מהודו, והדריך אותו לדרכו הארוכה בחייו, וכך עלה ונתעלה במעלות רמות, הי' יושב ולומד שעות רבות בהתמדה גדולה, בגיל שמונה כבר ישב אצל שיעורי החסידות (כנהוג אצל חסידי ליובאוויטש), כשהגיע לגיל הבר מצוה הי' כבר בקי גדול בע"פ בתנ"ך ובששה סדרי משה וחלק גדול בש"ס ופוסקים, ובשו"ע.

האיש מקדש

כשהי' בגיל צעיר בערך בן ארבע נשתדך ע"פ הצעת זקנו עם הרבנית בתו של דודו אחי אביו ר' יוסף יצחק מאווריטש זצ"ל (חתנו של הגה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע בן הרה"ק ר"מ מטשערנאביל זי"ע, חתנו של אדמו"ר האמצעי זי"ע), והחתונה התקיימה בי"א אלול שנת תרל"ה בעיר אוויטש, לאחר חתונתו חזר לליובאוויטש, והמשיך לשקוד על תורה ועל העבודה ביתר שאת בקדושה ובטהרה, בשנת תר"מ הכניסו אביו לעבודת הכלל, לבטל גזירות ולעמוד בראש מערכות ישראל בכל עניני הכלל והפרט, ומאז הי' כל ימי חייו עסקן גדול ופעל גדולות ונצורות, ונסע למרחקים לפעול ישועות לכלל ישראל.

נשיאותו

בי"ג תשרי תרמ"ג נסתלק אביו, ההסתלקות עשתה עליו רושם עז, ובמשך שנת האבילות לא קבל איש, לא ענה על שאלות ועל בקשות ברכות, אבל לעומת זאת החל לומר שיעורי החסידות ברבים מיד לאחר הסתלקותו של אביו, עד שנת תרנ"ד למרות שלא קיבל באופן גלוי את הנשיאות, באו אלפי חסידים לליובאוויטש להסתופף בצלו ולשמוע ממנו חסידות ולקבל ברכותיו, בשנת תרנ"ד אז קיבל באופן גלוי את הנשיאות, ונעשה מ"מ וממשיך השלשלת של חסידי ליובאוויטש בדרכם החסידות 'חב"ד' שנתייסד ע"י מרן הבעל התניא, וע"י הרש"ב נתבהר ונתלבן הדרך ע"י מוחו הגדול, לימים יסד ישיבתו הגדולה "תומכי תמימים", ישיבה שלמדו בה תורת הנגלה ותורת החסידות.

לוחם מלחמת ה'

הי' לוחם אדיר נגד כל פגעי הזמן, ועשה אסיפות עם גדולי רוסיא לתקן עצות ותחבולות לבל יכבה גחלת היהדות, בשנת

תרס"ה רצו השלטונות לגזור על רבני ישראל ללמוד למודי חול, לשם כך כנס אסיפות גדולות של גדולי הרבנים, שהביעו את התנגדות הנמרצת לגזרת השלטון, מספר פעמים אסרו אותו מלצאת מביתו, וגם פ"א עצרו אותו בבית האסירים, אבל הוא לא נרתע ולא פחד, ונלחם נגדם עד שהצליח לבטל את הגזירה, בפרט לחם בדעתו האיתנה נגד נגע הציונות שהתחיל להתפשט באותו זמן, ודרש הרבה שיחות נגדם מלא קנאות, וכתב מכתבים נלהבים ללחום מלחמת ה' נגד הציונים, רביה"ק זי"ע מביאו בספרו הק' ויואל משה (מאמר א סימן קי"ז) וגם בשו"ת דברי יואל (חלק חושן משפט סי' קמ"ג) וכותב עליו תואר הגה"ק מה שלא נהג לכתוב על שום צדיק שהי' בדורו, עיין בספר "זכור ימות עולם" של הרה"ג ר' בנציון יאקאבאוויטש (ח"ב עמ' מ') וז"ל: ומדי דברי בו (בד"ק של מהרש"ב) זכור אזכרנו כי בשנת תש"ט באלה מסעי עם רביה"ק זי"ע מארץ ישראל לאייראפא, אז בהיותינו על סיפון האני' בלב ים, ובתוך אחד השיחי"ם, סוד שי"ח שרפי קודש אשר זכינו ליהנות משך כל ימי הנסיעה, העליתי אלה דברי קדשו של מהרש"ב (בקשר לאותו שיחה שהתקיימה באותו שעה), ובעקבות זה התחיל רביה"ק לדבר מקדושתו ופרישתו של צדיק זה עד שנכנס התפעלות עצומה (אין א ברען) וירם את ידיו בהתלהבות ואמר "דער רש"ב איז דאך געווען אש להבה ממש", עכ"ל.

רבן של ישראל

הי' כאב רחמן לאלפי ישראל אשר בארץ רוסיא, באותו הזמן הדרדר מאד פרנסת ישראל ברוסיא, אז דאג להקים בתי חרושת רבים שבהם מצאו אלפי יהודים את פרנסתם, גם דאג לאלפי חיילי יהודים שהתגייסו לצבא שיקבלו אוכל כשר מצות על פסח וכדו', כשהי' הגזירה על יהודי מוסקבה להיגרש מבתיהם אז בא לעזרת המגורשים לעזור להם בהשגת מקומות מגורים ובכסף וכדו', אלפי ישראל מצא ובו אוזן קשבת כשבאו אליו עם בקשותיהם והוא כאב רחמן עזר להם בכל משאלותם, אלפי ישראל נושע ובברכותיו שעשתה פירות, פ"א בא אליו אחד מתלמידיו עם בקשה שינצל מהצבא, אמר לו הרי אתה יודע לשיר, וכל בעלי שיר יוצאי"ן בשיר (שבת פ"ה מ"א), הבחור התקבל לשרת בצבא, אחר זמן קצר הגיע יום ה"יארצייט" של אביו, וביקש רשות לנסוע לעיירה הסמוכה להתפלל ולומר קדיש, ונסע עיירה והתפלל לפני התיבה, להבור הזה הי' קול ערב מאד והקהל נהנו מאד מתפילתו, אחר התפילה ניגש אליו הגבאי ואמר לו שרוצים לקבלו לבעל תפילה קבוע שלהם, ענה לו שאינו יכול לקבל את המשרה, באשר הוא משרת בצבא ואינו יכול לילך משם, שאלו הגבאי ואם ישתחררו אותך יקבל את המשרה, ענה כן, אותו גבאי הי' לו קשרים טובים עם הגענעראל דשם, והשתדל עבורו, ואכן השתחרר ויצא מהצבא ע"י שיר...

עין רואה

פ"א אחר חג השבועות נכנס אליו אחד מחסידיו ליחידות, אמר לו הרש"ב הרי הנך סוחר בעצי יער, לפעמים מוכרח את לשבות כמה ימים רצופות ביער, ובכן אני מציע אני לך כשיגיע ימי חנוכה אל תשכח לקחת נרות עמך ותראה שיראה נרות גדולות, וברכו לשלום, החסיד יצא מהחדר מלא התפאלות הלא ימי קיץ עכשיו ומה להרבי עם נרות חנוכה, אבל כחסיד מאמין ברבו, קיבל את דברי רבו, בימי חנוכה הבא נזדמן לו לנסוע ליער עקב מסחרו, ונזכר מדברי רבו והכניס לתוך תרמילו נרות חנוכה גדולות כציוו רבו, ובעת ערב התנפלה עליו לפתע שודדים ושדדו לו כל רכושו שהי' סכום כסף גדול מאד, ואמרו לו שיכין עצמו למיתה, והוא התחיל לבקש על נפשו מהם כי נתן להם כל ממונו ושיניחו לו לחיות, אבל הם אמרו לו שהם מפחדים שמא ילך ולהלשין עליהם, הלכך הם הולכים להרוג אותו, כשראה שכלתה אליו הרעה ביקש מהם שיתנו לו בקשה האחרונה שנהוג לתת, ונתנו לו, אז ביקש ואמר שהיות שהוא יהודי והיום היא חנוכה אצל היהודים ומדליקים נרות, שיניחו לו להדליק נרות חנוכה, ונתנו לו רשות, והדליק הנרות בלב נשבר, ובאותו זמן נכנס ליער פריץ של היער, עם משרתיו וחייליו, ולפתע ראה מרחוק את הנרות דולקות ולא מצא חן בעיניו, אמר למשרתיו לילך לשם לראות מה פשר הנרות, והלכו שם ומצאו את השודדים שמכינים עצמם להרוג את היהודי, ותפסו את השודדים ושחררו את היהודי, וכך ניצל החסיד ע"י ראיית רבו למרחוק.

אחרית ימיו

בשנת תרע"ו בעת מלחמת העולם הראשונה, עזב את העיר ליובאוויטש ועבר לעיר רוסטוב, ומאז היתה רוסטוב לעיר הבירה של חסידות חב"ד, בשנת תר"פ ביום הפורים הי' התוועדות האחרונה של הרש"ב, ודיבר אז דיבורים נפלאים ורימז כמה פעמים שימים אלו הם ימי האחרונים עלי אדמות, באותו זמן הי' איסור לשתות יין וכדו', אבל הוא בלי שום פחד כינס את חסידיו ושתו וחגגו את יום הפורים בשמחה עילאה, בנו יחידו הריי"צ פחד מאד על התנהגותו של אביו, אמר לו אביו אל תירא נהי' שלמים, פתאום באו לביתו החיילים ורצו לערוך חיפוש אחר דברים האסורים מטעם הממשלה, ונפל פחד גדול על כל המסובים, אבל הרש"ב אמר שלא ישנו שום דבר ולא יפסיקו רגע אחד מן השמחה וימשיכו עם הניגונים, כאשר נכנסו החיילים לתוך הבית לא קם ולא זע מהם והורו לכל אחד לעשות כך, ורצו לעשות החיפוש אמר להם הרש"ב שלא עכשיו יעשו רק יותר מאוחר כאשר יגמר, והנה פלא הם קבלו את דבריו ויצאו, והמשיכו עם השמחה, ואח"כ באו עוד פעם ועל השלחן הי' יין, ורצו החסידים להחביא את היין, אמר להם "איך דארף שוין נישט מורא האבן, דע אנדערע וואך וועל איך שוין זיין גאר אויעך", וכאשר נכנסו לתוך הבית, ועמדו מול פניו הסב פניו מהם ופנו לחסידיו ואמר: נו, צריכים לדבר דברי חסידות ויתבטלו הם לגמרי, והתחיל תיכף לומר שיחה על ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד וגו', הם עמדו זמן רב והביטו עליו, ואחר כך הלכו משם ולא דברו מאומה, וישב עם החסידים עד ארבע לפנות בוקר, במוצאי שב"ק פרשת ויקרא, ב' ניסן תר"פ נסתלק לגנזי מרומים ומנוחתו כבוד בעיר רוסטוב.

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

יברך את בית אהרי"ן

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נקהב לטובת מוסדותינו דמעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנדורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים,

הובני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר

יצחק אהרן שפילמאן הי"ו

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'
ולמען הקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת אירוסי בנו הבה"ח מו"מ בתוי"ש
החתן כמר חיים ני"ו עב"ג החשובה שתחי'
בת מוה"ר הערשל גאלבערגער הי"ו
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתו,
ומברכים בהגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין
להקמת הבית הגדול לחינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

הַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר יְשׁוּעוֹת בּוֹ מַקִּיפוֹת. הַחוֹסְמִים בּוֹ מַתְקִיפוֹת. וּמָנוּ מַתְחִילוֹת וְתוֹקְפוֹת. וְעַד רֹאשׁ לְאַרְבַּע תְּקוּפוֹת: (מוסף לשבת ההחדש)

שבת החודש

בשבת קודש זו כלול קדושת ראש חודש וקדושת פסח ראש כל מועדות, ולכן יש בו שורש לכל המועדים

במשנה (ריש ר"ה) **באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים,** ובגמרא (ד.) רגל שבו ראש השנה לרגלים. וקשה דהוה ליה למימר בניסן ר"ה לרגלים, אך כבר אמרנו דמהאי טעמא נקרא ראש חודש ולא תחלת חודש, שהוא ראש של כל החודש, **והיינו שכל קדושת החודש כלול בראש חודש, ובתר רישא גופא אזיל** (כמו שאמרו עירובין מא.)**, וצריך להרגיש הקדושה מהרגל שבו בראשון בו שהוא ראש החודש,** וכן ראש השנה פירושו ראש של כל השנה, וזהו ראש השנה לרגלים שכל קדושת המועדות כלולות ברגל דפסח, **וזה שנאמר החודש הזה לכם ראש חדשים, שנכלל בו קדושת כל המועדות שבכל החדשים בו'.**

ומראש חודש צריך להשיג ולהרגיש קדושת המועד שיבא בחודש זה, והוא ראש השנה לרגלים שממנו מסתעף כל קדושת הרגלים. וכשחל ראש חודש בחול צריך לקרות בשבת שקודם ראש חודש פרשת החודש, שבשבת שלפניו צריך להרגיש קדושת ראש חודש שיהיה ביומי המעשה שאחריו, כמו שאמרנו כמה פעמים דשבת כולל כל קדושות שיבאו ביומי המעשה שאחריו, כמו שאומרים ברכתו מכל הימים בו', **וכלול בשבת זה קדושת ראש חודש שכולל רגל שבו שהוא שורש כל המועדים.**

פרי צדיק

הוצאת ספר תורה לקריאת הנשיא

עיין בשל"ה הקדוש, הובא בבאר היטב כאן, לקרות מר"ח ניסן כל יום הנשיא שלו, ובי"ג פ' בהעלותך עד 'כן עשה המנורה' שהוא נגד שבט לוי, והנה יש מקומות מוציאין ספר תורה לקרות בו הנשיא, ויש מפקפקין במנהג הזה, דמשמע בירושלמי דאין לקרות בספר תורה בציבור בלא ברכה, עיין בשו"ת מהרש"ם (סי' קע"ה), **אך ראיתי שני גדולי הדור שנהגו כן להוציא הספר תורה לקריאת הנשיא, ה"ה מרן הגה"ק מו"ה חיים האלברשטאם מצאנז, ואדמו"ר הגה"ק מו"ה יקותיאל יהודא ט"ב זי"ע** (בעל ייטב לב)**, ובודאי גם רבותיהם היו נהיגי כן,** ועיין בם' שערי אפרים על קרה"ת (שער ח' דין ט"ו ודין כ"ט ודין ל"ט) שפסק שם לקרות בס"ת בלא ברכה עי"ש.

לקוטי מהרי"ח (חודש ניסן)

טעם הקריאה בשבת קודם ר"ח ניסן להורות כי הבריאה כולה בשביל התורה ובשביל ישראל

יען כי בחדש הזה הבדילנו ה' מכל העמים, ובחר בנו להיות לו לעם סגולה, בזכות אבותינו הקדושים אשר קיימו תוה"ק עוד קודם שניתנה, ואף ההלכות שנתחדשו נתוודע להם, אמנם בדורות שבאו אחריהם נתמעטה החכמה, ובפרט בגלות מצרים נפלו מאד מן הקדושה בתכלית השפלות, והיה מהכרח למעמד הר סיני, ולולא חסדיו המרובים כמעט אשר לא יזכר עוד ולא יפקד שם ישראל, והודות להשם יתעלה כי זכר את בריתו והוציאנו ממצרים ביד חזקה וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו תוה"ק להורות לנו הדרך בו נלך והמעשה אשר יעשה האדם וחי בהם בזה ובבא, וזה לנו טובה גדולה אשר אין לה שיעור וערך, על כן בא הכתוב באזהרה זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים וגו', **ועל זה באו רז"ל ותקנו לנו לקרות הפרשה הזאת בצבור בחשבת שלפני ר"ח ניסן** (ראשית הבריאה)**, וגם בספר תורה בפני עצמה, למען שעל ידי זה נודע ונתפרסם גודל תועלתה, כי יבינו הכל אשר עיקר הבריאה היתה בשביל ישראל, ועיקרן של ישראל הוא התורה וקיום מצותיה, בהכנעה וקדושת הדבור וטהרת המחשבה, ועי"ז נוכל לחטות כל התחדשות השנה לחנאתינו וטובתינו, זה העיקר שהחיות תלוי בו בזה ובבא.**

בארת המים, באר לחי ראי, פ' החדש, בד"ה זכר

קריאת פרשת החודש בשבת לעורר מרדם ישנים להכין עצמינו בקדושה ובטהרה לליל התקדש חג

כל חודש ניסן הוא הכנה וטהרה לקדושת חג הפסח, וכמו שאנו אומרים [פיוט מוסף פ' החודש] 'הנה ימים המבורכים באים', שכל ימי החודש המה ראוים לברכה מהא' המבורך, **וראש חודש הוא הראש מהחודש והכל טמיר וגנוז בהמוח ובמחשבה תחילה, כי הוא מלך על כל איבריו** כמאהז"ל (שבת פ"א), **ולכן נקרא ראש חודש שכל ההתחדשות של החודש נגנז וצפון בכח בר"ח, ותמיד הקריאה של פרשת החודש בשבת שלפני ר"ח, בלבד כשחל ר"ח ניסן בשבת עצמו**, ועפימ"ש הזוה"ק (פ' יתרו) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, **ועל ידי קריאת פרשת החודש בשבת הזה שהוא לעורר מרדם ישנים כהנ"ל, כדי להכין עצמינו בקדושה ובטהרה בכל הכוונות הראויות לליל התקדש חג,** כאמרם ז"ל [ר"ה טז:] **חייב אדם לטהר עצמו ברגל, נוכל לזכות להרגיש האור הגדול מקדושת היו"ט הבעל"ט.**

ישמח ישראל, אות ג' ד"ה ובדברינו

צריכין לב' שבתות להכין לפסח, שע"ז 'מיד נגאלין', ושבת הראשון מתקן פגם ע"ז במעשה

בגמרא פסחים (ו.) **שואלין ודורשין בהלכות פסח** קודם לפסח שלושים יום **רבי שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות.** ואמרינן שם בטעמא דרבי שמעון בן גמליאל **שהרי משה עומד בראש חודש ומזהיר להם על הפסח** שנאמר (שמות יב, ב) החודש הזה וגו'. **יש לדקדק** אמאי נקט לשון שתי שבתות ולא ארבעה עשר יום כדקאמר תנא קמא שלושים יום או שני שבועות. גם אמרו חז"ל (שבת קיח ע"ב) שאלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין וזהו צריך ביאור. **גם יש לשום לב על זה שלעולם מתחילין ספר ויקרא קודם לפסח,** והקדמונים נתנו סימן פקדו ופסחו סגרו ופסחו, פירוש שלעולם קורין קודם לפסח או פרשת צו בשנה פשוטה או מצורע במעוברת וכל זה טעמא בעי כו'.

ונראה לומר בכל זה כי הנה אמרו חז"ל (שמות רבה טז, ב) על פסוק (שמות יב, כא) **משכו וקחו לכם צאן משכו ידיכם מן העבודה זרה** שישראל בהיותם במצרים היו עובדי עבודה זרה, וכמו שהזהיר להם הנביא גם כן איש שקוצי עיניו השליכו ובגלולי מצרים אל תטמאו (יחזקאל כ, ז), **וכשהגיע עת גאולתם הזהירם ה' יתברך שישובו בתשובה על עון עבודה זרה שבידם ועל ידי זה יגאלו.** וידוע מאמר חז"ל (קידושין לט ע"ב) שבכל עבירות אין המחשבה מצטרפת למעשה חוץ מעבודה זרה, נמצא שהיו ישראל צריכין לשוב ולתקן את אשר עוותו במחשבה ובמעשה.

והעיקר תיקון לעוון עבודה זרה הוא שמירת שבת כהלכתו כמו שאמרו חז"ל (שבת קיח ע"ב) **כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו.** והנה השבת נקראת שבת מלכתא שהיא בחינת מדת מלכות, **ולכן בשבת מצוה לומר שירות ותשבחות יותר מכל ימי השבוע** מפני שהמלכות נקראת פה כידוע. ושבת הגדול הוא מסיטרא דבינה יובל הגדול כידוע, **ועל כן הזהירם משה פרשת משכו וקחו לכם וגו' מראש חודש ואילך כדי שיתקנו באותן השתי שבתות שיש להם עדיין קודם פסח עוון עבודה זרה שבידם שהתיקון לעבודה זרה הוא שבת** כדלעיל. **ובשבת ראשון תיקנו עוון המעשה שהשבת הוא בחינת מלכות פה כדלעיל ועקימת שפתיו חוי מעשה שמה שאומר שירות ותשבחות בשבת בדחילו ורחימו הוא מכפר לו עוון המעשה,** ובשבת השני שהוא שבת הגדול מסיטרא דבינה עולם המחשבה על ידיה תיקנו מה שפגמו במחשבה, ועל ידי זה נתיחדת הה' תתאה בה' עילאה וזכו לגאולה מסיטרא דה' עילאה שהוא עלמא דחירות:

והנה בניסן נגאלו ובניסן עתידין לחגאל, וכמו שאז יצאו ממצרים על ידי ששבו בתשובה ושתיקנו מה שפגמו באותן השתי שבתות שמראש חודש ניסן ואילך, כן לעתיד גם כן זמן תשובה לכל הוא לתקן פגם העוונות על ידי אותן השבתות. וזהו שאמרו ז"ל שאלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין שרומז כנ"ל **שעל ידי השתי שבתות יכולין לתקן המעשה והמחשבה, וליחד הה' תתאה בהה' עילאה ולהמשיך הגאולה מעלמא דחירות.** ועל כן דוקא נקט רבי שמעון בן גמליאל בלשונו ששואלין ודורשין קודם לפסח שתי שבתות, מפני **שעיקר תלוי לשוב בתשובה שלימה באותן השתי שבתות כדי לתקן פגם העוונות במחשבה ובמעשה כדי שיזכו לגאולה השלימה כמו שזכו אבותינו אז.**

ועל כן מתחילין לקרות לעולם פרשת תורת כהנים קודם הפסח והסימן פקדו ופסחו, מפני שהקרבנות מכפרין כו' **וכן שמירת שבת גם כן מכפרת שכל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עוונותיו, וכשנזכה לשמור שבת כהלכתו נזכה לגאולה העתידה** כמו שאמרו ז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין.

מאור ושמש

ענין שבת החודש, שבר"ח ניסן נשפע הכח לקדש את כל השנה, אף אם אינו במדרגה

ענין שבת החודש הוא מה שנותנים כח לכל איש ישראל כשמזניע ראש חודש לעורר עצמו מחדש לעבודת ה', ואף שכן הוא בכל חודש, אמנם נוסף עליהם החודש הזה **שהאירתו נותן כח להתעוררות על כל חדשי השנה, וזה ענין ראשון הוא לכם** (שמות יב, ב) שראשון הוא הכולל כל כוחותיו של אדם, והנה הכח שיהא ביכולת לאיש להתעורר הוא עצמו עם כל

הראשית שלו, היינו עם כל כוחותיו, מושג בכח יציאת מצרים, וזה מה שנאמר **ויאמר משה וגו' זכור את היום וגו', אחר קדש לי כל בכור**, שהקשו הראשונים ז"ל על זה מה שייכות הוא לכאן, אמנם הענין הוא כי קדש לי כל בכור פטר כל רחם הוא גם כן כנ"ל, **שיקדש אדם את כל ראשית שלו עם כל כוחותיו המרומזים בתיבת רחם, שהיא גימטריא רמ"ח, היינו רמ"ח איבריו של אדם, והעצה לבא אל זאת הבחינה נתנה התורה במה שנאמר 'זכור את היום הזה'**, כי בחוזק יד וגו', דהיינו שאף שלא היינו ראויים כל כך לנס, **וכמו"כ ידע האדם להגביר כל כוחותיו לקדשם ולחדשם לעבודת הבורא יתברך שמו , ואף שאינו בר הכי, ודאי הקב"ה יעזור לו לזה על ידי זכירת יציאת מצרים.**

הידושי הרי"ם

מתוך דברות קודש של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יום ג' פרשת שמיני תשפ"ד לפ"ק | בהיכל המתיבתא הק' בקריית יואל יע"א

דוד המלך זאגט אין תהילים קאפיטל י"ט פסוק ט"ו, **יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך**, א איד בעט זיך ביים באשעפער, אז עם זאל זיין לרצון אמרי פי וואם איך רעד, והגיון לבי לפניך וואם מיין הארץ רעדט ארוים, זאל זיין פארן אייבערשטען

האב איך געקלערט אזוי, מיר שטייען יעצט שלושים יום קודם החג, פארן חיליגען יו"ט פסח, ס'קומט יו"ט פסח, מ'איז מקיים מצוות, חיליגע מצוות, מ'איז מקיים מצוות פון ביעור חמץ, מ'איז מקיים מצוות פון אכילת מצה, מ'איז מקיים מצוות פון סיפור יציאת מצרים, וואם איז דאורייתות, און דערנאך מצוות פון דברי קבלה, פון מצוות דרבנן וואם מ'איז מקיים, געוואלדיגע מצוות חיליגע מצוות פון אידישע קינדער.

א איד זאגט הלל פסח אויפדערנאכט, ער זאגט נשמת כל חי תברך את שמך ה', ער לויבט און דאנקט דעם באשעפער, לפיכך אנחנו חייבים להודות, מען פילט זיך אז מען דארף דאנקען דעם באשעפער, מען דארף דאנקען מיטן מויל, און מען דארף עם דאנקען מיטן הארץ, ס'זאל זיין דברים היוצאים מן הלב, ס'זאל ארויפגיין צום חיליגן באשעפער ס'זאל האבן א חשיבות, צוצוגיין צו אזא יו"ט פסח, ס'זאל זיין יהיו לרצון אמרי פי, ס'זאל זיין א רצון פארן אייבערשטן א נחת רוח, אמרי פי ווען א איד זאגט די הגדה, זאגט סיפור יציאת מצרים, זאגט הלל, ס'זאל זיין לרצון פארן חיליגען באשעפער מוז מען קודם מאכן א הכנה דרבה צו דעם.

וואם גרייט מען צו?, וואם טוט מען צו דעם?, די עצה צו מאכן א הכנה דרבה איז עוסק צו זיין אין ספרים ספרי תלמידי בעל שם, וואם איז מלחיב לכבות עם ברענגט אריין א ווארימקויט, וואם העלפט צו אז מען זאל זוכה זיין אז ס'זאל זיין יהיו לרצון אמרי פי, ס'זאל זיין לרצון ס'זאל זיין א נחת רוח פארן בוכ"ע, מ'זאל קענען זאגן און מקיים זיין די מצוות כדבעי, מיטן מויל און מיטן הארץ יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, ס'זאל זיין מיטן מויל און מיטן הארץ.

אונז האב מיר געזעדט די לעצטע פאר ימים טובים, פורים און חנוכה, מ'זאל מאכן אן הכנה דרבה צו דעם יו"ט, דורך זיך צוגרייטן, דעם לעצטן יו"ט פורים ה בא מיר קובע געווען מ'זאל לערנען קדושת לוי די קדושות, יעדן טאג אביסל מ'זאל זיך צוגרייטן צום יו"ט פורים, אסאך אידן האבן עם מקבל געווען, און מערערע אידן האבן געלערנט זיי האבן זיך דערקוויקט דאס הארץ, דער יו"ט פורים תשפ"ד, האט ביי זיי געמיינט אנדערש ווי יו"ט פורים תשפ"ג, כאטשיג מען האט געליינט די זעלבע מגילה, און ס'געווען די זעלבע יו"ט פורים, ס'איז באער נישט געווען די זעלבע, ס'נישט געווען די זעלבע נאר ס'איז געווען העכער, ווער ס'האט געלערנט קדושת לוי.

כ'וויל קומען א בא הכתוב השלישי, לכבוד יו"ט פסח, איך רעד יעצט דא אין ישיבה, איך רעד צו די בחורים דא, און צו די בחורים אין די אנדערע ישיבות הקטנים עם הגדולים, און צו די בעלי בתים, און צו די אינגעלייט, בעלי בתים נכבדים, אברכים יקרים, ס'זאל זיין יהיו לרצון אמרי פי, ס'זאל זיין א רצון פארן חיליגען באשעפער, מ'איז מקיים די מצוות פון ליל התקדש החג, מיט א התרוממות הנפש.

ס'איז דא א חיליג ספר, פרנעם חיליגען בני ישששכר, ס'חייסט דרך פיקודיך, סאיז אויף די מצוות, מ'וועט איינטיילען א יעדן טאג צו לערנען אביסל פון דרך פיקודיך, ס'איז דא חלק המעשה, חלק הדיבור, און חלק המחשבה, פון די מצוות וואם ס'גייט אן פסח אויפדערנאכט, ס'וועט שוין זיין די עסקנים וועלן עם מסדר זיין, ס'זאל זיין מדי יום ביומו א סדר הלימוד,

כ'האף, די אידן וואם וועלן לערנען דרך פיקודיך, וועט זיין א הכנה דרבה צום חיליגען יו"ט פסח, זיי וועלן מרגיש זיין אן התרוממות הנפש, זיי וועלן מרגיש זיין א טעם מצה, אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, כדי שישאר טעם מצה בפיו, ס'וועט בלייבן א טעם מצה אין מויל, ס'וועט זיין א טעם מצה א טעם רוחני, אויף א גאנץ יאר, און איך האף צום חיליגען באשעפער, ס'זאל זיין יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך.

שבת החודש

בפרט בעת שמתחילין ליכנס בזה החודש ניסן ואנו קוראין בשבת שלפניו פרשת החודש הזה לכם, וכל ברכאן של קדושת ימי חודש ניסן בשבת זו תליין, ועל ידי קריאת פרשת החודש בשבת הזה שהוא לעורר מרדם ישנים, כדי להכין עצמנו בקדושה ובטהרה בכל הכוונות הראיות לליל התקדש החג נוכל לזכות להרגיש האור הגדול מקדושת היו"ט הבעל"ט.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

וההכנה של פסח היא פרשת החודש.

(חידושי הרי"ם)

◆◆◆

ובשבת זו יכול כל אדם מישראל להתחיל מחדש ולהתחדש לגמרי ומה שעבר אין והעיקר מכאן ולהלאה, ובפרשת החודש בא ניצוץ אור חדש שיוכל להיות כברי' חדשה ממש.

(שפתי צדיק)

◆◆◆

ועיקר עבודה לשמים היא ע"י עסק התורה וע"י התורה הקדושה יכול האדם לבוא לכל המדריגות.

(נועם אלימלך)

◆◆◆

ובפרט שבשבת זו יורד שפע קודש מלמעלה על הלומד תורה, ומסופר מהיהודי הקדוש שאמר שבשבת זו יש בו התחדשות בשפע בדברי תורה.

(פרי צדיק)

◆◆◆

וידוע מאמר הרה"ק מלובלין זי"ע על אמרם ז"ל (ביצה ט"ז) וביום השביעי וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש, ולכאורה היה יותר מתאים לומר זאת במוצאי שבת ולא בליל שב"ק, אלא הענין הוא שידע שיבוא מוצאי שב"ק שיאבד את הנפש היתירה של שבת, ע"כ ישמור ויחוס על הזמן היקר של שבת שלא יבזבז לבטלה.

(בית אברהם)

◆◆◆

שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא (שבת יב) היינו שמכח קדושת השבת אין שום דחק וזעקה בעולם, רק אדרבה נשפע כל מיני ברכות ורפואות וישועות, ואף אם יש לאדם איזה דחק ח"ו יש בשרש קדושת השבת הארץ פנים חדשות להמתיק את הכל שיהיה כלא היה, וזהו שבת היא מלזעוק רומז לענין הראשון שבכח קדושת השבת שלא יהיה מעיקרא שום דחק וזעקה, ורפואה קרובה לבא רומז על כח קדושת השבת בענין ההארת פנים חדשות להמתיק הכל, וזאת מרמז לנו ג"כ האר"י הקדוש זצ"ל בפיוט צווחין אף עקתין בטלין ושביתין ברם אנפין חדתין, שיש בקדושת השבת ענין פנים חדשות להמתיק את הכל ובפרט בשבת קודש זה שקורין בו פרשת החדש, בוודאי נשפע בו כח הקדושה הנ"ל, כי המאמר החדש הזה לכם נאמר לישראל בהיותם עוד במצרים, אשר שמו מורה על כל ענין מיצר ודחק, ונאמר להם החדש הזה לכם שיהיה הארת החידוש על כל הדחקים אשר הם בתוכם, כי הוא זה עצם ענין חידוש הלבנה כשהיא בתכלית ההתכסות היא מתחדשת להאיר שהוא בחינת אנפין חדתין, וכל ש"ק הוא זכר ליציאת מצרים, ובפרט שב"ק זה בוודאי יאיר לנו השי"ת התחדשות הזה בכל העינים בגאולה וישועה ורפואה קרובה לבוא.

(אמרי אמת)

ראש חודש ניסן

עתה אחרי אשר הראנו אלקים את כל זאת צריך לדעת שהעיקר הוא ביום הראשון של חודש ניסן שבו תלוי כל החודש ניסן, כי יום הראשון של ניסן הוא כנגד החודש ניסן עצמו, ויום הראשון הוא נגד כל החודש הראשון.

(אגרא דכלה)

◆◆◆

ובאמת בכל ר"ח יש לה מעלות נשגבות, ובראש חודש לרוב ההארה הנפלאה מחסדי המקום ב"ה המופיע על עמו ישראל זוכים שורש נשמתינו לעלות למעלה למעלה, והקב"ה כביכול מגביה אותנו עד שוה לראשו כביכול, ונקרא ובראשי חדשיכם תרין ראשין, כי ראש הבן והאב שווין, וע"כ תקריבו עולה לה' שתקרבו עצמיכם לעלות לה' הטוב להיות לנחת רוח לפניו ולקבל משם כל בחי' שפע ברכה וקדושה רבה.

(באר מים חיים)

◆◆◆

ומעלה יתירה יש בר"ח מכל שאר הימים שאפילו לא הכין

עצמו כלל פתאום בא יבוא עליו הארה גדולה משמים ור"ח אינו בא אלא בתחילת החודש, מורה שאין אור ר"ח לעומת המעש"ט של כל החודש, אלא להיפוך שיתרון אור של ר"ח מקודם אף לבלתי מוכנים דיין וכו', וע"כ יום המשכת הקדושה הוא יום הנכבד שממנו מתסעפת קדושה לכל ימי החודש.

(שם משמואל)

◆◆◆

ואפי' פחות שבישראל ואפילו בשפל המצב מאוד וחיתו לשאול הגיע יש בכוחו להתחיל בחדש בחילוף כח שלא הי' בו טרם התעורר.

(שם משמואל)

◆◆◆

וע"כ ראוי ונכון לאיש המשכיל לראות ולהשגיח על עצמו שיום הר"ח יהי' אצלו בתיקונו בעבודת השי"ת ואזי יהי' נכון לבו בטוח בכל החודש כולו, ואפילו אם שעה אחת ביום ר"ח בתיקונו אז יהי' בוודאי אצלו כל החודש בבחינת ר"ח.

(אהבת שלום)

◆◆◆

ובכן מה נוסיף עוד לדבר הלא כל זה היא בכל ר"ח וק"ו מה מאוד גדלה מעלת ר"ח ניסן שראשון היא לכל חדשי השנה, ונוסף עליהם החודש הזה שההארתו נותן כח להתעוררות על כל חדשי השנה.

(חידושי הרי"ם)

החודש הזה לכם ראש חדשים שכל חודש יש לו קדושה מיוחדת ויום ראשון נקרא ראש חודש שהוא ראש של כל החודש וכו' והיא כולל כל קדושת החודש, וניסן כולל כל קדושת י"ב החדשים ונקרא ר"ח שלו ראש חדשים.

(פרי צדיק)

◆◆◆

כי בראש חודש ניסן מתחדש השפע על כל השנה.

(קדושת לוי)

◆◆◆

ומר"ח צריך להשיג ולהרגיש קדושת המועד שיבוא בחודש זה והוא ר"ח לרגלים שממנו מסתעף כל קדושת הרגלים.

(פרי צדיק)

◆◆◆

ועוד מצאנו בספרי הקודש שביום זה נתגלה אור גדול ונורא מאורו של מלך המשיח ובכל שנה ושנה שמתקרב יותר לגאולה מרגישין בו אור יותר מאור זה של ישועה אמיתית של ישראל, וכלל ר"ח היא הרגשת אור של עתיד ובר"ח ניסן שהיא ראש לכל החדשים שבו יהי' עיקר התחלת וראשית התחדשות אורן לעתיד בו היא תוקף השגת אור זה בכל דור ודור, בפרט בדורות הללו עקבתא דמשיחא יוכלו להשיג הארה גדולה מאורו של משיח בר"ח ניסן.

(מחשבות חרוץ)

יפי חודש ניסן

ובראשית דברינו לפני שנתחיל לבאר גודל מעלת הימים האלו צריכים לדעת ולהבין שהדבר תלוי בידינו, וכפי ההכנה שאדם עושה מלמטה כך נשפע עליו מלמעלה, והעיקר הוא שעל כל הדברים צריך להיות ההכנה ומי שטרח בער"ש יאכל בשבת, והתורה מורה לנו דרך הישרה שיכין א"ע בתשובה שלימה על כל מעשיו הראשונים להתקדש ולהטהר כדי שיהי' כלי מוכשר ויהי' בקרבו קדוש להכניס המאכל של מצה במקום קדוש וכו' וכל המצוות הנוהגים בלילה זאת צריך הכנה על זה מר"ח וכו' והוא ג"כ תועלת לאדם ע"י שמכין את עצמו בהכנה דרבה בתשובה ומעש"ט שיהי' הגוף טהור ומוכן להכניס הקדושה בתוכו ע"י אכילת מצה.

(תפארת שלמה)

◆◆◆

וע"י הכנת הימים בהכשר הכלים והעצמות במעשה ודיבור ומחשבה ע"ז נוכל לקבל קדושת הימים ימי פסח לפי ערך כל אחד ואחד לשלימות העבודה הזאת בחודש הזה ולקדושת הסדר שהוא סדר כל השנה.

(בית אהרן)

◆◆◆

ומובן מאליו שכמה שאדם מרוחק ביותר משערי הקדושה צריך ביותר להכין עצמו וביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון מהקדושה וחכמים שפטו על רובא דעלמא אשר במחשך מעשיהם בכל משך השנה וריכם זמנם טובא להכנה הלזו ועל כן פסקו שצריכים להתחיל ל' יום מקודם ומאז יתחילו בתוספת קדושה.

(מנחם ציון)

◆◆◆

ובנוהג שבעולם כשמכניסין אורח הגון צריכין להכין א"ע במטה כסא ושולחן ומדור לפי כבודו, כמו כן אנחנו אלה פה היום בהזמנא תליא מילתא, וחל עלינו לקדש לב ורוח נכון לקבל טהרת הקודש ליום מועד.

(מנחם ציון)

◆◆◆

ואל יאמר אדם בלבו דכיון שימים אלו מסוגלים להתקדש ולהטהר מכל סיג ופגם ומובא בספרים הקדושים שהאור נשפע מלמעלה בדרך דילוג וקפיצה, ובפסח בא הקדושה לאדם בפעם אחת כלשון פסח.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

וצריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר, למשל שהחמה אע"פ שהיא זורחת ביותר צריכין החלונות להיות פתוחים שאם יהיו סתומים לא תוכל החמה לזרוח להבית.

(עבודת ישראל)

המגיד הק' מקאזניץ היה רגיל לספר ג' סיפורים אלו בכל שבת מברכין חודש ניסן באומרו שסיפורים אלו מסוגל להשפיע לבני ישראל צרכי פסח בהרחבה

א)

יהודי אחד עשה לפני חג הפסח חבית יין שרף, ונסע עמה למכירת היין, ולצורך כך היה צריך לעבור את גבולות הערים, כשעבר את הגבול תפסו אותו שומרי הגבול ולקחו ממנו החבית, כי היה אסור מחוקי המדינה לסחור עם י"ש ללא רשות מיוחדת, היהודי בצר לו נסע תיכף להרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ובכה מאוד על מר מצבו שלקחו ממנו את החבית שהיה מקור פרנסתו, אמר לו הרר"א שילך ויאמר לשומרי הגבול, שיטעמו מהחבית ויווכחו לראות כי בתוך החבית לא נמצא רק מים בלבד ולא י"ש, וכן עשה היהודי, וכן לפלא היה כשטעמו שומרי הגבול מן החבית ראו שהיא מלאה מים והחזירו לו את החבית, היהודי שב להרר"א ושוב בכה על מצבו שהחבית נהפכה להיות מים, אמר לו הרר"א שיטעם עכשיו הוא מן החבית ויראה שהיא מלאה י"ש, וכך היה שהחבית חזרה להיות י"ש.

ב)

למלך אחד נאבדה ממנו טבעתו, והוציא צו שרוצה הוא שיחפשו את הטבעת, ומי שקיבל על עצמו את חיפוש הטבעת נתן לו המלך הרבה מעות כדי שיתאפשר לו לחפש אחר האבידה, בעיירה אחת שבממלכת המלך הזה היה גר איש יהודי עני ואביון, שלא היה בידו מאומה להכין את צרכי הפסח הקרב ובא, אמרה לו אשתו, הנה אתה רואה שהמלך נותן מעות למי שרוצה לחפש את טבעתו, לך איפוא גם אתה ותאמר שאתה ג"כ רוצה לחפש את טבעתו היקרה של המלך, ובממון שיביא לך המלך יהא לנו במה להכין את צרכי החג, נראתה בעיניו עצת אשתו והלך אל המלך והציע את עצמו לחיפוש האבידה, ואכן קיבל את הממון, נסע מיד לעיירתו והכין את כל צרכי החג, לה"סדר", אחד מיועציו של המלך היה כומר שונא ישראל וכראותו את היהודי מהין לקחת ממונו של המלך עבור חיפוש האבידה לא היה יכול לסבול זאת, איך רימה היהודי את המלך והוציא ממנו ממון, הלך הכומר בליל חג הפסח מתחת חלון ביתו של היהודי וראה איך שאוכל ושותה ואינו עוסק כלל בחיפוש הטבעת, מיהר אל המלך ואמר לו: יבוא המלך עמי וארא לו מה עשה היהודי עם המעות, הלך המלך עמו, וראו את היהודי יושב כמלך בגדוד, כשעמד המלך מתחת חלון ביתו אמרו אז אצלו את החרוז של "דיינו" ושמו של הכומר ג"כ היה "דיינו", ואמר המלך הנה עכשיו עושה היהודי חקירה מי גנב טבעת המלך, וכולם אומרים "דיינו", הבין המלך שהכומר הוא הגנב הנוכל, וצוה המלך לאסור את הכומר ולהכותו עד שיודה ואכן נודע הדבר שהוא שלח ידו בטבעת המלך.

ג)

יהודי אחד עבד אצל פריץ, פעם התפאר הפריץ לפניו שאלולא היה נותן לו פרנסה היה גווע מרעב ח"ו, היהודי ענה לפריץ: הלא יש אלוקים בשמים הזן ומפרנס לכל, ואתה הנך רק השליח, כששמע הפריץ את דיבוריו של היהודי חרה לו מאוד ונטל ממנו את פרנסתו, היה זה לפני חג הפסח והיהודי העני לא היה בידו איך להכין צרכי החג, לאותו פריץ היה קוף שהיה חביב עליו מאוד, פעם נכנס הפריץ לנקות את אוצר מטבעות הזהב שלו, וכשראה הקוף איך מנקה הפריץ את המטבעות עם הרוק שבפיו, עשה גם הוא כמעשהו, אלא שהקוף בלע את המטבעות, עד שהתמלא כריסו במטבעות זהב ונפל פגר מת, הפריץ שלא ידע על סיבת המוות החליט לזרוק את הנבילה לבית היהודי, כשראה היהודי את הנבילה בביתו הבחין שנבקע בטנה ומטבעות זהב נוצצים מתוכה, נטלם והוציאם להוצאות החג, בליל פסח שלח הפריץ לקרוא להיהודי ובירר אצלו מנין לו כל זה, סיפר לו היהודי את כל המעשה, או אז הודה הפריץ כי ה' הוא הזן לכל.

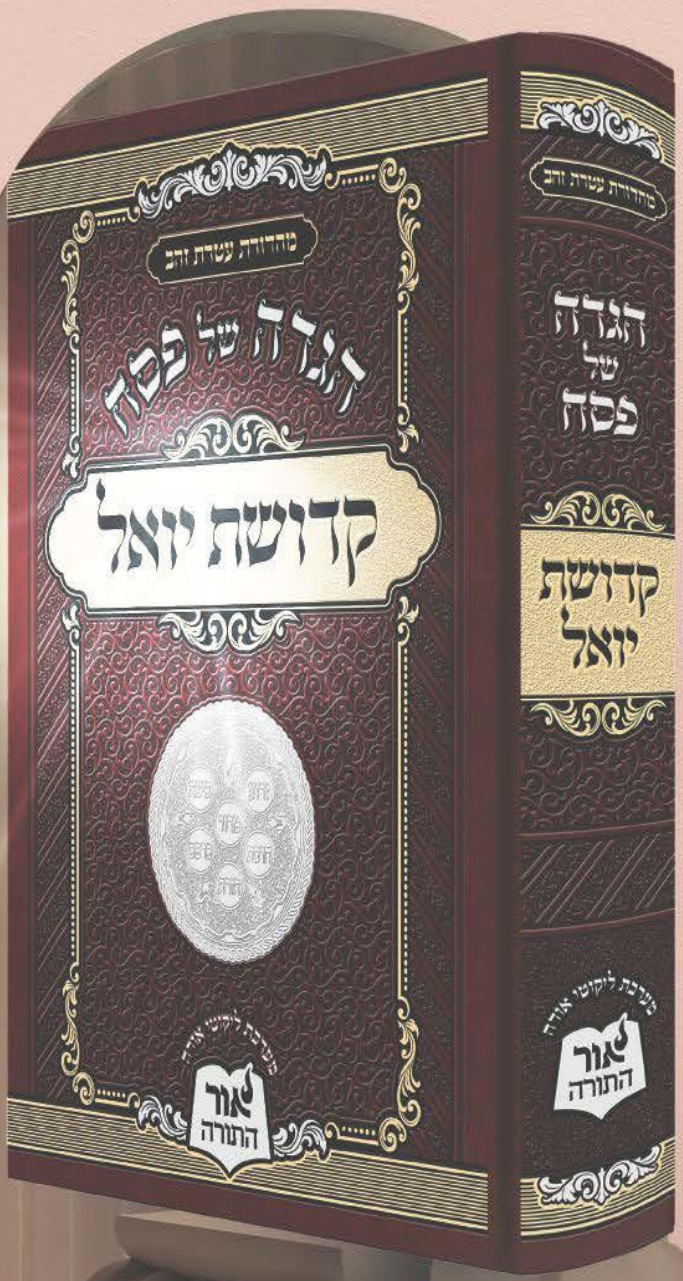
בס"ד

הופיע!

הספר החנפלא

הגדה של פסח
קדושת יואל

מדברי תורתו של
רביה"ק
מסאטמר זצוק"ל

אוצר נפלא

- הלכות ומנהגים
- פירוש המשולב
- תורות קדושת יואל
- פנינים יקרים
- ניצוצי אור
- קונטרס עשר מכות

גם יש להשיג
כל סדרת ספרי
קדושת יואל על התורה
חמשה כרכים מפוארים

צו באקומען אין אנטיק לעדער

מערכת ליקוטי אורה
845.662.7267

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה בניחום אבלים
אצל כ"ק אדמו"ר מסקווירא שליט"א

ע"פ הרבנית הצ' מסקווירא ע"ה

מוצש"ק פרשת תצוה תשפ"ד לפ"ק

רבינו: ס'איז געווארן שפעט, ווייל כ'בין געווען אויף שבת אין שטאט [וומסב"ג], ביים אויפרוף.[1]

האדמו"ר מסקווירא: דער חודש [אדר] איז דאך נתהפך געווארן מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב, וועט מען קענען מקיים זיין דעם 'מאבל ליום טוב'.

רבינו: דא איז דאך שוין קודם געווען יו"ט, די חתונה איז דאך געווען דא פריער, מ'האט מקדים געווען די חתונה.[2]

האדמו"ר מסקווירא: יעצט איז דאך מוצאי שבת, מ'זאגט נאך אז דעם טשעחויבער רב'ס טאטע רבי משה,[3] ער איז געווען א גרויסער גביר, ער האט געהאט עפעס א משפט, איז ער געגאנגען זיך מזכיר זיין ביים שינאווער רב (הגה"ק בעל דברי יחזקאל ז"ל), ער האט מורא געהאט עפעס צו פארן, ער האט געטראכט צו אנטלויפן, אבער ער האט מזכיר געווען ביים שינאווער רב, האט אים דער שינאווער רב געזאגט, אויב ער וועט זיך עפעס מקבל זיין אויף זיך, דעמאלטס וועט ער ניצול ווערן. ער האט געמיינט אז אפשר דארף ער פאסטן וויפיל תעניתים, אבער דער שינאווער רב האט אים געזאגט אז ער זאל זיך מקבל זיין מצות מלוה מלכה... ער האט זיך דאם מקבל געווען אויף זיך, און ער איז טאקע ניצול געווארן.[4]

---

1 שמחת האויפרוף של הבה"ח הרב יואל שליט"א בן הגה"צ אבד"ק סיגוט שליט"א שהתקיימה בבית מדרשינו הגדול בוומסב"ג.

2 שמחת נישואי נכדתו הבכירה הכלה שתחי' דור רביעי של האדמו"ר מסקווירא שליט"א שהתקיימה בשבוע שלפניו.

3 ה"ה הגה"צ רבי יעקב שמשון הלוי קאנער ז"ל שהיה בנו של החסיד ר' משה ז"ל תלמיד חכם מיוחס וסוחר בעיר סאניק שבגאליציע, מצאצאי הרה"ק בעל התורת חיים מקאסוב, וחתנו של הרה"צ ר' פנחס יוסף שפירא-דאכנער ז"ל שהיה חתן התורת חיים, וכפי שרשום על מצבתו היה גם מצאצאי הבעשטה"ק ומהרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל, ר' יעקב שמשון קאנער נשא לאשה את בתו של הרה"ק ר' משה משינאווא ז"ל (בנו ומ"מ של אביו הדברי יחזקאל ז"ל), לאחר נשואיו התישב בעיר טשעחויב שבגאליציע, ושימש שם רב ואדמו"ר, בשנת תרע"ד כשפרצה המלחמה הראשונה נמלט לטראנסילוואניא [זיבנבערגן] וקבע מושבו בעיר קלויזענבורג, היה לו בית מדרש בביתו, והיה ידוע כאדמו"ר מטשעחויב, נפטר בקלויזענבורג ביום ז' סיון שנת תש"ב לפ"ק.

4 עיין בס' מתן שבת (עדעלין תרצ"ו): ...שמעתי מאיש מהימן ששמע מפי ההצה"ק רבי אברהם שלום ז"ל אבדק"ק סטראפקוב יצ"ו שליט"א שהוא שמע בעצמו מפי קדשו של אביו הגאון הקדוש מהרי"ש זללה"ה משינאווא, שאיש אחד מהחברותא דיליה נאבד בדרך, וגזלן אחד תפסו ורצה להרוג אותו ע"י כלב גדול ונורא, ולאחר שקיים סעודת מלוה מלכה נתן ממאכלו להכלב, וקפץ הכלב על הגזלן ושיסע אותו, ואח"כ הכניס עצמו הכלב תחת רגליו של האיש הזה, והוליכו למערה אחת שהיו שם אבנים טובות ומרגליות, ולאחר שלקח מהם הרבה הוליכו אותו הכלב על דרך המישור, והכלב מת שמה, עיי"ש.

וע"ע בספה"ק דברי יחזקאל (עמ' ע"ח) נשאל רביה"ק משינאווא ז"ל בסעודת מלוה מלכה, למה אומרים אז אתקינו סעודתא ג' פעמים, ובסעודת שבת אומרים בכל סעודה אתקינו סעודתא רק פעם א'. והשיב דכיון דסעודת מלוה מלכה היא מדברי סופרים, ודברי סופרים צריכין חיזוק יותר משל תורה, לכן אומרים ג' פעמים אתקינו סעודתא כדי לחזק הדבר, וראיה לדבר ממשנה גבי עומר (מנחות סה.) כיצד הן עושין וכו' אקצור והם אומרים לו קצור, אקצור והם אומרין לו קצור, שלשה פעמים על כל דבר ודבר, והן אומרים לו הין הין הין, כל כך למה לי, מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יום טוב. הרי חזינן דבג' פעמים נתחזק הדבר.

ועיי' עוד בס' י"ג אורות (ה"א) שמביא סיפור נפלא מהרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל ששמע מהרה"ק מציעשנוב ז"ל שסיפר לו מה שהיה

ס׳איז דאך יעצט מוצאי שבת...

רבינו: ער האט געהייסן רבי משה קאנער – רבי יעקב שמשון׳ס פאטער – דאס איז פון די שוויגער׳ס משפחה,[5] איר מאמע איז געווען א טאכטער פון רבי יעקב שמשון קאנער, ער האט געוואוינט אין קלויזענבורג. דער רבי יעקב שמשון איז געווען אן איידעם ביי רבי משה׳לע שינאווער קומט אוים אז דער ר׳ משה האט זיך משדך געווען מיט רבי משה׳לע שינאווער, ביידע האבן זיי געהייסן ׳משה׳.

האדמו״ר מספקוירא: דער שווער (האדמו״ר הישועות משה מווייזניץ ז״ל) מיטן טאטן (רביה״ק בעל ברך משה ז״ל) איז דאך אויך אזוי...

רבינו: יא, איך האב שוין אריין געטראכט אין דעם, דער דברי חיים זאגט אז במקומו איז מען נישט מקפיד נאר אויף ׳כלה וחמותה׳.[6]

א׳ מבניו: מ׳שרייבט נישט אינעם תנאים ׳העומד מצד עצמו׳?

רבינו: דאס איז דעם ייטב לב׳ס א עצה, אז מ׳שרייבט העומד מצד עצמו.[7]

האדמו״ר מספקוירא: אויף א ווערטל, מ׳פלעגט דאך שרייבן אמאל בריוו׳ן – ס׳איז נישט געווען אמאל אזוי קיין טעלעפאנען – האב איך געשריבן בריוון פאר׳ן שווער ז״ל, האב איך געפלעגט צו שרייבן ׳משה׳ אזוי ווי מ׳רעדט (שעפ״י רוב הי׳ נקרא רק בשם זה), אבער ביי אונז האט מען דאך יא מקפיד געווען, איז פון דעמאלטס (שהשתדך עם רבינו הברך משה ז״ל) פלעגן איך מקפיד זיין צו שרייבן ׳משה יהושע׳.

רבינו: אז ס׳איז דא צוויי נעמען איז מען אוודאי נישט מקפיד.

האדמו״ר מספקוירא: יא, ביי צוויי נעמען איז מען ביי אונז אויך נישט מקפיד. אפילו ביי כלה וחמותה אויך נישט.

רבינו: עם קען אמאל אויסקומען ׳משולשין׳ אזוי דריי מאל.[8]

לו עם אביו הק׳ הדברי יחזקאל משינאווא ז״ל בענין מעלת המלוה דמלכה, עיי״ש באריכות.

5 כי הרבנית מווייזניץ ע״ה, חמותו של כ״ק מרן שליט״א ושל האדמו״ר מספקווירא שליט״א, היתה בתו של הגה״צ רבי חיים מנחם פאנעט הי״ד נולד בשנת תרנ״ד בעיר דעעש בה שימש אביו הרה״ק רבי משה ז״ל ברבנות, ונתייתם מאביו בגיל תשע ונתגדל בבית אחיו הגדול הרה״ק בעל הכנסת יחזקאל ז״ל, והיה תלמידו של בעל הערוגת הבושם ז״ל בחוסט ושל אחיו בעל קרן לדוד ז״ל באויבער-ווישווע, נשא לאשה את בתו של הרה״צ ר׳ יעקב שמשון קאנער האדמו״ר מטשעחויב, וכל ימיו ישב רבי חיים מנחם על התורה ועל העבודה בעיר דעעש, וחסידי בית אביו החזיקו בו ודאגו לפרנסתו, ונעקד״ה ביום י״ח סיון תש״ד.

6 וז״ל מרן הדברי חיים ז״ל (בשו״ת אבה״ע סי׳ ה): שאין לנו שום ידיעה בדברים אלו, והוא מהדברים הנסתרים ואין מבוא לשכלנו להשיגם, ועלינו לקבל דבריו באהבה אף אם הם נראים כסתירה לדברי התלמוד, אמנם מסיים, שהדבר ספק אם לזרעו התכוון או לכל אחד, ולזה נאמר בכה״ג אם הלכה רופפת בידך צא וראה האיך העולם נוהג, והנה במדינתינו אין מדקדקים רק באשה ששמה כשם חמותה, ודבר זה מבואר להחמיר גם בספר משנת חסידים, ובשארי הדברים אין מדקדקים במדינתינו, עכ״ל.

ועי׳ גם בשו״ת דברי יואל (אבעה״ע סי׳ ק״ד קט״ו וקט״ז אות ב׳) בענין להוסיף שם או למנוע מלקרות בשם הדומה, וגם בענין לשאול מג׳ רבנים גדולים ויראי ה׳.

7 וז״ל הייטב לב בשו״ת אבני צדק (אבהע״ז סי׳ י׳): וכל שיש איזה שינוי ממה שנאמר בהצוואה הולכין להקל, ועפ״ז אמרתי, דז״ל ספר חסידים, ב׳ בני אדם ששמותיהן שוין לא יזדווגו יחד בילדיהן, היינו בילדים קטנים שאביהם של הילדים הם מתחתנים זע״ז, אבל במדינה זו שהחתן והכלה גדולים ובעלי דעה, והם לבדם יכולים להתחתן זע״ז, לא איכפת לן בזה ששמות אביהן שוין, וכו׳ ועפ״י אופן הנ״ל צריך לכתוב בהתנאים ׳ה״ה החתן וכו׳ העומד מצד עצמו והכלה העומדת מצד עצמה׳, ואם יסכים אתי כבודו ועוד רב אחד רשאי לסמוך להקל, עיי״ש. וכן כתב בסי׳ ו׳ לגבי ששמות המחותנים שוין, - וע״ע בזה בשו״ת דברי יואל (אהע״ז סי׳ קט״ז אות א׳).

8 עפ״י צוואת ריה״ח לא ישא אשה ששמה כשם אמו וכו׳, כ״כ בצוואת אות כ״ד וספר חסידים אות תע״ד, וכן הוא עפ״י האריז״ל כמובא בס׳ אור צדיקים להמקובל מהר״ם מפאפרש מגורי האריז״ל (סי׳ ט״ז אות ד) לא ישא אשה ששוה כשם אמו עכ״ל, והובא להלכה בחוקי חיים (חתן המג״א) אות ת׳ סקע״ד.

וכ״כ החיד״א בספרו יוסף אומץ (סי׳ ל״ז אות ג׳) דצוואת רבינו יהודה החסיד ז״ל דחתן וחמיו לא יהיו בשם אחד, וכן כלה וחמותה לא יהיו בשם אחד, הגם שרבים לא חשו, אני הצעיר ראיתי מעשים שלא הצליחו בזיווגם יעו״ש.

וכ״ה בספר משנת חסידים סדר מועד מסכת חתונה ומילה (דף פ״ד ע״ב) וז״ל: ולא ישא בת עם הארץ כר ולא יסכן עצמו באלמנה אם לא תהיה יבמה וכר יזהר שלא יהיה שמה כשם אמו כי אינו טוב לו אלא ישא אשה הראויה לו עכ״ל.

אולם י״א שהחשש בזה הוא רק באופן שהם משולשין, כגון שלקח אשה ששמה רבקה או שם אחר, ובנו נשא גם כן אשה ששמה רבקה, ואף נכדו נשא אשה בשם רבקה, השלישית לא תצליח, אבל כשאינם משולשין מותר, כ״כ החכמת אדם כלל קכ״ד סי״ג, וכן בשו״ת אבני צדק או״ח סי׳ כ״ה, כתב שכן הורה זקינו מרן בעל ישמח משה הרבה פעמים בסוף ימיו.

האדמו"ר מסקווירא: דאם האט מען יא שטארק מקפיד געווען, אבער נישט ביי קיין צוויי נעמען. דאם לשון אין צוואת רבי יהודה החסיד איז 'שמותיהן שוות'.

וכ"כ שו"ת ח"ס (אה"ע סי' קט"ז) וז"ל: ובאמת לא מצאתי חשש זה בספר חסידים כלל, כ"א בסי' תע"ז ושם נאמר דלא ישאו האב, והבן ובן הבן שלשה נשים ששמות שלשתן שוות, ותו לא נמצא דבר, וזהו חיבורו של ר"י החסיד, ש"מ דליכא קפידא במידי אחריתא, ויהי' זיווגם עולה יפה.

ועי' גם בשו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' ק"ע) שמה שכתב רבי יהודה החסיד שבמשולשין לא יצליחו, היינו רק השלישית עצמה לא תצליח, כיון ששמה כבר משולש, וכן אשה ובתה ובת בתה שמותו בעליהן ולקחו בעלים אחרים, אז דוקא במשולש השלישי לא יצליח ע"ש.

וכ"כ שו"ת משנת אליעזר (ח"ב סי' כ"ט), וז"ל הנה בס' חכמת אדם כלל קכ"ג אות י"ג כתב: ודע דמה שכ' בצוואת ד"י חסיד סי' כ"ו שלא ישא אשה ששמה כשם אמו, או שמו כשם חמיו הוא דוקא כשהם משולשים, וכ"כ בספר חסידים סי' תע"ז והעולם טועים בזה עכ"ל, וכן הביא מדבריו בפת"ש יו"ד סי' קט"ז אות ל', ואולם דברי החכמת אדם אלו לאו דסמכא נינהו דבאמת מ"ש בספר חסידים בפנים שזה דוקא במשולשים היינו כשאין אמו של הבן שמה רבקה, ומיירי כשאביו נשא אשה אחרת אחרי מות אמו של בנו החתן, ובכה"ג יש ליזהר במשולשים שהאב ובנו ובן בנו נשאו נשים בשלשה שמות שוים, וכן באשה והבת ובת הבת לא יצליחו בג' שמות שוים, ולא מיירי כלל בענין חתן וחמיו או כלה וחמותה, וכ"כ בפסקי צ"צ סי' קט"ז.

וראה בשו"ת מהר"ם בריסק (ח"א סי' קכ"ט) שהעיר על הדרכי תשובה סי' קט"ז סקנ"ג, שהביא בשם ס' שבעים תמרים שהתפלא על החת"ס בזה שהרי בצואת הר"י החסיד ז"ל אות כ"ו לא נאמר דוקא במשולשים, אמנם לענ"ד המעיין בלשון החת"ס יראה שדקדק לכתוב, כשהעתיק דברי הספר חסידים לא נמצא דבר ממשולשים סיים "וזהו חיבורו של ר"י החסיד", והנה למעשה תיבות הללו אין שום פירוש, אלא ודאי כוונתו לשלול מה שכ' בצוואה להקפיד אף כשאינו משולשים, ע"כ כתב דרק החיבור הוא מהר"י החסיד ז"ל אבל לא הצוואה, כי בטח ידע הח"ס כי הצוואה היא רק ליקוט על שמו אבל איננו לשונו ממש וז"כ. אבל לעומת זה החיד"א ז"ל מן המחמירים גם באינם משולשים, ולכן מן הראוי להוסיף להכלה שם על שמה כי כן הורה הלכה למעשה הגאון מליובאוויטש ז"ל הובא בדרה"ש וכן ידענא שהגאוה"ק משינאווי ז"ל הורה כן לגדול אחד מגדולי אונגארן ז"ל והזיווג הצליח וילדו בנים ובנות והמה עכשיו בימי הזקנה, והיות כי בעוה"ר פסתה המסורת לקרא בשמות הלועזות לא בשם שקראו בעת קריאת השם, וזה סניף גדול להתיר לענ"ד בנידון דידן, והלום מצאתי בשו"ת אבני צדק אה"ע סי' כ"ב שפסק כן ועי"ש בסי' י' וסי' י"א שקבלה בידו שאם יסכימו שלשה רבנים להתיר אין להקפיד, א"כ הנני בזה ליתן הסכמתי ותצרף עוד שני רבנים עכ"ד.

וראוי לציין שבשו"ת אבני צדק (או"ח סי' כ"ה) כתב שזקינו הגה"ק מרן הישמח משה ז"ל הורה כן למעשה כמה פעמים בסוף ימיו, וכנראה בין בשווי השמות של חתן וחותנו ובין בשווי השמות של כלה וחמותה, ולא אסר רק במשולשין עיי"ש באריכות.

רבינו: דאם איז א תשובה אין השיב משה (בשו"ת השיב משה אבהע"ז סימן ד', סימן י"א, וסימן י"ב, וסימן ע"ר) **אפילו** ביי כלה וחמותה אויב די נעמען זענען נישט די זעלבע ממש, נאר איינע פון זיי האט צוויי נעמען, דעמאלטם איז מען מקיל, אזוי איז דא א תשובה אין השיב משה, און אין אבני צדק (אבהע"ז סי' י"א) אויך.[9]

דער טאטע ז"ל האט געהאט א בריוו פונעם קדושת יו"ט, געשריבן אהער קיין אמעריקא וועגן א צוואת רבי יהודה החסיד, און ער שרייבט אויך אז אויב מ'האט נאך א נאמען איז נישטא קיין קפידא.[10]

האדמו"ר מסקווירא: יא, ס'איז נישט דער זעלבער נאמען, ס'איז צוויי נעמען, 'שמותיהן שוות', כ'וויל נישט זאגן חלילה א אנדערע זאך, אבער ביי א כתובה וואלט עם געווען א פסול'ע כתובה אויב מ'האט געשריבן נאר איין נאמען פאר איינעם וואם האט צוויי נעמען, כ'וויל נישט חלילה זאגן א אנדערע זאך וואם איז הארבער ווי א כתובה, דארט וואלט אוודאי געווען פסול אז מ'שרייבט נישט ביידע נעמען.

בנו הרה"צ ר' אהרן מענדל שליט"א: אפילו ווען ס'איז אויסגעדרייט איין נאמען פארן צווייטן.

רבינו: יא, אויך נישט, ס'איז נישט שוה.

איינער הייסט 'יעקב משה', און דער צווייטער הייסט 'משה יעקב'.

---

9 דהרי אם לאחד או לשניהם יש שני שמות, ואינם שווים כי אם בשם אחד, כבר כתבו הרבה אחרונים להקל, ה"ה מילי דחסידותא, טוט"ד (מהדו"ת ל' סי' רס"ג), **צמח צדק** (אה"ע סי' קמ"ג) **בשם הגה"ק בעל התניא**, ועי' בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ג סי' י"ג) שכן עשה מעשה בעצמו הגה"ק בעל עטרת צבי ז"ל. וכן הי' מרגלא בפומי' של רבינו בעל ברך משה ז"ל בשם מרן דודו רביה"ק ז"ל לומר שאם יש לא' עוד שם א"כ אין שם שניהם שוה, אבל צוה לשאול תמיד מג' רבנים.

וכידוע עשה כן גם מרן הגה"ק העצי חיים ז"ל כשגמר את השידוך עם חתנו כ"ק הגה"צ ר' חיים יצחק אייזיק הלברשטאם ז"ל מסלאטפינא.

10 וז"ל המכתב, נדפס בלקוטי תוספות יום טוב בסוף ספר קדושת יו"ט הנדפס מחדש: ב"ה, יום ג' שמיני תר"נ לפ"ק, סיגוט יע"א, כבוד הרבני המופלג וכו' מו"ה אלי' דוד נ"י. מכתבו הגיעני על נכון, והנני להשיבו על דבר השידוך, כי בשני שמות ואחד מהן שוין, אין שום קפידא בדבר, כמבואר בשו"ת אבני צדק (אה"ע סי' יא) ובשו"ת השיב משה (סי' סט), על כן אם השידוך הוא כפי רצונו ואם מה' יצא הדבר אזי יוכל לבא בקשר שידוכין בשעה טובה ומוצלחת, ומלא כף נחת וכו'... והנני דו"ש באהבה ומעתיר בעדו שהשי"ת ירים קרנו ומזלו למעלה למעלה שיוכל לבא לבית לשלום מתוך נחת והרחבה. הק' חנני' יום טוב ליפא ט"ב בהר' זצללה"ה.

האדמו"ר מסקווירא: וועגן דעם בין איך מסופק געווען, אבער פונעם מאחנובקער רבי'ן ז"ל פון בני ברק האב איך אויך אזוי געהערט.[11]

רבינו: כ'האב געזאגט ברענגען פון שינאווער רב אז אפילו ביי כלה וחמותה, קען מען צוגעבן א נאמען, אין ויילקט יוסף (שנה יח קונטרס ה–ו) איז ער מעתיק א מכתב פונעם שינאווער רב וואס ער שרייבט בכלה וחמותה 'זולת בהוספת שם לאחד משתיהן'.[12]

האדמו"ר מסקווירא: אנדערע געבן זיך אן עצה מ'גענט צי א נאמען.

אבער ביי אונז האט מען נישט געזאגט מ'זאל צוגעגעבן א נאמען.

אינטערסאנט, ביי א חולה האט מען יא צוגעגעבן נעמען.

רבינו: צוגעבן א נאמען אדער משנה זיין א נאמען, דאס איז א הויבע זאך.

האדמו"ר מסקווירא: דער באר מים חיים (פרשת בראשית) רעדט פון דעם, אז דאס וואס מ'זאגט 'לא יקרא עוד שמך', אפילו נאר דאס, זאגט ער אז דאס קען נאר א בעל רוח הקודש, ווייל ווען ער זאגט לא יקרא עוד שמך, רייסט ער אים אפ די חיות פון זיין פריער'דיגע נאמען, און די נייע נאמען האט ער נאכנישט מכוון געווען, קומט אויס אז ער איז מקלקל, אזוי ברענגט דער באר מים חיים.[13]

רבינו: יא, ער ברענגט עס דארט אויפן פסוק 'נפש חיה הוא שמו' (בראשית ב, יט)

ביים שינאווער רב איז געווען א מעשה, ווען עס איז געבוירן געווארן א אינגל ביי משפחת ווערצבערגער, זיי זענען געווען שטארקע שינאווע חסידים, האט מען געשיקט א טעלעגראם אנצופרעגן דעם שינאווער רב וואס פאר א נאמען מ'זאל געבן, איז מען אריינגעגאנגען פרעגן דעם שינאווער רב א נאמען, האט ער געזאגט אז ס'איז נאך צייט צו ענטפערן. דעם אנדערן טאג איז מען

---

11 ה"ה כ"ק האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל טווערסקי ז"ל ממאכנובקא בעיה"ת בני ברק יצ"ו, בנו של האדמו"ר רבי יוסף מאיר ז"ל מאכנובקא, נכד הרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא ז"ל.

ועי' בשו"ת חיי הלוי (חלק יב עמוד רמ"ט) שמביא בזה"ל: באופן שיש להם שתי שמות שווים, רק שבאחד השם הראשון מוקדם, ובהשני שם האחר המוקדם, כגון יעקב דוד עם דוד יעקב, אים קפידה להשתדך זה עם זה, וכן אמר האדמו"ר ממכנובקא זצ"ל דשרה חי' אינו חי' שרה. וכ"כ בשו"ת דעת סופר (אבהע"ז סי' א). וכן ראיתי בשם החזון איש ז"ל שאמר ששני שמות האדם הם באמת שם אחד ארוך, עי"ש.

12 וז"ל התשובה ממרן הדברי יחזקאל: אבל בשאלה שבאה עתה לפנינו כתב כ"ת שתי שמות שוין, ובאתי לפסוק היתר, זולת בהוספת שם לא' משתיהן, ואודות שקשה לו כי בגוף הספר חסידים בסימן תרע"ז איתא משולשים, אבל אחרי העיון קצת לא קשה וכו', ע"כ אי אפשר לסתור מזה לשון הצוואה שכתב סתם לא ישא אשה ששמה כשם אמו וכן העולם מקפידין, לאחת לא אוכל להגיד נגד צוואת רבי יהודה החסיד, אם לא בהוספת שם לא' משתיהן, עיי"ש.

להלן העתק מספה"ק דברי יחזקאל הנ"ל:

דברי שאלות ותשובות יחזקאל קצה

סימן כה

ב"ה יום ה' שמות תרמ"ג לפ"ק.

שלום וישע רב לכבוד אהובי ידידי הרה"ג החריף ובקי וכו' כש"ת מו"ה אליעזר נ"י אבדק"ק האנשטוויטץ יצ"ו

מכתבו היקר הגיע לנכון והנני להשיבו כי דברי השו"ת שהעתיק מקונטרס שלו שלא היו שוים לגמרי השני שמות רק א' הי' שמה רבקה וא' ריבא או ריבטשא בודאי יש לצדד להתיר, אבל בהשאלה שבאה עתה לפנינו כתב כ"ת סתם שני שמות שוין יראתי לפסוק היתר, זולת בהוספת שם לא' משתיהן, ואודות שקשה לו כי בגוף הספר־חסידים בסימן תע"ז איתא משולשים, אבל אחרי עיון קצת לא קשה כי מה שכתב במשולשים לא איירי שהבן הוא מאשתו ואת ששמה רבקה רק הוא מאשה אחרת וע"כ הוא רק במשולשים אבל כלה וחמותה הרבה מונעין אפילו אינם משולשין, וקצת ראיה דאותו סימן לא איירי בהכי דכתב שם אב ובן הנשואים שתי אחיות ובוודאי דהבן אינו מאחות שנשא האב דהו"ל דודתו ערוה דאורייתא, ע"כ י"ל דכל הסימן איירי בהאי גוונא ע"כ אי אפשר לסתור מזה לשון הצוואה שכתב סתם לא ישא אשה ששמה כשם אמו וכן העולם מקפידין לזאת לא אוכל להגיד נגד צוואת רבי יהודה החסיד שם לא' משתיהן, עיי"ש.

ובספר אילה שלוחה [מאד] נעתק מכתב מאת הגאון הגדול רבי נפתלי הכהן שווארץ זצ"ל אבד"ק מאד משנת תרנ"ה, שכתב אל הגה"ק משינאווא ובו הוא כותב: 'וקודם המו"מ (של התנאים) ניתן שם חדש נוספת לבתו הבתולה תחי' כאשר יען אותו הדרג"ק וכו' כי בכגון דא ליכא שום קפידא, ועשינו קשר תנאים.

13 וז"ל שם: ...ועיקר קריאת שמות של אדם היה הכל לנפש חיה כלומר לערך הנפש שבו ששם זה הוא חיותו. ועל כן שמעתי מפי אדומו"ר נזר ישראל וקדושו אור עולם המפורסים מוה' יחיאל מיכל זצוקללה"ה. שאמר לי בפירוש שחלילה לשנות שם אדם החולה אם לא אדם שכל מעשיו כמעט ברוח הקודש. כי שם הנקרא לאדם בעת הוולדו ודאי רובו ככולו מזדמן מאת הקב"ה באשר הוא שמו למעלה והוא חיותו של אדם כל ימיו כאשר הוא חי על פני האדמה. והנה החולה ודאי צריך לחיזוק ביותר ולפעמים אין לו חיזוק אחר כי אם זה החיזוק של השם ואם עוקרין אותו כדרך שאומרין ומעתה לא יעקב יקרא עוד שמך וכו' והשם השני אפשר כי לא מחיותו הוא ונשאר בלא מחזיק החיות שלו. ונחזור לענין על כן סיים הוא שמו כלומר הוא שמו למעלה באמת כן וכידוע מדברי האר"י ז"ל. ועי' מ"ש בזה בדברי יואל (שמות ל"ב) ובברך משה (שמות ד).

נאכאמאל אריין געגאנגן פרעגן, און ער האט ווייטער געזאגט ס'איז נאך צייט צו ענטפערן, אזוי האט ער געשטופט איין טאג און נאך א טאג, ביז ווען עס איז געווארן 'ויהי ביום השמיני', און מ'האט געדארפט מאכן דעם ברית, איז מען אריינגעגאנגען פרעגן דעם שינאווער רב, האט ער געהייסן קומען נאכן דאווענען, אזוי האט ער ווייטער מדחה געווען.

ביז ווען דער שואל איז אריינגעקומען און געזאגט פארן שינאווער רב אז באלד איז שוין דער ברית, און מ'מוז האבן תשובה, האט דער שינאווער רב געזאגט 'א נאמען איז פארבינדן מיטן שורש נשמה, נפש חי' הוא שמו, מ'דארף זיין א בעל רוח הקודש צו קענען וויסן וועלכן נאמען צו געבן, במילא היינט פון וואו ווייסט מען וועלכן נאמען צו געבן? נאר אין הימל ווייסט מען דאך דעם שורש נשמה, און דער אויבערשטער וויל דאך מ'זאל א נאמען געבן, איז ער מזמין פארן טאטן א רוח הקודש אז ער זאל וויסן דעם שורש נשמה, האט דער שינאווער רב אויסגעפירט 'פארן טאטן איז מען מגלה, אבער פאר מיר זאגט מען נישט, ווי אזוי קען איך ווייסן?! נאר אז דו מוטשעסט אזוי שטארק, זאל ער א נאמען געבן משה'. אזוי האט דער שינאווער רב געזאגט.

איז דער שליח געגאנגען און געשיקט א טעלעגראם אז דער שינאווער רב האט געהייסן א נאמען געבן 'משה'.

בין כך ובין כך, דארט ביים ברית האט מען געווארט, עס איז געקומען דער אכטער טאג און מ'האט געזען אז עס קומט נישט קיין אנטווארט, האט מען געמאכט דעם ברית נאך איידער דער טעלעגראם איז אנגעקומען, און מ'האט א נאמען געגעבן 'משה'. נאכן ברית איז אנגעקומען פון שינאווע דער טעלעגראם אז ער האט געהייסן א נאמען געבן 'משה'.[14] האט מען געזען אז פארן שינאווער רב האט מען יא צוגעשיקט אזא רוח הקודש.

דאם איז געווען ביים ברית פון רבי משה'ל'ע ווערצבערגער ז"ל, דער אורשיווער דיין.

האדמו"ר מספקווירא: כ'מיין פון אר"י הקדוש שטייט אזוי אז מ'געבט אריין פארן טאטן א בחינה פון רוח הקודש וואספארא נאמען צו געבן.

רבינו: דער ישמח משה פלעגט אליינס א נאמען צו געבן פאר די אייניקלך, ער האט נישט געפרעגט.

האדמו"ר מספקווירא: ער האט נישט געפרעגט דעם אבי הבן?!

רבינו: ניין, ער האט נישט געפרעגט, אין צאנז איז אויך געווען אזוי, כ'האב געהערט פון טאטן ז"ל אזוי.

האדמו"ר מספקווירא: אינטערסאנט, זעהט אויס אז מ'האט געגעסן דארט קעסט איז דאס געווען נכלל....

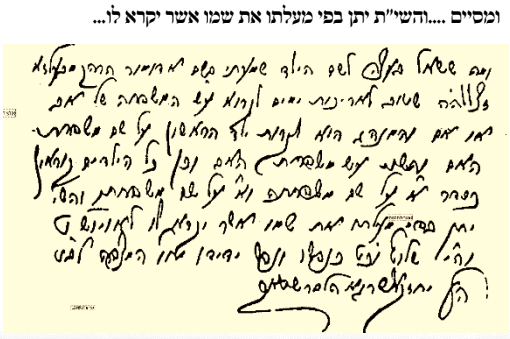
רבינו: דער שינאווער רב איז דאך געווען א איידעם בזיוו"ר ביים ארי' דבי עילאי, און דער ארי' דבי עילאי איז געווען אן איידעם ביים ישמח משה, האט דער שינאווער רב געגעסן קאסט אין אוהעל ביים עלטער שווער, ביים ישמח משה, און ס'איז אים געבוירן א קינד, און דער שינאווער רב האט געהאט חשק א נאמען צו געבן 'נפתלי' נאכ'ן ראפשיצער רב, אבער ער האט זיך נישט געטרויעט צו גיין זאגן פארן ישמח משה, האט ער מתפלל געווען אז דער זיידע דער ישמח משה זאל א נאמען געבן נאכ'ן ראפשיצער רב, און ס'איז געווען ביים ברית דער ישמח משה איז געווען סנדק, און ביי די ברכות ווען דער ישמח משה איז אנגעקומען צו 'ויקרא שמו בישראל' האט ער זיך אפגעשטעלט און ער פרעגט פונעם אבי הבן אזוי 'נו...?', האט ער געזאגט 'נפתלי' האט דער ישמח משה געזאגט 'אזוי האב איך טאקע געוואלט געבן.[15]

דער רבי נפתלי איז געווען אן איידעם אין טשערקאס.

האדמו"ר מספקווירא: נפתלי אילה שלוחה. ער איז יונגערהייט אוועק.

---

14 רצו"פ כתי"ק של הרה"ק משינאווא שכותב בענין שם לילד הנולד, ומסיים ....והשי"ת יתן בפי מעלתו את שמו אשר יקרא לו...

15 כס' פאר וכבוד מובא שהרה"ק מצאנז ז"ל גם נסע לעיר איהעל להברית מילה אצל נכדו רבי נפתלי שהיה נכדו הראשון, והברית התקיימה באוהעל, והרה"ק מצאנז נתכבד בסנדקאות, והרה"ק משינאווא היה המוהל, והישמח משה אמר הברכות, ואמר לנכדו הרה"ק משינאווא שיתן השם נפתלי ע"ש הרה"ק מראפשיץ ז"ל, כי הישמח משה הכיר לו טובה על שקירב אותו אצל הרבי מלובלין ז"ל.

רבינו: יא, דער פאטער דער שינאוועך רב האט ארויס געגעבן פון אים דער ספר 'אילה שלוחה' (כי נסתלק בדמי ימיו בחיי אביו בהיותו בן כ"ו שנה ביום כ"א כסלו תרכ"ד לפ"ק, ולא הניח אחריו זש"ק, ולכן אביו הוציא לאור חידושיו בפלפול והלכה בשם אילה שלוחה שיהא לשמו ולזכרו).[16]

האדמו"ר מסקווירא: ר' משה'לע שינאוועך איז געפארן געבן חליצה.

רבינו: יא, דער רבי משה'לע איז געווען דער גדול האחים.

ביי די חליצה איז געווען א מעשה פלא דעמאלטס.

דער רבי משה'לע, דער צווייטער זון פונעם שינאוועך רב, ער האט געדארפט געבן חליצה, ער איז געווען זייער א גרויסער חלוש, ער האט קוים געקענט שטיין אויף די פיס. האט דער שינאוועך רב געדארפט פארן קיין טשערקאס – דאם איז אין רוסלאנד – צו די חליצה, און דער רבי משה'לע האט געדארפט האבן משמשים אויפן לאנגן וועג פון גאליציען ביז רוסלאנד, מ'האט געדארפט האבן משמשים וואס זאלן אים באדינען און האלטן ווארעם, ער איז ממש געווען הויט און ביין, און דאם האט געקאסט געלט, און דער שינאוועך רב האט נישט געהאט דאם געלט צו קענען באצאלן אזא נסיעה מיט מענטשן. איז ער ארומגעפארן נאך געלט פאר שפעזן און ער האט נישט געמאכט קיין געלט.

איז געווען אין גאליציע עפעס א גרויסער עושר, איז דער שינאוועך רב אנגעקומען צו דעם עושר, און ער האט אים געבעטן געלט פאר די שפעזן, זאגט דער עושר 'איך בעט יעדער זאל ארויס גיין פון שטוב', און האט געזאגט פארן שינאוועך רב 'שינאוועך רב איך וויל מיט אייך רעדן א זאך צווישן פיר אויגן', יעדער איז ארויסגעגאנגען, זאגט ער פארן שינאוועך רב אז ער איז אמאל געווען יונג און ער איז געווען א מחוצף פאר רבי אלימלך רודניקער – אן אייניקל פונעם רבי'ן ר' אלימלך – ער איז געווען אן איש קדוש. און רבי אלימלך רידניקער האט מיר געזאגט 'פארוואס ביזטו א מחוצף ווייל דו ביזט או עושר, דו ביסט יעצט טאקע אן עושר, און עשיר יענה עזות, דו וועסט ווערן אזא יורד אז מ'וועט דיך נישט באערדיגן מיט דיינע אייגענע תכריכים, דו וועסט נישט איבערלאזן קיין געלט צו קויפן תכריכים' אזוי האט רבי אלימלך רודניקער איהם געזאגט.[17]

האט דער עושר געזאגט פארן שינאוועך רב – אויף זיך – אז אין די גאם האט ער טאקע א נאמען אלס א גרויסער עושר, אבער ער זעהט שוין אז ער איז פערטיג, ער איז שוין באנקראט, די געשעפטן זענען פארטיג, און מ'וועט נישט לאנג נעמען ביז מ'וועט זיין דער קראך. האט ער געזאגט פארן שינאוועך רב 'אויב קענט איר מיר אראפנעמען די לטותא (קללה) פון דעם צדיק וועל איך פארקויפן די צירונג פון מיין ווייב, און איך שטעל אייך צו די גאנצע הוצאות פאר שפעזן'.

זאגט דער שינאוועך רב 'איך קען דען אראפנעמען די לטותא פון רבי אלימלך רודניקער?', דער שינאוועך רב האט זיך נישט געוואלט אונטערנעמען.[18]

זאגט אים דער עושר 'נו, אז איר קענט נישט איז נישט'....

ביינאכט האט דער שינאוועך רב זיך געזעהן מ'חלומ'ט אז ער זעהט רבי אלימלך רודניקער און ער זאגט אים 'אדעתא דהכי האב איך נישט געזאגט, אויב ער באצאלט אייך די הוצאות די שפעזן נעם איך אראפ די לטותא'.

אינדערפרי איז דער שינאוועך רב געקומען צום גביר, און ער זאגט אים אז אויב ער צאלט אויס די הוצאות נעמט מען אראפ די לטותא. דער איד האט טאקע אויסגעצאלט אלע הוצאות, און ער איז צוריק נתעשר געווארן.

דער שינאוועך רב האט אליינס פארציילט די מעשה, וועז ער איז אמאל אריינגעקומען אין ביהמ"ד און ער האט געזעהן ווי די חסידים שמועסן אזוי, האט ער געפרעגט

---

16 וזלש"ק של הרה"ק משינאווא ז"ל בהקדמה לס' אילה שלוחה: ...וקראתי שמו 'אילה שלוחה' כברכת יעקאע"ה על נפתלי אילה שלוחה, וסניף לשם זה, שבעת לידתו הייתי עם אשתי ז"ל שהיתה אמו אצל זקנה אבי אמה ה"ה הרב הגאון הצדיק מוהר"ר משה טייטלבוים הרב דק' אוהעל זצ"ל, ואחרי קראי שמו אמר זקינו ז"ל בשמחה, שטוב עשיתי בקראי שמו 'נפתלי', שתהיה נשמתו אילה שלוחה להביא את משיח צדקינו ביה"ר, עכלש"ק.

17 עיי' בס' י"ג אורות (ח"א) שכשהקפיד עליו הרה"ק מרודניק אמר לו, כתיב בתהלים (לג, ט) הוא אמר ויהי, הקב"ה אמר שיהיה עושר, הוא צוה ויעמוד, הוא יכול לצוות עליו שיעמוד ויתעכב עשירותו, ומני אז נהפך עליו הגלגל.

18 וכדי להביא סימוכין לדבר זה מן הנכון להעתיק כאן ד' הרה"ק מצאנז ז"ל (מובא בילקוט תפארת שלמה במדור מכתבי קודש) שכתב מכתב חריף לקהילת קשאנוב כשחסידי ראדאמסק חלקו על בנו הרה"ק מקשאנוב ובתו"ד כתב: ...ותזהירו את בעלי הריב שידעו שאין טוב המחלוקת ולא יבטחו כי הקדוש הרב יהי' מנוס להם, 'כי כן קבלתי, מה שתלמיד חכם אחד מעניש לא יוכל שום צדיק בעולם להסיר ממנו'... עיי"ש.

וואם מ׳רעדט. האט מען געענטפערט אז מ׳רעדט פון רבי׳ם וואם קענען זאגן זאכן, אבער ס׳איז גארנישט... ס׳מוז נישט זיין אז ס׳וועלט אזוי מקויים, האט דער שינאווער רב געפרעגט דהיינו? האט יענער געזאגט אז עם איז געווען א גרויסער עושר וואם איז געווען פקיע שמי׳, און ער האט געהאט געטשעפעט מיט רבי אלימלך רודניקער, און דער עולם איז געזען און געשמועסט אז לפלא איז דער עושר געבליבן א גביר אדיר און עם פעלט אים גארנישט.

האט דער שינאווער רב דערציילט די מעשה כדי מ׳זאל נישט מספר זיין אחרי מיטתן של תלמידי חכמים, אז מ׳מאכט אוועק די ווערטער פון א צדיק, וויל מ׳זעהט אז ער איז געבליבן אן עושר, למעשה וווייסט קיינער נישט דעם אמת וואם דארט האט זיך אפגעטון און דער שינאווער רב האט דאס יעצט מגלה געווען.

דעמאלטס איז דער שינאווער רב געפארן קיין רוסלאנד צו דעם מעמד החליצה, און רבי מאטעלע הארנאסטייפלער איז אויך געזיצן דארט ביי די חליצה, ער איז געווען א קרוב – ער איז געווען א שוואגער מיטן שינאווער רב,[19] אבער מיט דעם רבי נפתלי איז ער אויך געווען א קרוב, וויל ער איז געווען א טשערקאסער אייניקל,[20] און דער רבי נפתלי איז אויך געווען אן איידעם דארט אין טשערקאס,[21] אינמיטן די חליצה האט זיך געמאכט עפעס א שאלה, און ס׳איז געווען א בית דין וואם האט אנגעפירט מיט די חליצה, און ס׳זענען געזעצן דארט נאך תלמידי חכמים און ס׳איז געווארן א משא ומתן בהלכה, און דער רבי מאטעלע איז אויך געזיצן דארט אבער ער איז געווען שטיל, ער האט זיך נישט אנגעגרופן ביים גאנצן פלפול.

וועז מ׳האט געענדיגט די חליצה, פרעגט איהם דער שינאווער רב, ׳ס׳איז געווען דא די שאלה, האסט גארנישט געהאט וואם זיך אנצורופן אדער צו זאגן?׳. דער רבי מאטעלער איז דאך געווען א גרויסער תלמיד חכם, פרעגט ער, ׳וואספארא שאלה?׳ זאגט דער שינאווער רב, ׳דו וויסט נישט וואספארא שאלה? דו ביסט דאך דא געווען, האסט נישט מיט געהאלטן?׳ זאגט ער, ׳ב׳האב גארנישט געהערט׳. פרעגט ער ׳וואם הייסט דו האסט גארנישט געהערט?׳ זאגט רבי מאטעלע, ׳ב׳וועל דיר זאגן, דער נפטר רבי נפתלי איז דא געשטאנען בשעת די חליצה און ער האט אזוי געלאכטן אז ב׳האב נישט געקענט אראפ נעמען מיינע אויגן פון איהם, ממילא האב איך גארנישט געהערט וואם ס׳גייט פאר׳.....

האדמו״ר מסקווירא: דער נאמען פון די רביצין (הנפטרת ע״ה) שטאמט דאך פונעם ישמח משה׳ס רביצין און דעם ארי׳ דבי עילאי׳ם רביצין.

רבינו: יא, זי האט געהייסן נאך רבי משה׳לע שינאווער׳ס טאכטער, זי האט געהייסן ׳חיה חנה׳.

האדמו״ר מסקווירא: יא יא, אבער רבי משה׳לע שינאווער׳ס טאכטער האט געהייסן נאכ׳ן ישמח משה׳ס רביצין.

רבינו: דעם ישמח משה׳ס מאמע האט געהייסן ׳חנה׳, זיין רביצין האט געהייסן ׳חיה שרה׳.

האדמו״ר מסקווירא: אבער נאך די טאכטער אויך. ׳שרה׳ האט מען נישט געקענט געבן נאך דעם ישמח משה׳ס רביצין, וויל ס׳איז געווען א אנדערע באבע וואם האט געהייסן אזוי. האט מען אזוי צוזאם געשטעלט די צוויי נעמען נאך די צוויי באבע׳ס.

ס׳איז געווען דא אפאר (מאלו שבאו לניחום אבלים ע״פ הרבנית ע״ה) וואם האבן דערמאנט וואם זי האט מיטגעמאכט אלץ קינד, די סכנה ווי זי איז ניצול געווארן, דער שווער ז״ל פלעגט דאס דערמאנען, די שוואגער׳ם פלעגט דאס דערמאנען, אז ס׳איז געווען דעמאלטס א סכנה און זי איז ניצול געווארן. האב איך געטראכט אזוי, לויט די מסעות איז זי ניצול געווארן וועז מ׳איז אנגעקומען קיין ראמעניא.

כ׳האב מיך דערמאנט א זאך וואם דער טאטע ז״ל האט מיר אמאל געזאגט אז בשעת די מלחמה זענען זיי אנטלאפן,[22] נאכדעם זענען זיי צוריק געפארן קיין סקווער, ס׳איז נאכנישט אדורך די סכנה, איז געווען פארשידענע שליחות׳ן וואם איז אלץ געקומען מ׳זאל אים

---

19 כי הרה״ק ר׳ מאטעלע מהארנאסטייפל ז״ל הי׳ חתן אביו הרה״ק מרן הדברי חיים ז״ל.

20 כי אביו הרה״ק רבי משולם זושא יצחק מטאלמיטש ז״ל הי׳ חתנו של הרה״ק מטשערקאס ז״ל בעל עמק התפלה.

21 בהיותו חתן רבי נח שמעיה שניאורסאן ז״ל חתן הרה״ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס ז״ל זקינו של הרה״ק מהארנאסטייפל ז״ל.

22 דהיינו בשעת מלחמת העולם הראשונה ברחו מסקווירא לעיר קיעוו, ושם נסתלק הרה״ק רבי דוד מסקווירא ז״ל בשנת תר״פ, ואח״כ חזרו לסקווירא, ואח״כ ברחו משם לעיר קעשינוב שבמדינת אוקריינא.

ארוים שוועכצן די גרעניץ אוו אים מציל זיין, ס׳איז געווען א דיין אין סקווער, רבי זאנוויל דער דיין, א תלמיד חכם געווען, ער איז געווען שטארק נאנט מיטן טאטן ז״ל, אוו ער האט אלץ געפריוווט אפצורעדן, ער האט דאך נישט געוואלט ער זאל אווועק פארן, האט ער געמאכט אלץ שווערקייטן, ער האט אים אפגערעדט פון דא, אפגערעדט פון דארט, שפעטער איז אנגעקומען א שליח פון ראמעניא אז זיי ווילן אים מציל זיין, ער זאל קומען אהין.

האט זיך רבי זאנוויל אנגערופן, דא קען איך שוין נישט זאגן ניין, פארוואס? ווייל זיין פאטער איז געווען רבי נפתלי דיין, ס׳איז דא תשובות אין שואל ומשיב צו אים (כגון במהדו״ת סי׳ ל״ו), ער איז געווען א גדול בתורה ובחסידות,[23] האט ער געהערט פון זיין טאטן אז ס׳איז געקומען אמאל א שליח א איד צו רבי איציקל סקווערער א ביזנעס מאן פון ראמעניא, אוו ער האט אים אויסגעפרעגט וואס עס טוט זיך דארט, אוו דער איד האט געוואלט אנהייבן צו זאגן אז מ׳טשעפעט אידן דארט, אוו דער טאטע ז״ל האט פארציילט אז רבי איציקל סקווערער האט אים אנגעכאפט ׳איך בעט דיך טשעפע אים נישט׳, כאילו אז מיט יעדן ווארט וואס ער זאגט... האט ער געזאגט, אונז האבן מיר בקבלה אז פאר ביאת הגואל וועט זיין דארט א בית מנום פאר אידן, ... אסאך אידן זענען דארט ניצול געווארן ביי די מלחמה.... ער האט געזאגט ׳איך בעהט דיך טשעפע אים נישט׳... במילא דארט קען איך שוין נישט זאגן ניין...

אזוי ווי די רביצין איז דארט ניצול געווארן, אויך אין ראמעניא .... האב איך מיך דערמאנט פון די מעשה.

דער טאטע ז״ל האט כסדר געזאגט אז נאך די מלחמה האט מען געזעהן אז אין ראמעניא איז כמעט נישט געווען אזויפיל צרות, חוץ פון יאם.

רבינו: יא, אין יאם איז יא געווען.

האדמו״ר מסקווירא: אבער אזוי אין ראמעניא איז געווען מנוחה.

רבינו: ס׳איז געווען צייטן וואס אין אונגארין איז געווען בעסער, אוו מענטשן זענען אריבער געלאפן פון ראמעניא קיין אונגארין, שפעטער האט זיך עס געטוישט. ווען מ׳האט געטוישט די גרעניצן האט זיך געטוישט דער מצב.[24]

וקם רבינו ואמר: המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, מ׳זאל נישט וויסן מער פון קיין צער, נאר תמיד מיט שמחה אוו מיט אלעם גוטן.

23

ה״ה הגה״ח רבי נפתלי צבי ז״ל שהיה דיין מפורסם בעיירת סקווירא, ומחסידי הרה״ק רבי איציקל מסקווירא ז״ל, ובחצר סקווירא יש כמה וכמה עובדות ממנו.

ולדוגמא נגקוט מה שסיפר כ״ק האדמו״ר מסקווירא שליט״א, שפעם שאל אחד את הגה״ח ר׳ נפתלי דיין ז״ל שהי׳ הדומ״ץ אצל כ״ק מרן אדמו״ר מהר״י מסקווירא ז״ל מקור על מנהג אמירת הלל בברכה בעת אפיית המצות, דבר שלא מובא בפוסקים, הרהיב עוז הגאון החסיד ר׳ נפתלי דיין ושאל לכ״ק מרן אדמו״ר הרה״ק מהר״י ז״ל למקור המנהג, לראשונה לא השיבו מהר״י כלום ודיבר מעניינים אחרים.

בשעת צאתו מן הקודש שאל רבי נפתלי עוד הפעם מה יענה לשואל מקור להמנהג, נענה מרן מהר״י ואמר לו בחן שפתי קדשו: אם היית מוצא מנהג זו מובא בשערי תשובה בשם איזה אחרון מתקופת עשרים שנה לפנינו, הרי בוודאי היית מרוצה מהמקור, וכאשר אני אומר לך שקבלתיו מאבי, והוא שמע מאביו, והוא קיבלו מאליהו הנביא זכור לטוב עדיין אתה מקשה לשאול מהו המקור...

24

בערב שב״ק פרשת ראה כ״ו מנ״א מברכין אלול שנת ת״ש, נתאספו ראשי ושרי המדינות בארמון "באלבארדא" בעיר הבירה וויען, ודנו בדבר חלוקת גבולות המדינות מחדש באיירפא, ראשי המדינות איטאליע ודייטשלאנד החליטו באסיפה זו שמדינת ראמעניא תחזיר את טראנסילוואניע קארפאט-רוס ועוד כמה חלקים למקורה להיות חלק ממדינת אונגארן, ואז חזרה העיר סאטמאר תחת ברית ממשלת אונגארן, יהודי מקומות אלו היו מאושרים, וששו למשמע אזנם כאילו נתבשרו בשורה טובה, שתחת ממשלת ראמעניא היתה הענויות גדולה מאוד, ואילו במדינות אונגארן היתה הרווחה, לעומת המצב בראמעניא. בסעודת רעוין בשבת ההוא אמר רבינו בעל דברי יואל ז״ל דברי תורה על הפסוק (פר׳ האזינו) "יצב גבולות עמים למספר בני ישראל" ובין שאר דבריו הקדושים אמר אז כהאי לישנא "מען ענדערט אמאל גרעניצן פון לענדער אויף אן אומפארשטענדליכן אופן" [הגבולות החדשות לא היו מובנים יען כי ערים שחנו ליד הגבולות הישנות כגון אראד נשארו לראמעניא ושאר ערים רחוקים מאד כגון ווארשארהעלי, סענזשארין, עברו לאונגארין].

והמשיך רבינו ואמר "דאס איז "למספר בני ישראל" ווייל פאר א חלק אידן איז באשערט אזא גורל אוו פאר א חלק איז באשערט אזא גורל" כלומר שלפעמים מחלקים את גבולות הארץ באופן שאי אפשר להבין בפשטות, וכל זה מן השמים לטובתן של ישראל, שעל המדינות בו יאמר איזה לחרב ואיזה לשלום, וישנם יהודים שנחתך להם חיים לחיות, וצריכים להיות במדינות כאלו שישארו לחיים, ועל כן נגזרה על חלק זה שיהיה שייך למדינה זו כעין שמצינו אצל יעקב אבינו ע״ה "ויחן את העם אשר אתו לשני מחנות וכו׳ והיה המחנה הנשאר לפליטה". היהודים ששמעו דברים אלו יוצאים מפה קדשו של מרן רבינו ז״ל לא הבינו כלל את כוונת דבריו אשר היה ממש דברי נבואה על עתידם של יהודי אונגארין וראמעניא.

ויצו אלקים את יצח"ק

תורתך שעשועי

ד'סאטמאר
בני ברק

יעלה ויבוא ויגיע איחולינו, ברכת מזל טוב מעומק לבבינו, קדם ידידינו וידיד נפש כל ח'
ע דקתו וחסדו מפורסם לשם ולתהילה, לא ישבות יומם ולילה, במסירות נפלאה עד אין ק
ח כם לב יקח מצוות בפעליו הכבירים, ויזרע יצח"ק מאה שערים, להנדיל תורה באמיץ כ ח
ק רוב בכל עת ועידן אלינו, מריחוק מקום וקירוב לב מצודתו פרוסה עליגו, כל השומע לו יצח"ק

הרה"ג

ר' יצחק שוארטץ

שליט"א

מנהל מסגרת "תורתך שעשועי" העולמי

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו

בנישואי בתו החשובה שתחי' למזל טוב בשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב המופלג בתויר"ש

כמר **חיים משה** ני"ו

בן מחותנו הרבני הנכבד והנעלה, נודע לשם ולתהילה

מוה"ר **יעקב הלל ליכטנשטיין** הי"ו

אב"ו בקרית יואל יע"א

תבורך בזאת הברכה, בכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, ישלם ה' פעלו, וישוב לו גמולו בראש
וכות לימוד התורה דרבים תעמוד לו להתברך ברב ברכות אשר על ראשו יופיע
רוכב ערבה, יברכו בברכה מרובה, בברכת ברוך אשר יקים דברי התורה, להנחיל אוהבי י"ש
תהי ברכותינו לראשו עטרה, בשיר הלל ושירה, וכל הברכות האמורות בתורה הקב"ה ישפיע
כל היום חון ושלוה וזרעו לברכה, רב נחת מכל המשפחה, אושר ועושר וכל טוב עד בלי די

המברכים ביקרא דאורייתא

שמעון יואל בראך

בשם

לומדי חבורת "תורתך שעשועי"
ד'סאטמאר בני ברק יצ"ו

בס"ד

www.Artistic.Group

מודעה משמחת

לאוהבי תורה, חובבי דרוש,
שוחרי חסידות, מבקשי הדרכה

הגדה של פסח

לב אהרן

ציצים ופרחים
בדרך אגדה וחסידות
ומדור מיוחד בדרך דרוש

מפום ממלל רבבן
כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק שליט"א
מסאטמאר

ספעציעלע פרייז פאר מוסדות התורה
וואס נעמען א גרעסערע קוואנטום.

שוב ניתן להשיג:

מפתח העניינים - מפתח הספרים
למוצא דברי חפץ ויתענג בו כל ישראל לב

עם זמירות לחג הפסח
באותיות מאירות עינים.

די שענסטע מתנה פאר יעדן איינעם!

בר מצוה בחור | תלמידים | עלטערן

יעל להוצאת ספרי
כ"ק
מרן אדמו"ר
שליט"א

להשיג אצל
כל מוכרי ספרים
מכירת הראשית:
845.742.1010